ILIE IENEA

Ard luminile 'n Vitol

ROMAN

ARD LUMINILE 'N VITOL

ILIE IENEA

ARD
LUMINILE 'N
VITOL

prof. dr. Cont

ROMAN

Timişoara 1937

Un strop a căzut pe geam şi s'a risipit, subtil, într'o puzderie de globule.

La producerea minusculei explozii, ochii verzi ai Linùei au tresărit. Ca o aducere de aer matinal în casa preocupărilor cu atmosferă groasă, momentul era virginal ... Işi surâse.

Iar un strop!

Bizar. Căzut fără pulbere apoasă, în acelaş loc. Consecinţa a fost că pe sticlă s'a născut un strop cu picior. Insă la această apariţie Linù se gândi puţin fiindcă undeva se auziră mârâituri cosmice, înfundat.

Pocni şi al treilea strop, cu o semnificaţie de aviz digital.

Privirile Linùei alunecară în vag. In mintea ei apărură mâni incolore de apă cari fugiră spontan pe corzi de harfă şi stropiră un arpegiu dur cu vârful în acute. Dar fragmentul de poem muri ca un vis, în metaforă şi banalitate. Traversând fuşteli de oţel ai instrumentului, degetele lichide se roaseră de jumătate ca o rădăcină de hrean dată pe răzătoare. Aroma ploii se rată, fără explicaţie, pe plan interior.

Privi afară. Dealul cu cocotierii în palmele

cărora își culcase de nenumărate ori gândul era astupat de o culoare de fum. Din ea se închegau șolduri pluviale și dansau din ce în ce mai frenetic. Le urmări până când cerul se crăpă incendiar. Izbucni un tunet. Pe ochețil dela fereastra ei căzură stropi mulți. Deși. Tot mai deși... Veni un tren nervos de tunete. Lanul de flori depe câmpia din fața ei deveni o ferbere cu clocot. Năvăli o flacără ca de magneziu pâlpăind. Trăsni. Ploaia se înteți. Se albi. Asaltă, în valuri sticla, câteva minute.

Intretimp genele superioare ale Linùei se făcură de plumb, fiecare. Nu de somn. Monotonia, pe care încetară de a o mai turbura descărcări electrice, provoca acest fel de alchimie capilară și o îmbia în plus să se dizolve în ceeace auzia. Să fie adică un șâșâit, o trecere, un cântec uniform, printr'o confundare totală cu el. Cum ți s'ar reprezenta lumea dacă ai percepe-o astfel? voi să știe ea.

Intrebarea îi deschise contrastant o paranteză a lucrurilor mici cari nu mai aveau individualitate și importanță. De aceea se simți moleșită și nici nu observă că se înclină ca o lumânare la căldură.

Furtuna începuse să scadă.

După terminarea ei, Linù, cu fruntea pe unghiul catetei-braț și catetei-antebraț asculta încă. Asculta în ea pașii ploii scoborînd pe scări de sunete. Jos... Jos... Jos...

Unde coborau? Şi dece nu încetau odată? Nepăsători, paşii îşi păstrau cadenţa transcendentă şi se duceau ca muzica: în profunzimi, în miez, în inimă.

Ii părea ciudată constatarea. Moare ploaia, încetează stropii, bobul lor nu mai atinge pământul şi cu toate acestea, în sinea ei, supravieţuesc. Şi nu ca simplu ecou. Cu sfârşit adică. Nu. Ci ca o realitate care poate fi oricând actualizată.

Avu impresia că o strigă cineva:

— Linù!

Tresări dar nu răspunse. Putea fi ploaia care o chema? Ciudată întrebare, decise ea, şi naivă.

Numele i se repetă mai tare:

— Linù!

Cunoscu vocea. Totuş tăcu.

Auzi paşi apropiindu-se de camera ei.

— Linù! Linù! înregistră ea a treia oară.

Se ridică şi deschise uşa.

— S'a declarat vreun incendiu Bion? rosti Linù în glumă.

— Tu nu ştii? S'au aprins toate oceanele! răsbună ironia întrebării Bion.

— Atunci dezastrul va ajunge şi până la noi? se prefăcu Linù.

— Desigur! S'a anunţat prin radio că flăcările au cuprins gura fluviilor şi că înaintează cu

50 km. pe oră.

— Arde şi Vitolul în acest caz!

— Da! Poimâne focul va ajunge pe Nivrada şi la noi, s'a spus.

— Ce ne vom face?! întrebă Linù afectat.

— Te mai gândeşti?! Ne urcăm în aeronăvi.

— ?!...

— Şi ne delectăm. Ca după ploaie de exemplu... Trebuie că e frumoasă vederea acuma Linù. De ce nu sbori? Ia-mă şi pe mine. Vreau să respir aerul răcorit. Ori mai bine zis să-l văd. Bine?

— Cum bine?

— Mă cari pe sus?

— Parcă nu ştii că nu pot să te iau şi pe tine.

— E adevărat. Insă nu peste mult voi avea şi eu diploma de pilot plus un avion ca al tău, pentru o singură persoană. Voi zbura zilnic. Sus. Intotdeauna dincolo de nori...

— Cu mine? se informă Linù.

Bion se uită la ea examinativ.

— Nu! zise el. Fiindcă şi tu tot singură te-ai plimbat. Crezi că sunt mai fricos ca sora mea? Noi bărbaţii...

— Hahaha!

— De ce râzi Linù?

— „Noi bărbaţii"! Hahaha! Tu de 16 ani eşti bărbat? In astfel de situaţii oferta mea evident că a fost sortită insuccesului. Hahaha!

— Linù, dacă mai râzi, nu-ţi spun o ştire!

— Importantă?! rosti serios Linù.

— Sau să o las până dupăce zbori?

— Nu mă atrag azi pârâiturile de elice. Poţi să mi-o comunici. Fii oaspele meu, îl invită ea.

Bion intră în cameră şi închise uşa!

— Ce-i?

— Linù, îţi reproduc o scenetă dintre Zait Ramun şi Ala, rugându-te să mi-o explici.

— Sper că sceneta nu e conjugală.

— Pentru mine e mistică, spuse Bion meditativ.

Linù se miră din sprâncene.

— Eram toţi trei în coridor, continuă el. Eu cu Ala povesteam. Zait Ramun se perduse pe gânduri. Ala observându-l l-a întrebat: „Unde ţi-au fugit preocupările, Zait Ramun? — Să întreacă viteza luminii Ala. Stelele... Secretul uneia dacă l-aş afla!" i-a zis el fără ca să-şi revină... Tu ce spui?

Ecoul întrebării păşi pe puncte de suspensie şi se perdu în perspectiva tăcerii, ca o turburare.

Din crisalida cuvintelor lui Zait Ramun, Linù vedea cum cresc aripele fluturelui-minune. Ii urmări în închipuire o clipă pâlpâirea şi abrupt buzele ei rostiră încet, în loc de răspuns:

— „Să întreacă viteza luminii Ala"...

— Inţelegi ceva?...

— Poate, afirmă cu întârziere Linù.

— Ce?

— O insectă cu motor...

— Cum?

— Simplu... Ţi se va limpezi. Dar Ala?

— A tăcut.

— Şi?

— Parcă i-asculta cugetele...

Muţiră.

Bion se îndreptă spre fereastră. O deschise. Aerul pătrunse ca nişte avalanşe de parfum, înlăuntru. Ce pur, ce tonic şi incomparabil e, îşi spuse el. Nările i se dilatară inconştient. Pleoapele voiră să i se închidă. Simţi o bucurie fină, un fior aproape religios, un extaz olfactiv ne mai întâlnit, cu vibraţii de argint şi răcoare sacră.

In mintea Linùei descinse, dintr'un continent al preocupărilor apropiat, Zait Ramun, părintele lor. El avea 58 de ierni în păr. Anii păreau însă că nu i-au atins esenţa. Ţi-o demonstrau ochii lui despre cari cineva spusese că sunt lanterne. Intr'adevăr irişii lui colorau cumva albastru pe cei intraţi în câmpul lor de lumină şi le dădeau credinţa că prin pupila din ei te contemplă eternitatea.

Iar în galeria de savanţi, Zait Ramun era piscul piramidei de valori. Dar pe Zait Ramun nu-l interesa primatul său intelectual. Muncea în laborator şi ţinea cursuri la universitate, unde îşi plimba ascultătorii pe culmi de ştiinţă, din

necesitate organică şi fără calcul, ca un sacerdot al iubirii de oameni.

Va reuşi oare în lupta lui? Va întrece cu ajutorul materiei iuţeala iuţelilor? Se va naşte insecta cu motor? îşi zise Linù.

Consecutiv mintea i se opri în partea dreaptă a uşii, pe pânza portului Tayg. Contemplă marea de o palmă, docul, edificiile de pe ţărm, cerul cu nori de vată.

Zalt Ramun fu uitat.

Un negru de noapte îi învălui toate propoziţiile în legătură cu el şi faptul se petrecu ca o despărţire neobservată. Pentru ea nu exista decât pictura din faţă, acum, cu un tremur colorat de probleme. Işi aminti de discuţia pe care o avuse cu Seida eri după ora de estetică. Linù afirmase că îţi place într'un tablou nu natura fardată elegant. Nici expresia contururilor. Deloc sugerarea mişcării. Dacă vrei le poţi gusta mai deplin uitându-te la ele în original. In el totul e nefalsificat, viu. Iţi place într'un tablou, altceva. O ciudăţenie. O scamatorie optică. Micşorarea planurilor. Strângerea lor pe un câmp vizual îngust, şi izolarea lor totodată.

Peisajul, aşa cum e, colosal uneori şi fără margini, oboseşte ochiul. Imprăştie atenţia în loc să o adune. Din această cauză Linù avea curajul să-şi divulge un mare defect. Era capabilă să râdă de cei transfiguraţi, de un apus de soare fastuos înpurpurat. Bineînţeles în original.

(Originalul era natura.) Şi era în stare să rămână neclintită, ore întregi, înaintea unei pânze. Coiţul interpretat aici, se situa ca un arcuş peste corzi de cântec: umplând cu viaţă ţinuturi veştede în ea.

Ca o banană pe cer, Zienda își pulveriza, la câțiva coți de zenit, pastelul gălbui spre acoperișurile palatelor din Vitol. Prin această cernere de raze-făină, mergeau două siluete de cerneală, pe drumul care se pierdea în direcția muntelui Emagid, afară de metropolă.

Alături își șerpuia fața de plumb Nivrada, compact de credeai că e șosea plutitoare.

Cele două făpturi se opriră spontan.

Un râu deci, o lună debilă și case poleite. Încolo nici un cuvânt. Ci o tăcere de gravură în lemn.

La răsărit apăru un vârf de disc mov.

— Omda! se anunță masculin.

— Zienda și Omda, completă scandat vocea Linùei. La care ții mai mult Bion?

— La Omda. Uită-te cum crește. Ca o minune. De ce nu mai are planeta sateliți? Al treilea să fie verzui. Al patrulea roșiatec. Închipue-ți firmamentul cu ei. Eu cred că atunci noi am avea cu totul alte impresii. Nu mă mai leg de literatura nopții cu 5 sau mai multe luni pe cer.

— Da! rosti automat Linù.

— In ce fel?

— Precum spui tu.

— Eşti distrată Linù?!

— Deloc. Admir pe Omda. Ea e frumosul în sine. Dacă o priveşti fix, îţi hipnotează limba! Ai simţit-o vreodată?

Nu i se răspunse.

Plecară în sus. Făpturile lor de cerneală se subtilizară în perspectivă. Iar când gândul care rămase locului alergă după ele şi le ajunse, Bion întrebă:

— Ascultă Linù, tu n'ai impresia că viaţa noastră-i un râu interior? Văd Nivrada şi mă gândesc la activitatea mea de azi: înainte de amiaz elev cuminte, în bancă, între colegi, ascultând, din oră în oră, lecţiile dela catedră. Eu: cui bătut în soliditatea aceluiaş loc. Cu toate acestea nu pot spune că am fost imobil. Ba nici nu pot spune că mi-am oprit mintea sub vre-o umbră verde pentru o clipă de popas. Am călătorit în mine prin istoria civilizaţiei, prin fizică, prin algebră şi am avut sensaţia perfectă a fluvialităţii din eul meu, fără ca să scurtez spaţiul cu vaporul, maşina sau avionul.

Spune-mi Linù, ce-i acest curent de realităţi venite fără corp, invizibil şi dinamic, în câmpul nostru de existenţă? Când am fost mic, invazia lor îmi era necunoscută. Atunci o poartă nouă îmi stimula admiraţii demne de o poartă nouă şi pentrucă toate lucrurile erau pentru mi-

ne porţi noi, şi pentrucă numai ele mă impresionau, eram ocupat pe întreaga suprafaţă a cugetului de arătarea lor. Indepărtarea uneia din văzul meu însemna o substituţie fără linie de hotar, fără hiatus între substitută şi substituită. Porţile se chemau unele pe altele. Ca verigele lanţului. In ce mă priveşte ţin minte că le-am fost sclav terorizat. Mă dominau toate prin aspect, formă, viteză şi socoteam că sfârşitul lumii începe acolo unde se termină ele. Iar de sfârşitul lumii îmi era groază.

Nu de mult m'am scăpat de tutela chinuitoare. In mine azi nu mai sunt porţi, ci o curgere de vorbe, de imagini, de idei. Azi sunt Nivrada. Nu oglinda celor din jur...

Un patruped de curând sosit sări ca o minge dinaintea lor, lătrând emoţionat.

— Sugor, Sugor, taci odată! Nu înţelegi că discursul lui Bion este atât de nepatetic că nu suferă aplauzele lătratului tău? îi apostrofă Linù.

Proaspătul oaspe s'a oprit la trei paşi, în două picioare şi drept indiciu de penitenţă şi-a lăsat ghiarele dela labele anterioare în jos.

— Bine Sugor! a apreciat Linù.

— Mânueşti îndemânatic ironia Linù, observă Bion.

— Dimpotrivă! Constat că nu eşti în contrazicere cu mine, îi spuse ea.

După încetarea furtunii de azi Linù şi-a pus în variantă aceeaş întrebare, fiind mirată de

supravețuirea metafizică a stropilor de ploaie. Coincidența, prin urmare, trecea dincolo de indiferență. De aceea voi să continue cu dialogul. Dar fără efect. Trenul vorbelor ei se încărcase cu plumb și în plus șinele gândului erau de nisip.

O hipnotizase oare Omda?

Omda s'a înălțat la un pătrar de cer.

Linù se îndreptă spre masă şi îşi luă de pe ea hârtia pe care o scrise nu de mult, în pat. Reciti:

Poate Bion tu leneveşti încă. De aceea îţi cer imediat iertare pentru curajul meu şi al lui Sugor, de a-ţi conturba trândăvia. Spre binele tău comitem în colaborare această impietate. Eu cu ideea. Sugor cu partea executivă. Cu gura lui: iască sentimentală, când e vorba despre tine. Din cauza acestei slăbiciuni lirice să nu te superi pe complicele meu, dacă dupăce ţi-a tras plapoma cum ai trage cortina ca să prezinţi lumii un as oarecare şi intervenţia d-sale nu te va verticaliza, zburdata lui gură electrică(!) va aprinde în corpul tău becurile elasticităţii stinse. In această privinţă cred că îl ştii pe Sugor tacticos: îţi sărută în scena doua reverenţios mânile, uneori chiar obrajii (mi-a spus el) şi numai epuizându-şi procedeele cu mănuşi îţi ţine caninu-i discurs vibrant, într'un limbaj foarte dramatic. (Aud marele final prin conductibilitatea a patru pereţi).

Pe mine m'a trezit un tentacul(i) din plăcinta soarelui strecurat hoţeşte prin storuri drept pe buzele mele. (Probabil se credea comestibil). Necuviinciosul nici n'a bătut în uşa permisiunii. (Are permisiunea uşă?) A intrat simplu cum ar intra o raţă în salon.

Ca să-l dau afară a fost nevoie să sar din pat. Am sărit. Sărind, sărită am fost. Telegarii somnului n'au mai vrut să tragă la căruţă. Am încercat fără rezultat aducerea lor pe drumul cel bun. Telegarii somnului au devenit rebeli. Telegarii somnului s'au subţiat. Telegarii-nălucă s'au pierdut în trestia clipelor dense. (Imi pricepi cadenţa?)

Al doilea vizitator a fost domnul factor postal Sugor. Cu el m'am certat de moarte. Pentrucă profitând de neatenţia mea mi-a furat prăjitura cu migdale pe care eri am lăsat-o pe noptieră.

Restul ţi-l poţi imagina. Cleptomanul a îndurat torturi auriculare formidabile. Lovitura supremă i-am dat-o cu ruperea relaţiilor diplomatice. Nu mai pot admite schimburi amicale între mine şi delicvent.

Tu fă ce ştii. Dăscăleşte-l sau nu. Ţine-i cursuri despre respectul dreptului de proprietate sau predică-i renunţarea la bunurile lumeşti. Metoda te priveşte. Eu ţi-l trimit cu prezenta scrisoare de acreditare în

regulă şi te rog să faci cu el ce crezi de cuviinţă.

Linù.

A d a u g: Fiind zi de repaus, dacă îţi produc plăcere, propun ascensiunea Emagidului. Invităm pe Selda şi pe Taav. Da?!

Linù împătură hârtia, îi căută un plic, o aşeză în el şi îi spuse lui Sugor:

— Pentru Bion!

Disgraţiatul şi-a ascultat suverana. A luat scrisoarea în dinţi. A plecat. La pas. Trist. Cu botul jos şi coada inactivă.

Când a sosit la destinaţie şi-a anunţat intrarea lovind uşa. Nu i s'a răspuns: intră! Bion nu răspunde dimineaţa. Ştia Sugor. Şi din această cauză a deschis el uşa şi şi-a strecurat făptura păcătoasă în camera noului domnitor.

Aici întregul ceremonial s'a îndeplinit rapid. Plapoma s'a tras imediat la o parte. „Iasca sentimentală" s'a omis din program fiindcă amnarul(!) voioşiei fu adineauri confiscat. Pe deasupra botul lui Sugor era mai mult amărît decât electric. Nu. Numai avea curenţi de inducţie. Sărind peste punctul doi, a pus în practică procedeul atacului sonor. In acest scop lăsă jos plicul lângă patul lui Bion. Din experienţă aflase Sugor că sunetul e decisiv. Când îi vedeau pisicile fugeau, nu fugeau. Dar când le arunca bom-

bele ham-ham-ului, succesul nu cunoştea alte forme în afara instantaneităţii. Inamicele se trezeau dintr'odată cu dinamită în labe. Privitor la Bion acelaş basm. Minus explosibilul.

Sugor începu asediul.

— Ce-i calamitatea asta nebunuleii? se răsti la el Bion trezit din somn.

Melancolic graţios Sugor a luat de jos plicul şi i l-a prezentat.

Bion a citit scrisoarea zâmbind, apoi încruntându-se şi la urmă dând din plin drumul voiei bune. Adausul ei i se arăta în camera obscură a îndeletnicirilor infime din ultimele zile, ca o fereastră deschisă spre vederi întăritoare. Spontan fluidul vieţii i s'a concentrat într'un punct şi a izbucnit în sus ca un glonţ. Repede spălatul. Repede hainele. Repede. Repede. Microbul animaţiei s'a propagat în progresie aritmetică şi în sufletul sfărâmat al lui Sugor. Făcea Bion doi paşi, făcea şi Sugor doi. Sfredelea aerul în piruete Bion, se învârtea şi Sugor în două picioare, păstrând pe unul în acelaş loc iar pe celalalt purtându-l târîş ca partea cu creon a compasului. N'avea margine Bion în exuberanţă, nu cunoştea nici Sugor graniţe pentru dansul păgân. Pentru beţia mişcării. Pentru flacăra desinfectantă a mişcării.

Pulul tristeţii a spart coaja opresoare. Ciocul aurit s'a înfipt ţandără'n lumină. Starea de asediu a rămas uitată la muzeul memoriei.

— Ham! afirmă Sugor.

Pauză.

— Ham! Ham!

Pauză. Pauză.

— Ham! Ham! Ham!

Pauză. Pauză. Pauză...

— Ham!

— Ham! confirmă Bion.

La ora 8 Sugor deschise uşa Linùei cu răspunsul în gură.

Peste două minute claxonul maşinii silabisea cu timbru de gânsac apelul nominal.

Nu a făcut minutarul trei roţi pe cadran, până când terţetul a fost gata pentru plecare.

Poarta s'a retras bilateral şi din gura ei automobilul a pornit ca o evadare.

Pe ambele părţi ale şoselei trunchiurile copacilor alcătuiau şiruri paralele de zăbrele alergătoare.

Sub frunziş, vuiau într'una insecte metalice. Intins şi rectilin. Cum înaintează bilele pe suprafaţă netedă.

La prima furcă a drumului fraţii Ramun au apucat spre stânga şi au reintrat în Vitol. Locul „zăbrelelor" fu brusc umplut cu o senzaţie continuă pentru văz. Faţade multicolore prezentau lui Sugor capete curioase în ferestre ierarhizate. Deoparte şi de alta se mişcau trecă-

tori-sardele. Soarele îşi turna poleiul argintat peste tot ce nu cădea în umbră. Maşina aluneca mai lin acum, reflectând în jurul ei aureolă de raze. Linù tăcea. Bion tăcea. Tăceau amândoi, scăldându-şi faţa în lumina aceluiaş zeu. Dătător de relief, de adâncimi, de tonuri, de variaţii, de mişcare. In lumina celui ce schimbă în fiecare clipă nuanţa lumii.

Ocupat de alte gânduri, Sugor n'avea cu tovarăşii de călătorie, în afara inevitabilei tangenţialităţi fizice, nimic comun. Inconştient convertit la maimuţăreala pozei, se conserva grav. Intr'o gravitate vecină cu portul monoclului. Noroc că nu-i permitea conformaţia craniului astfel de adaptabilităţi. Ar fi fost capabil atunci să nu-şi lase monoclul nici când intra prin case ca să fure prăjituri. Ce i-ar fi fost lui grijă că mâne zi s'ar fi asasinat timpanele cetăţenilor de către vinzătorii de ziare, cu: „Un câne cu monoclu prins în flagrant delict de furt. Cercetările poliţiei anunţate prin radio imediat, au reuşit să identifice pe infractor, descoperind că el se numeşte Sugor şi că e cânele savantului Zalt Ramun".

Bucuriile nu pot ţine lung timp. Caşi aburul gândului de fugară e strada'n fotoliile mânate de 4 roţi cu cauciuc. Nici n'apucă mulţumirea să prindă consistenţă şi vine sfârşitul lăsând în ur-

mă scaunul încântărilor, ales, nu pentru popas zorit, ci pentru şederea stabilă.

După o traversare rapidă de bulevard, o cotitură la dreapta, câţiva metri alunecaţi sub frână, automobilul se opri.

Bion deschise uşa maşinii descinzând din ea.

Sugor a sărit deadreptul pe trotuar şi a dispărut pe poarta clădirii din faţă.

Spirala cu treptele cunoscute prea bine de el, în urma curselor pe cari le făcea zilnic între Linù şi Seida, din pură inutilitate, pentru fiecare mic accident şi la orice oră, indispus sau nu, fu parcursă în salturi.

Nici nu mai înregistră reflexele anemice de sticlă albastră, pentru cari avea un cult religios.

La al treilea etaj îşi puse în funcţiune soneria guturală.

I se deschise uşa prompt. De Seida, căreia Sugor îi oferi laba.

In clipa a doua apăru şi Bion.

— Mergi cu noi? întrebă el.

— Unde?!

— Pe Emagid, Seida!

— Da?!... Neapărat! Uite, ca... vântul!

S'au dat jos toţi trei, numaidecât.

Linù nu i-a observat că vin.

— Atât de mult...

Linù a tresărit.

— ... am dorit să urc pe Emagid, încât cred că ţi-am transmis prin telepatie proectul excur-

siei, Linù, rosti vibrând Seida.

— Darul tău magnetic poate grava, în acest caz, un nou fapt pe placa succeselor.

— Ai acid carbonic azi, Linù?

— De unde Seida!? Urcaţi-vă. Trecem şi pe la Taav.

— Nu! Atunci nu merg Linù...

— Pentruce?

— Presimt o catastrofă. Taav e chibritul incendiilor verbale abătute asupra noastră oridecâteori am fost împreună. Azi însă cuvintele mele şi-au mărit prodigios volumul: în fiecare se ascunde o forţă de leu! Inchipue-ţi consecinţele ciocnirii. Fum. Cenuşă. Ruini.

— E interesant! Fără îndoială. Să nu-ţi imaginezi însă că Taav trimite în contra leilor tăi, mârţoage, glumi Linù.

— Sus! Sus!! îi invită ea.

Au ascultat-o.

Trecerea dela nemişcare la viteză s'a produs aproape nebăgat în seamă.

Irişii Seidei, boabe simetrice de cafea arsă, scăldau, în bruneţa oglinzii lor, pietoni minusculizaţi cu neoprit freamăt, feţe de clădiri micşorate într'atât încât să încape în lentila ochilor.

— Tu îţi dai seama de ce ai în ochi Seida?! îi zise Bion dupăce se văzu şi pe el în ei.

— ?!...

— Un cinematograf!

Râseră.

Ca pedeapsă veni o stopare regulamentară.

Privirile Linùei se încrucişară cu ale Seidei. Işi surâseră. Mulţumite că se înţeleg omiţând vorba. Comprimate dealtfel de zarva circulaţiei spusele lor s'ar fi irosit fără rost.

Porniră.

Privirile fetelor s'au încrucişat iar. Zâmbetul a înflorit din nou pe buze. Bion surprinzându-le a surâs complice. Decis să scoată din uz graiul. Să comunice nu prin schimb lexical. Prin soli adică. Nu. Vorba de multe ori e oaspe nepoftit. Linù o ostraciza mai des. Intrigat de molima taciturnităţii agravante la ea, Bion, asigurându-se cu un surplus de curaj, a căutat mai de mult, printr'o întrebare, explicaţia. Nesupărată Linù îi răspunsese atunci:

— Naivule! Ca să ai căi comunicative între tine şi alt om socoţi că e indispensabil nevoie de vehiculul-cuvânt?

— Da Linù, susţinuse el.

— Nu Bion! Cuvântul e o jucărie creată de un mare maestru. Numele lui e anonim. Tu e destul să ştii că invenţia datează din vremuri ancestrale, moştenindu-se din mamă în fiu. Facilă cum e, ademeneşte la joc până şi pe copilaşii de un an. De atunci te câştigă treptat modelându-se tot mai desăvârşit. In cele din urmă devine perfecţiune la superlativul absolut. Şi de aici porneşte teribila dramă. Răsfăţata jucărie

uită, în multe creere, că e entitate artificială confecționată după comandă, intrusă pentru a servi drept pârghie spiritualității și nu pentru a o înlocui. Invadată de grandoare (într'o măsură justificată) jucăria-vorbă se proclamă omnipotentă și neatârnată.

Marele maestru bine'nțeles la sărbătoarea literelor e pus pe rug. Ars...

Vrei să știi cine e omorît și cine-i marele maestru? — E fluidul treaz din noi, treaz și când îi bate la ușă degetul unei idei, treaz și când îl flutură pe geamul minții insistența unei melodii rătăcite, treaz și când penelul se frământă deasupra pânzei, treaz și când ciocanul bate fierul roșu pe nicovală și când coasa fâșie și când sapa taie lutul. Pasional, poate fi bun, poate fi rău. Cerebral, poate fi turbure, poate fi limpede. Dar oricum ar fi, el e creatorul mașinilor, adevărului și artelor. Nu surâde Bion!... Și pentrucă nu mă ... crezi, îți spun numai atât: să nu-ți închipui că fluidul e un mozaic îmbinat din diversele aspecte ale spiritualității tale. Spiritualitatea e un produs al său îmbrăcat în silogisme, în culori, în tonuri. Ea e variabilă. E mai mult sau mai puțin perfectă. E relativă deci. „Fluidul" din contră. E identic în noi toți, dacă ai reuși să deslipești depe ființa lui lipitorile obsesiilor, prejudecăților, orbirilor. E un domeniu pur, viu nu abstract, inteligent numai. In el formele nici odată nu și-au pus piciorul. El fabrică însă forme în-

tr'una. Pentru cei ce cred în forme. Şi pentru tine Bion în cazul că mai surâzi. Atât. Sau doreşti să continui?

— Da Linù. Apariţia surâsului meu n'a fost semnal de oprire pentru tine. Ascult Linù. Ascult.

Dar Linù nu era supărată. In discuţiile cu el se folosea mereu de felurite stratageme. Prin ele intenţiona să-l captiveze atenţia pentru lungile ei paradoxuri. De data asta, fiind în posesiunea efectului aşteptat, observase Bion, a continuat cu seriozitatea oamenilor maturi cari s'au angajat să înalţe copiilor palate din chibrituri:

— Bine, cum asculţi: cu timpane logice şi minte critică Bion? Mi-ar fi necaz atunci. Pentrucă m'ai pricepe formal. Iar lecţia mea ţinteşte să-ţi descopere realităţi pline. Butorcile mascate de coaja raţionamentelor seci nu-mi sunt dragi. Din această cauză te rog să alungi prezenţa criticii din ascultarea ta. La capătul „conferinţii" poţi în schimb să zâmbeşti chiar ironic.

— Linù, să nu fii rea. Intotdeauna te-am ascultat cuminte. Stropul greşelii în oceanul momentelor bune să rămână strop. Ascult Linù.

— Da?

— Da ! Da !

— Dealtfel, n'am să-ţi spun multe! Cuget doar la ravagiile produse acolo unde jucăria e suveran. Mă gândesc la bieţii profesori ai cuvintelor, la iremediabilii verbalişti, la cei ce nu văd viaţa decât în fardul vorbelor puse pe roate.

Naivi îndrăgostiți de forme, ei trăiesc pentruca să le fie sclavi. Sclavi mărginiți. Legați la ochi. Liberi și totuș sclavi mai rău... E sigur Bion că ar fi timpul copt pentru dărâmarea castelelor de carton văpsit așezate prea posesiv în pădurile frământărilor noastre. In scopul anunțat aștept o generație revoluționară. Clarvăzătoare totodată. Fiindcă întunerecul a menținut idolii. Pe zei lumina, în vechime. Intorși la matcă vom lăsa jucăriile sintaxei în postul de jucării și ne vom privi în suflet. Direct.

Mașina înainta molcom. In aer ar fi fost cutie cu plutiri line. Pe pământ nu putea fi astfel. Dar era mai aproape de aripi decât de mersul sul târîș. Cei patru călători,afară de Sugor, excepția deficitară pentru armonia grupului, se confundau pe întâiul plan cu ea. Restul planurilor n'avea existență în simțirea lor. Invingeau spațiul feriți de zgura oboselii mulțumită mașinii și mașina era bucurie intimă în ei.

Intre figurile geometrice cercul e împărat. Cuprinde infinitul. Fugi în jurul cercului un veac, două, nesfârșite veacuri și nici odată nu-l epuizezi. Pedeasupra, în orice loc ți-ai instala observatorul pe tangenta cercului, perspectivele legate de el sunt jumătăți egale și veșnic aceleași.

Monotone. Aşa e poate şi viaţa dupăce o cunoşti în toate direcţiile suprafeţii. Monotonie circulară, din ce în ce mai grăbită, turbată, exasperantă. Ori nu. In delirul vitezei îi va fi crăpând într'un loc perimetrul şi scăpată de Infinitul rotativ se va lungi ca un şarpe comod prin covorul ierburilor primitoare.

Ce nebuni sunt unii. Caută infinitul în cantitate, în lungimi, în adâncimi, în mărimi neîmbrăţişate nici de ochi, nici de mintea omului. Degeaba. Degeaba umblă după el pe aici.

Infinitul nu e nalt, nu e profund, nu e lung, nu e lat. Nu e nici departe, nici aproape, nici material, nici imaterial. Infinitul e o realizare arhitecturală. E problemă de construcţie.

Priviţi pe împăratul infinitului: e cercul, e roata, cele patru roţi de sub Linù, Seida, Bion şi domnul Sugor. Pătrunde acest lucru Sugor cum pătrunde nuca în perete. Bion cel puţin n'avea intenţia să-l pătrundă. Il interesa altceva. Convorbirea avută de mult cu Linù despre „marele maestru". Spre nucleul acelei discuţii săpa mereu reţele confluente de reflecţii . . . „Şi ne vom privi în suflet. Direct." Mut. Dar limpede. Cu limbaj optic. Prin ferestre lăsate în pereţii „fluidului" şi astupate în urma neuzului. Sau şi fără limbaj optic, în urma ascuţirii simţului părăsit, creat anume.

Privirile fetelor s'au întâlnit din nou. Din nou şi-au zâmbit. Din nou a zâmbit şi Bion augmen-

tându-şi veselia iniţială. Veselia iniţială venea dela orizontul aşezat între cele văzute şi între cele nevăzute. Acolo sub cer matinal, era punct minuscul şi venea în formă de inele, şirag mic la început şi apoi tot mai mare către el. Venea pe inele de lumini spectrale, cu nuanţe vii, duioase, calme. Corespondent se desvăluia şi voia bună a lui Bion: crescând.

După un sfert de oră parcurs în zig-zag-ul străzilor, farurile maşinii plecate spre munte, contemplau clădirea universităţii. La stânga ei, în aripa de nord a pieţii Larunsa, se ridica edificiul în care locuia Taav.

Tot Bion cu Sugor au plecat ca să-l aducă şi pe el la excursie.

Opus universităţii, se înălţa, semeţ, palatul astronomic. Aici îşi petrecea Zait Ramun partea mare din timp studiind alături de amicul său Liven Graenot, directorul observatorului, problema cerească.

In mijlocul Larunsei, licărea la soare un tablou vegetal în care petalele reprezentau, floral, vapoare pe mări albastre. (Când adia vântul, lujerele mlădioase sugerau valuri!) In centrul lui şedea pe soclu un ceas. Din loc în loc fântâni săritoare completau decorativ lacunele cu mărgăritare de apă....

— Dece nu vin? a şoptit Linù, într'un târziu.

Selda nu l-a răspuns ci a înălţat umerii a nedumerire. Aşteptarea puţin încordată a durat des-

tul. Imprăştiată parţial de ivirea lui Bion înainte, ea a fost risipită'n întregime când a apărut Taav.

Dar venirea lui fu ca o schimbare în minor a partiturii. Pe calea muzicii păşise un bemol al melancoliei: surâsul lui Taav, care se comentă tacit şi cu mirare, de public.

— Să nu mai fii astfel, Taav! Decând ai venit tu, nu vezi că Sugor are nevoie de batista mea pentru mormântul lacrimilor lui?! zise Linù dupăce se mişcă maşina.

— In acest caz îi sunt recunoscător pentru simpatie.

— Dar Taav ştii că Seida are intenţia să lanseze planul unei formidabile coaliţii contra ta? Anumite precedente discrete îmi îndreptăţesc bănuiala. Proximul aliat războinic îi va fi Bion. E drept că s'ar contrabalansa prin reuşita pactului de beligeranţă, raportul forţelor între tine Seida şi Bion şi noi. Rezultatul luptei, după prognosticurile domnişoarei luptătoare, aliata fratelui meu, va fi catastrofal...

— E cert, cert Taav, a intervenit şi Seida. Mobilizarea mi-am început-o de alaltăeri. Flota sâcâelilor pentru tine, aşteaptă febril ordinul de atac. Similar tremură de nerăbdare artileria argumentelor. Infanteria cuvintelor delirează!

Insă avalanşa provocărilor lor cochete n'a avut succes. Taav a rămas nealterat.

— Taav vrei să tac şi eu cu tine? a reluat Linù.

— In cazul că tu vrei.

— Nu. Să vorbim. Nu ne-am văzut de două zile şi dacă ne încăpăţinăm în muţenie prindem rugină.

— Eu nu mă oxidez.

— Tu eşti aur?

— Nu.

— Eşti platină?

— Nu. Eu nu sunt metal.

— Ce eşti tu?

— Linù, ţii, orice ar fi, să-mi auzi graiul? a întrebat Taav lăsând cale străvezie spre un suav reproş, pus expres în vitrina indispoziţiei, cu tâlc.

— Tonalitatea preocupărilor tale, Taav, ţi-o simt şi văd că ea e sumbră. N'ar fi deci necesar ca să te mai provoc. Mă amăgeşte totuş ceva ce seamănă a impietare, aproape: nuanţele concrete ale ei, pe cari vreu să le cunosc imediat.

— Şi nu ţi-e teamă că ai să superi depozitarii de nuanţe? s'a amestecat Bion.

— Mă apropii de ei pios. Nu mă crezi Taav? a vizat Linù şiret.

Taav s'a încruntat de formă şi în loc de răspuns i-a servit o apostrofă:

— Te mustru Linù.

— Pentruce? Pentrucă te fac orator?

— Pentrucă... nu-i mai dai pace gândului. Şi gândirea îndepărtează pe om dela exuberanţele vieţii. Il pierde prin galerii de probleme

întunecate cari, cu toate surprizele descoperirilor, fie chiar de importanță mondială, nu vor echivala gingășia florilor de măr, decorative numai și fără însemnătate pentru formulele căutate. Meriți prin urmare avertismentul meu?

— Deloc. E urîtă existența dacă e despoiată de ornamentațiile pe cari i le așează gândul, ca pe o suprastructură, pe toate suprafețele, după capacitatea de a decora a fiecărui individ. Ca să ajungi însă la această haină pictată, personal, cu care îmbraci corpul impresiilor, trebue să te faci un ocnaș al cugetului, să fugi de lumina frivolă a zilei accesibilă tuturora într'o uniformitate sufocantă și să rătăcești, în sensul arătat de tine, căutând să articulezi cu o semnificație, de exemplu, până și explozia stropului de ploaie căzut ca o bombă minusculă în podul palmei tale barometrice, aflând în... detunătură ceeace eu spusei, sau mai mult. Gândirea e broderie pe o pânză monotonă. Așa-i că nu merit avertismentul tău?

Deși obișnuit să contrazică și să expună, pentru a stimula dueluri orale, puncte de vedere cari nu-i erau proprii, de data asta Taav a tăcut. Prea i se părea isbitoare coincidența felului de cugetare al Linùei cu al său. Din frecventele lor încrucișări de idei, a constatat întotdeauna că ea-i este un alt-eu, cu care el merge în paralelism intelectual. Prin urmare și Linù caută nuanțele: lucrurile infime, unitățile mici (unitățile

adică) şi ermetice ale lucrurilor.

Nu de mult Taav a tresărit descoperind un adevăr banal: că veşnicia se compune din clipe. Ca să câştigi timpul aşadar prinde clipa, toate clipele, mărgelele clipelor înşirate pe aţa vremii. Din şir nu lăsa pe nici una afară. Lipsa ei îţi aduce trofeul eternităţii ştirb.

Mulţi cred în clipe mari, mântuitoare, clipe-trâmbiţi de căi noi. Copii. Invăţaţi să stea la umbră cu mânile încrucişate aşteptând paradisul, în timp ce adevărata viaţă le trece pe dinainte neobservată.

A doua descoperire simetrică, privind nu viaţa practică, ci gustul cu toate ramurile sale, gustul în arte, i-a fost: nuanţa. Intregul (poezia, tabloul, baletul, romanul, palatele, operele muzicale) e compus din unităţi diferenţiate. De valoarea lor în parte şi de fericita plasare a lor în configuraţia ansamblului, depinde preţul estetic al lucrării terminate.

Şcoala lui Taav s'a mutat din momentul acestui contact cu noua lume la catedra nuanţei. Ea a devenit pentru el unicul fir conducător prin întortochierile sensaţiilor şi atingerile cu mediul. Purtând lanterna nuanţei în mână, e imposibil, îşi zicea Taav, să nu alungi întunericul din lucruri, din inşi, din tine chiar şi să nu ai orientări precise. Iar pe teren creator pitica unitate are rolul cărămizii indispensabile la edificarea frumosului.

Automobilul şedea în garajul celei mai apropiate cabane de Vitol, de o oră.

Cvintetul excursionist urca turistic.

Soarele pitulat după frunziş, cădea jos insular. Aerul aburea parfumat de frunze. Din direcţii imprecise se auziau râsete, coruri cântând deodată melodii deosebite, fraze frânte, lătraturi amplificate de rezonanţa pădurii. Pe ambele părţi ale serpentinei, tăia larma, longitudinal, firizul apei de pârău, cu şopot neîntrerupt şi moale. Grupul se mişca liber savurând răcoarea şi transformându-şi simţurile, după construcţia verbală a Linùei: în sugative noi ca să poată acumula, până la ultima picătură, cerneala impresiilor silvice! Indispoziţia lui Taav pierise. Seida intrase în morfologia interjecţiilor. Linù păşea dansând. Bion improviza din trunchiurile copacilor subţiri prăjini pentru căţărat. Sugor încerca marea cu degetul: să-l imite pe Bion.

Pe nesimţite s'au trezit în vârf. Emagidul se înălţa la nord-vestul Vitolului. Inspre răsărit şi sud se perdeau în azur munţi de culoarea prunei coapte. Nord-estul se forma din câmpie. Drept către nord se vedeau colinele cu vii.

Dela ele spre apus mergeau descrescând spinări de dealuri lungueţe. La poalele Emagidului, unde începe estuarul câmpiei din ce în ce lărgite, zace oraşul Vitol. Argintul solzos al Nivradei se apropie de el dinspre sud-vest, curge până după colţul oraşului (sfârşit spre miază-noapte şi asfinţit cu vila lui Zait Ramun) încovoiat cum e capul cârjei şi dupăce desenează acest semicerc, restul lung al cârjei, despică în două Vitolul, pentruca părăsind oraşul să-şi îndrepte direcţia (apus-răsărit prin oraş) din nou spre nord-est. Majoritatea celor sosiţi pe munte se obosea ca să vadă Vitolul depe Emagid. La distanţă de 2 kilometri în linie dreaptă, Vitolul, dela înălţime de 1200 metri, devenea miraj multicolor. Impresionau în primul rând bulevardele largi, multe, aglomerate, apoi grădina din faţa universităţii, palatul astronomic cu 99 de etaje, grădina-cerc din centrul oraşului cu parcul din jur scăldat la margini de Nivrada tăiată în două ca să-l captureze.

După puţine clipe dela această revistă panoramică, Linù, Selda şi Bion l-au lăsat pe Taav singur în piscul Emagidului, fără ca el să observe, pentrucă îl văzuseră adâncit.

Taav privia lung Vitolul. Nu în aspect acum, ci în cea mai concentrată esenţă. Din această cauză, sub căldura acidulată a razelor de soare cari îi cădeau pe faţă şi mâni, în mintea lui nu veni mirat gândul că fără concentrările indivizi-

lor într'o mare massă, umanitatea n'ar fi putut clinti nici cu un milimetru la deal civilizaţia şi cultura ei. Şi-l imagina pe oameni condamnaţi să rămână zăvoriţi în cadrele tribului. Zilnic aceleaşi feţe sălbatice, acelaş vocabular, aceleaşi probleme stereotipe: ingerinţele triburilor vecine, pânea cea de toate zilele, eventual supărările fetişilor răzbunători. Săptămâni de-a rândul. Ani. Toată viaţa. In creeri absenţă ermetică de expresii proaspete, în priviri nici un chip răscolitor cel puţin o secundă, în inimă... Inimă nici nu aveau.

Mai departe îl vedea cum pe măsura părăsirii primitivelor legi strâmte de existenţă, atraşi cine ştie, de zorii altei lumi şi în măsura treptată a întovărăşirii lor prin care au înjghebat mulţimi sortite ca să fie izvorul arhaic al actualelor oraşe, oamenii au început a se simţi dinamizaţi de un element nou neştiut sub zodii străvechi. La un moment dat, ei au constatat că sub raport social, ajung în contact cu surplusuri de fiinţe necunoscute. Reciproc, îşi erau apariţii interesante. Curiozitatea i-a atras. S'au desvăluit suspectându-se la început şi în cele din urmă devenind fie prieteni, fie inamici, fie indiferenţi... Intre timp mentalităţile contradictorii s'au penetrat osmozic dând naştere elementului nou: lovirea cu consecinţe fecunde pentru individ de diverşi tipi şi intersecţiunea caracterelor, concepţiilor, aspiraţiilor, generatoare, proporţional

ciocnirilor, de conținuturi psihologice și intelectuale inedite, de pe urma cărora n'avem decât profit. Câștigăm siguranța în manifestări, tehnica prezenței de spirit, lărgirea orizontului în toate domeniile.

Punea apoi alături felul de manifestare al primitivului gata cași masculul tribului galinaceu, când se întâlnește cu un alt funcționar suprem similar, să-și coboare ciocul la pământ și intermitent să se arunce unul în ochii celuilalt și îl compara cu felul de a fi al semenilor săi contimporani. Reminiscențele războiniciei îi mai îndeamnă pe adolescenți doar să rivalizeze, antitetic serios, pentru teme cari le conferă grade anumite de cultură, nepărăsind însă unul față de celalalt regulele loialității. Dar intrați în etatea matură și acest simulacru al ostilității încetează, fiindcă indivizii sunt pregătiți pentru colaborare.

Peste Vitol staționau nori ca niște uriașe cașuri de lapte. Fășiile de cer erau pete din linte albastră. Și astfel peisajul ar putea să pară o pictură, dacă în liniștea lui n'ar interveni mii de avioane și sute de dirijabile. Acești pești aerieni dădeau minții o impresie de agitată poveste marină din sânul căreia gândul visa suprafață potolită și nouă, involuntar.

Taav simți că se pornește în sinea lui un fel

de spirală, ascendentă înspre ceva insesizabil care semăna cu un luminiş. Scurta excursie sociologică făcută adineauri de el, îi demonstra un drum în calitate. Azi vârful tuturor căutărilor se atinsese. Ce se afla însă dincolo de ele? De azurul lor?

Cineva îl prinse de mână, pe furiş. Se întoarse.

— Linù! Ce faci Linù? rosti mirat Taav.

— Sunt prezentă.

— Nici n'am observat că am rămas singur.

— De câtă vreme încă.

— De o oră? Vezi nu mi-am dat seama.

— Nu, de atâta nu. Insă nu timpul acesta e important. Ascultă Taav! Doresc să aflu un secret...

— Care?

— Unul extraordinar!

— Indispoziţia mea?!

— Fie şi ea!

— Fleacuri! O lectură... din epoca diligenţei. Ori ai voit altceva?

Linù înclină afirmativ din cap de două ori.

— Ce?

— Iţi plac afinele?

— Ca şi ţie.

— In acest caz te rog să primeşti invitaţia noastră la o gustare.

— Cu plăcere!

— Să plecăm atunci!

Taav îşi îndreptă ochii spre Vitol şi nu se mişcă din loc.

— Nu vrei?!

— . . .

— Da?? Taci? Unde, unde călătoreşti Taav?

— In Vitol Linù... Cât îi datorăm noi Vitolului. Cărţile, pânzele, cinematografele, aviaţia, scoaterea braţelor de muncă din uz şi înlocuirea lor cu maşina rapidă şi mai producătoare, egalitatea economică (abia cucerita egalitate economică, pentrucă înaintaşii noştri nu s'au lăsat uşor convinşi că toţi flămânzii au dreptul la aceeaş bucată de pâne), minţile de elită, sensibilităţile multiple... şi totuş...

— Doreşti să spui că nu e destul?

— Aproape.

— Dece Taav?!

— Mai lipseşte ceva. Ce anume mi-e greu să descoper... Un ventilator? Sau un robinet?!... Nu ştiu!... Ai privit de multe ori cerul Linù, desigur. Ţi-a părut el o limită? Şi noi cuvântătoare de ode şi tirade în colivia lui? E imposibil... Pentru mine el a fost întotdeauna un fel de cortină-clopot care într'o zi sunt convins că se va da în lături.

— Ca să urmeze ce?

— Prânzul afinelor Linù. Gustarea aceea a unor fructe cu miez închis, cari nu cresc decât pe înălţimi.

Trenul aerian „9 şi 10" apăru dintr'odată în

dreptul lor cu fluturi de batistă pela ferestre. Din cauza lui Linù uită să răspundă.

Taav o întrebă:

— Mergem Linù?

— Da... Da... Imediat, rosti ea urmărind sborul. Aş dori numai să văd aterisarea.

— Cunoşti pe cineva?

— Nu, dar îmi pare că sunt călători de „dincolo de clopot"...Te-ai duce să-i vezi?

— Cu tine Linù.

— Hai!

— Hm! Dacă ar fi ei...

— E adevărat. De aceea nu mai ţin să văd cum se coboară trenul!... Accept îndemnul tău.

Plecară.

Emagidul era un oraş al chioşcurilor şi vilelor de toate stilurile. In ele ţi se oferea confort, distracţie şi alimente, săptămâni, luni, ani, cât ai vrea. Puteai să studiezi aici, să scri, să fugi de lume pe durată voluntară. Aflai cartiere cu oratori sau plictisiţi de vorbă, cu pictori sau muzicianí, după plac. Iţi stăteau la dispoziţie planoare, avioane, telescoape, biblioteci. Ţi se permitea să umbli în costum de baie, în frac ori gol.

Dar Linù şi Taav nici nu înregistrau aceste amănunte.

La vale şi dovlecii sunt cai sirepi. Din cea mai selecţionată rassă încă. Simţul vitezei, adormit complet în călcâile celor cinci călători, s'a trezit, sprinten, la o nouă viaţă, înspre seară. Coborau tăcuţi împinşi din spate către Vitol. Forţe nevăzute aveau mâni nevăzute şi mânile mânau tare corpul, în voia forţelor nevăzute. Pe alocurea cărările deveneau orizontale. Mânile pauzau concomitent atâta cât ţinea porţiunea indiferentă pentru gravitate. Cei cinci respirau uşuraţi atunci de jugul ei tolerabil la vale. La deal nesuferit. Pe câmpie te mişti în lung, în lat şi nu dai de ea. E pitulată fără ca să simţi, în tine numai. De aceea cum s'o remarci între patru ziduri sau pe străzile Vitolului. Ea se arată'n munţi la suiş şi scoborîş. In munţi observi că ni-e guvernatoarea permanentă. Chiagul lumii. Generatoarea mişcării. Cauza vântului. Cauza ploii. Cauza că apele curg. Că pietrile nu se clintesc din loc. Că avem picioare! Da. Da. Bion s'a întrebat de nenumărate ori pentru ce avem picioare. Dar răspunsul îi sosea totdeauna'n înveliş opac. Nicăeri nu putea să-l afle. Şi viermele întrebării îl rodea:

— Pentruce avem picioare?

— Ca să parcurgi kilometri, îşi zicea uneori.

Şi iar se neliniştea:

— Nu, nu-i asta finalitatea funcţiunii lor fiziologice. Kilometri nu sunt creatorii anatomiei. Totuş un rost au toate piesele animalice. Caută-l. Caută-l!

Il căuta chinuit pentru a-şi satisface gustul său faţă de un pronunţat lux intelectual. Explicaţiile pornite din teoria utilitaristă le considera expedientul ignoranţei. Utilul nu e ultima raţiune a lucrurilor ci nisipul aruncat în ochi. Peste util funcţiunile se articulează cu realităţi greu de aflat, îndepărtate.

— Pentruce avem picioare Bion? se întreba acum.

— Ca să învingem gravitatea! i se răspundea.

Dacă rămânea prizonier toată ziua în cameră nu simţia mânile nevăzute la spate şi nici n'ar fi deslegat nodul încâlcit!

Ca să învingem gravitatea!... Il va spune şi Linùei. Va râde ea de el? Să-i spună?... Cuteză:

— Linù, Linù.

— Ce-i Bion? rosti Linù placid.

— Nimic... Nimic Linù...

Se răsgândise.

Acasă Taav s'a culcat imediat pe dormeză.

De afară Vitolul îi trimitea zgomotul neîntrerupt, contopit într'un susur uniform, facil urultor, somnolent. I se părea că sunetele multiple de pe străzi vin spre el prinse în gura unei pâlnii uriaşe şi că în cursul drumului se atenuiază şi îşi adună afluenţele strâns, până când pe conducta pâlniei fluviul fonic cu sursele eterogene topite îşi aduce amalgamat melodia perpetuă. La extremitatea conductei, scoica urechilor lui Taav prindea atent concertul. Crescând atent. In timpanele lui se concentrau toate sârmele de legătură pornite sonor dela diferite locuri din Vitol, nenumărate la plecare şi toate micşorate în urechea lui. Mici cât vârful acului. Mici. Mici. Peste aceste minusculozităţi totalizate într'un punct era stăpân Taav. S'ar cuveni să fie indispus. Nu e. Nu proporţiile ascund valori. Nu. Punctul condensează nesfârşitul. El este uşiţa din care poţi cuprinde largul. Dela el începem noi. In el se rezumă avânturile mari odată, amintirile, adevărurile. Intr'un punct îndesat, îndesat.

Furat pe nedrept şi peste hotarul firesc de o nouă formă de măsură a sensaţiilor: punctismul, Taav şi-a revenit, auditiv, printr'un efort, la pâlnia aşezată între deosebitele izvoare ale larmei şi auzul său. Insă în faţă îi sta chemându-l o altă potecă. (Prima alunecare târăşte pe a doua. Dar şi acţiunii îi urmează reacţiunea.) Taav niciodată nu s'a mulţumit să fie simplu clişeu, hârtie grefată, burete absorbant. El răspundea la toate. Nu numai când ajungea în contact cu oamenii ci şi când lupta (o, cu oamenii nu lupta Taav) ca „să cucerească idei" cu el însuşi. Pentru Taav nu era destul că vine larma şi la loc în salonul urechii lui. Mergea el în măduva larmei, părăsindu-se, împingându-se acolo unde nu ajunge decât văzul şi auzul, corpul nu. Intâiul învăţător al ieşirii din carapacea eului fizic i-a fost simţul tactil. Experienţele cu el l-au îndemnat să-i spună Linùei:

— La ce bun să pui mâna fugar pe mătasă! Opreşte-o puţin. Şi dacă ai oprit-o nu te duce cu gândul altunde. Adânceşte sensaţia, coboară-te în ea, trăeşte-o. Nu peste mult vei vedea că mătasa şi toate obiectele au feţe duble. Pe una o cunosc toţi. Toţi zoriţii. Pe ceealaltă cei plecaţi în viaţă cu viteză de melc...

Niciodată Taav nu privea şi asculta pasiv. Nivrada nu se situa pe retina lui numai ca o echivalenţă optică, rece şi precum în general este, ignorată. Taav îi contempla religios făp-

tura, confundându-se cu ceeace povestea aspectul valurilor ei în continuă călătorie.

Proces la fel a început şi cu fenomenul imaginar al pâlniei sonore. Ii auzia larma şi nu era dominat de ea. Nici jucărie pasivă în mânile ei nu era. Simplu birou de înregistrare. Ci nervii lui stăpâneau, într'un punct mic, Vitolul. Şi era conştient că e dominator. Alţii poate ar fi supăraţi pe această prezenţă acustică. El nu-i. El e hotărît să o frâneze şi să frâneze identic toate punctele. Nu să fie el frânat de ele. Să-şi frâneze sensaţiile, să le conducă. Să ştie că el e suveran. Să palpite dominant. Dominant peste toate amănuntele. Fără a fi supusul vreuneia. Fiindcă nu ne înving pe noi lucrurile. Ci pasivitatea noastră. Capitularea îndiferentă în faţa neglijabilelor amănunte...

Uruitul somnifer se încuiba lent în simţurile lui Taav luând fortăreaţă după fortăreaţă, pe rând. A rămas însfârşit cu una. Cu ultimul post vigilent, iluminat la graniţa adormirii. In lăuntrul acestuia gândurile nu alcătuesc stoluri de abstracţiuni. Iau înfăţişare plină şi defilează material, vii, colorate, cu relief. Pentrucă e poate cea din urmă staţie în drumul către întunecimi, trenul zbuciumărilor întârzie într'un recapitulativ popas. Se deschid în acele secunde cerurile. Problemele muncite îşi trimit ploaia soluţiilor. Bezna nedumeririlor e revanşată prin lumină. Cad măştile aparenţelor. Vin pe bină per-

sonagiile căutate. Ziua se face mănunchi, se încheagă, se împacă. Aici era Taav şi, captivat de limpezirea ultimelor momente superlativ volubile, îşi spunea:

— Ce proşti suntem. Credem că unele puncte sunt mai grele, decât altele. Un punct e ca altul. Noi doar le mărim... Pentruce pe unele? Amplificându-le, devin mai mari decât forţele noastre şi nu le putem stăpâni. Pe toţi îi distrug majorările, majorările vizuale, sonore, sentimentale. Fiinţele din Vitol, conferinţele, profesorii, eu, Linù, suntem, pentru ochiul lumii, puncte mici. Egale. Ce nebuni suntem... Viaţa nu e luptă. E o teză intelectuală. Linù... Linù... Li-nù...

A aţipit zâmbind. Zâmbind vesel. Matur şi totuş cu o umbră de cochetă naivitate în colţul stâng al gurii. Respira abia perceptibil. Somnul lui Taav era somn de copil. De copil lăsat să se joace şi în vis. Ce inimitabil dorm copiii. Calm. Fără nori de grijI pe buze. Numai pentru slava somnului.

Schiţa surâsului nu l-a părăsit pe Taav. Persista în poză nealterată. Fixă. Astfel Taav parcă ar fi fost o statuie dormind. O statuie reprezentând un copil de 24 ani adormit pe căpătâi adunat din gânduri voioase. Căci era copil în veşnic neastâmpăr. N'avea stare nici cât clipeşti cu ochii. Nu în sens sportiv. In spaţiu se deplasa mlădios, nuanţat de o sobră eleganţă veritabil

masculină, degajat. Neastâmpărul lui Tav avea timbru mintal. Se insinua deci pe un plan sortit să rămână întotdeauna proaspăt, tânăr. Şi el se voia astfel. Pentrucă oamenii sunt bătrâni nu la 50 de ani. Sunt bătrâni când intelectul le devine senil. Unii chiar la 20 de ani.

Treptele coboară oblic, frânt, în spirală. Umerii lui Taav merg sinonim... Paşii cad accelerat. Numai la genunchi ies din uz regulele flexiunii obişnuite. Unghiul susţinut de rotulă se sgârceşte, se încoardă, se resimte mai pus în funcţiune pentru a-i da torsului aere maiestoase, de zbor, nu mersul zgândărit cu grafic de convexităţi ţuguiate.

Amurgul începuse să-şi topească reziduurile transparenţelor de sticlă. Peste dantelăriile acoperişurilor, vitraliul vesperal, pictat, din loc în loc, cu îmfoieri de nori moduri şi albi, îşi juca scena finală. In uşă Taav şi-a ridicat ochii spre zenit. Nu zărea decât câteva stele ivite temerar.

— Câteva prime pioneze incandescente înfipte ca să ţină pânza firmamentului în altitudini siderale. Altcum ar da-o jos peste case, peste noi, noaptea, gândi Taav.

Trotuarul era râu uman. Se aprindeau luminile în mii de locuri. Sus, pe faţade, ardeau multicolor numele clădirilor. Albastrul conducea. In al doilea rând eşea în evidenţă ediţia domesti-

că a roşului: roşul deschis. Apoi veneau alte culori uşoare. Lumina lor unică îi chema pe toţi la plimbare. Sub reflexele ei, siluetele prind relief, feţele îşi confecţionează expresia cea mai nimerită, proeminenţele se accentuează îndulcit, umbra se lipeşte, deasă, de corpurile lipsite peste zi de cărbunele ei revelator. Nici când oamenii nu sunt atât de plastici şi întreaga lor înfăţişare atât de puţin materială. Aici o gură conturată. Dincolo un nas retuşat estetic. Inainte ochi diamantini. Şi peste tot arătări neobositoare, estompate, mai mult sugestive decât reale.

Auricular, pentru Taav, trecătorii apropiaţi se expuneau cu fraze zdrumicate:

— Inima artificială a rezolvat atunci problema??!...

— E beneficiul climei dirijate!

— Vidurii...

— Combinaţiile sulfului...

— Dacă poezia e un corolar al tehnicei (prin tehnică înţeleg exerciţiul ajuns la recoltă) are rost să scrii poezii. Dacă însă poezia, considerată ca facultate de a sesiza şi trăi frumosul, e atribut organic în fiecare individ, atribut capabil să se realizeze la orice oră, strofele poeţilor sunt cana de apă întinsă gurii nesetoase. Eu cred că „frumosul" tău din natură nu e nici măcar material modest de poezie. Copia celor văzute nu mă interesează. In cazul că da, mă

servesc de aparatul fotografic. Pe mine altceva mă interesează. Pe mine mă interesează construcţiile poetice făcute peste capul acestei lumi intoxicante. Nu filmul necazurilor mele şi dramelor mulţimii (fie ele versificate), nu, nu. Ele nu mă mişcă. In poezie vreau o lume nouă, originală, brodată cu firul de aur alimentat din ghemul cutezanţelor personale, cutezanţe iscate prin comprimări de planuri, excluderi de poze terestre, obişnuite şi vizibile la toate colţurile.

Poezia nu este atribut organic, accesibil tuturora şi versurile o simplă traducere a existenţii lui aşa cum e în stare nativă. Poezia o face, o fermentează, o cultivă, o creează individul, din elemente disparate, prin combinaţii foarte greu de mânuit la început, prin exerciţiu, prin tehnică.

Astfel, debita curgător în spatele lui Taav un profesor de liceu.

Terminându-se această emisiune, a luat din nou fiinţă cascada parţialităţilor:

— Ce faci?

— Veniţi la noi neapărat!

— Mâne sunt zece mii de ani dela invenţia automobilului.

Mergând alături de Taav, o doamnă cu dicţiune argintie îi spuse unui domn mic:

— Prea e avântat Zalt Ramun. Zborurile interplanetare sunt utopii sortite ca să ajungă sub lespedea funerară a încercărilor ratate. Căci nu

există forţă capabilă să scape din cătuşele gravitaţiei chiar dacă s'ar uni toate energiile de pe pământ. Las la o parte riscul şi inutilitatea unei astfel de călătorii în ipoteza că vreun avion-rachetă s'ar deslipi din sânul ei. Proximii sori, sunt la zeci de ani-lumină. Sori, nu planete de aterisat.

Simultan cuvântării ei mintea lui Taav s'a cutremurat.

Aici ne stăpânesc puterile, rezistenţele în calea realizărilor şi adevărata greutate măsurătoare a evaluărilor noastre e Obstacolul, permanentul Obstacol. El dă actelor noastre înălţimi, suprafeţe, amplitudini. Pe noi ne domină inegalitatea piedecilor (piedecile adică) raportate la inegalitatea opintirilor. Un olog se chinue ani de zile ca să parcurgă câţiva kilometri, iar şoferul fără trudă, prin inteligenţa descoperitorilor maşinii, îi devorează în minute.

Acolo, sus, nu poate să fie decât avânt.

Dar dacă munca lui Zait Ramun nu vizează imposibilul! Dar dacă el are la îndemână date victorioase! Dar dacă el învinge nepătrunsul!

Cu un mugur optimist în soliloclul său păşea Taav printre trecători, acum somnambul pe crestele transcendenţelor pe cari i le înălţa febra creerului, ca o beţie de grandori. Demult a uitat că există. Demult era orb. Demult în Vitol nu mai ardeau lumini multicolore. S'au stins demult pentru un singur om, pentru un sin-

gur pieton. Locomoţiunea i se urnea mecanic. Vecinii tăcuseră parcă, sau deşi nu tăcuseră ei nu-i auzia. Uşile urechilor i s'au închis.

In decor omonim bulevardului luminos vibra Taav în sine, metamorfozat de crâmpeiul despre Zait Ramun în navigator pe apele aspiraţiilor umanităţii străvechi, prezente şi demâne, cu siguranţă.

Ce bine ar fi să nu-şi întâlnească prietenii, să rămână mut, să se plimbe solitar.

Bulevardul a cotit la dreapta. Perspectiva s'a deschis ca o magie. Lumini noi, cadru diferit. Impresii străine. Retina e sesizată. Lentilele aleg, intră în mişcare, se fac ventilatoare, sorb. Gândul dus de aripi departe, revine, descalecă pentru cercetări la faţa locului, se coboară „cu hârtie şi condei" în ventuzele intuiţiei.

Etapei bătrâne i-a urmat una nouă. Asimilări deosebite. Şoapte deosebite. Consecinţi, direcţii, zor deosebit. Fără ca să observi îţi părăseşti palatele clădite de arhitecţii cugetului, pleci altundeva, spre forme căutate de inconştientul nomad, spre ritmuri diferenţiate, spre un alt eu al tău. Taavul depe bulevardul anterior e alt Taav.

— Cum se succed Taavii în mine şi totuş sunt eu prin toţi. Unitar în segmentele diverselor aspecte, constată el.

Surprinzându-se pasager pe străzile propriilor lui digresiuni făcute în probleme fără

alegere, a încercat să-şi verifice supapa de siguranţă a unei legitime chestiuni. Făptura i se dinamiza, recunoştea Taav, cu aburul eşit din cazanul unei existenţe subiective. Mintea lui putea deci să greşească. Indoiala a năvălit în el ca o soluţie care dizolvă palatele de zahăr ale reveriilor, într'o clipă. Depe ruini lăsate sub noapte sufletească de tuş, întrebări scrise cu fir roşu, îl fugiau înaintea ochilor, în sus, în jos, într'o parte, într'alta, chinuindu-l. Prin ce i se confirmă că tot ce el crede e cert? Unde-i adevărul? Sunt reale în toate sensurile reţelele lui de preocupări? Sau sunt două realităţi şi chiar mai multe, una a lui, alta a terţelor persoane, de exemplu a doamnei sincer convinsă de catastrofa încercărilor lui Zait Ramun, şi în sfârşit, ca un etaj deasupra noastră, a treia realitate absolută, abstractă, imaterial vie. Sigur. Către cea din urmă, către a treia realitate, greşind adeseori calea, se duc fizicienii, astronomii, savanţii. De ea ţine seamă Zait Ramun, căci dacă ar ţine seamă de a doamnei şi el n'ar şti decât să vâre băţul ignoranţei în rotaţia avânturilor înspre cer.

Sigur. In univers, peste, sub şi în materie se aşează reguli, legi fără corp. Nu e dig să le ţină piept. Pătrund în inima pietrelor, pătrund pământul, pătrund sorii, pătrund vidul eteric, pătrund pretutideni, şi sunt pururea prezente, nesecate, oferindu-se oricui vrea să le cuprindă.

Nouă ni le prinde mintea. Dece? Nu ştia Taav. Nici nu-l interesa. Principalul era cert. Că ele se descoperă identic şi oriunde în mintea multora. Se elimina deci teama de iluzie. Spiritualitatea lui dacă e filtrată prin criticism acerb (supapa lui de siguranţă) se propteşte pe beton armat. Cum nu. Ţi se pretinde numai grijă. Ţi se cer ochi în patru, în opt, în optzeci şi opt. Atenţie Taav la locomotiva gândurilor. Vine din a treia realitate. Vine abstract. Vine viforoasă. Vine cu clipe. Vine cu nuanţe. Vine cu veşnicii. Atenţie Taav. Atenţie la linie. Atenţie, să nu treacă peste tine. Nu te mutilează. Nu te zdrumică în bucăţi. Te lasă doar setos. Setos după lumina lămpaşului ei metafizic, în orbecăiala simţurilor încinse de noapte, de spasm, de centura vijeliilor. Ascultă-mă Taav prinde lămpaşul. Nu poţi merge în munţii vrerilor tale fără lumină ... Işi zicea Taav altui Taav. Taavului devenirii. Taavului de peste câteva secunde. Taavului realizat din aluat de idei proaspete.

Separat nu examina pe nici unul din cei ce se plimbau. Privea vag, înainte, într'un punct ambulant. Acolo, în prezent, i se legănau semenii, gesticulau mânile, trecea Vitolul redus la un optic numitor comun, pentru el, fără individualizări, fără specific, fără a fi descompus în moleculele componente. In mulţime nu-l mai interesau pe Taav inşii. Aşa cum nu l-ar fi interesat dacă un tablou are sau nu verde, galben,

violet. Emanaţia părticelelor, tuturor părticelelor, îl preocupa. Impresia. De prezent comodă, superficială, mai ales superficială. Invelişul. Măştile cinetice ale învelişului. Trecerea adică. Eterna, universala trecere. Nepotolita undă.

Oamenii e bine să-i observi o singură dată „cu microscopul". Incolo fugar, extrem de fugar. Nici o dată static. Işi pierd sensurile atunci. Semnificaţiile. Se distramă. Devin o monotonă defilare de amănunte repetate dela o vreme, repetate.

Viteza îţi împrumută o indispensabilă febră. Gândul discerne agil. Luminile amorţelii se aprind pe rând, fiecare cu para ei, fiecare cu farmec propriu, fiecare unică.

Nimic nu e mai grozav decât să ştii că stai pe loc. Că eşti rotiţă oprită în mecanismul universului.

Nu sta locului Taav. Nu-ţi face templu dintr'un singur gând. Nu-ţi face templu din nimic. Templele sunt făcute pentru închinat. Templele durează. Viaţa nu aşteaptă închinări. Ea se frânge'n infinite feţe. Toate micuţe. Toate scurte. Toate accelerate. Nu-ţi face temple Taav. Sau dacă îţi faci, nu intra în ele. Nu le institui zei. Nu te apleca lor. Ci părăseşte-le, îndată, pentru noi temple. Pentru revoluţionare decoruri. Pururi revoluţionare. Nu. Taav, nu-ţi lăsa mintea să se oxideze stând locului. Schimbă-ţi haina. Invaţă-te în orice clipă.

Abajurul mov îşi dilua câmpul vederos din ce în ce. Pe o parte Linù, în pat, acoperită, cu privirile în carte, trăia într'o atmosferă prinsă la anul 2634, dela invenţia automobilului. Originalul opului scris în limba tangheză, limba naţională a vitolenilor, a fost tradus la anul 3690 în limba universală iamvù. Autorul lui, Dimio Sagafun, era cel mai celebru romancier al antichităţii. Prin el limba tangheză şi-a trăit apogeul înmulţindu-şi până la uimire supleţa tiparelor de expresiune şi totuş el a fost întâiul lansator teoretic al limbei iamvù. Mobilul acestei inovaţii credea Linù că a fost profundul lui umanitarism alimentat de socialismul fervent al secolului în care a trăit. Îi vedea pe oameni desbinaţi şi incapabili să se înţeleagă, un popor având, pentru acelaş gând, un vestmânt lexic, celalalt altul. Pe când în fond toţi simţiau durerea, foamea, bucuriile, frumosul, urîtul, la fel. Cât de la fel. In cele din urmă, cine ştie dacă utopia lui Dimio Sagafun ajunsă peste 1000 de ani realitate n'a fost determinată de insuficienţa limbii tangheze. Sensibilitatea civilizatului cult se complică prodigios şi toate paginile albe nou născute îşi cer

botezul. In caz de omisiune te trezeşti, la un moment dat, că ţi-e strâmt dicţionarul, că ai regiuni sufleteşti moarte pe cari nu le poţi fecunda cu sămânţa cuvântului şi scoate la iveală. Mereu ţinuturile oarbe se măresc, te turbură la început şi în cele din urmă condamnă la părăginire gingăşii dornice după lumină. Nu simt această dramă speriaţii apariţiilor fără precedent. Ca să o simtă miopii ar trebui să-şi pună ochelari pentru contemplări interioare. Sunt uragane acolo. Sunt cataclisme. Sunt crize dese.

Câţiva lucizi neobsedaţi de persoana lor, de necazurile lor, de aspiraţiile lor, au acceptat ideea lui Sagafun, entusiasmaţi de multiplicitatea nesfârşită a viitoarei limbi artificiale.

Atât i-a fost însă de ajuns lui Dimio Sagafun. S'au răsculat împotrivă-i cohortele flaşnetei reacţionare şi l-au declarat eretic, ţicnit, zgârăe-nori. Cei cuceriţi de infailibila „experienţă" şi cei grevaţi şi'n oase de ipoteca tradiţiilor, au secat butoaie de cerneală înegrindu-l prin reviste şi broşuri. Anecdota muribundă şi-a părăsit subit aşternutul, s'a încălţat în spirite de idiot gust, şi-a pus pe corpul mlădios decolteul injuriei şi a prins să danseze din timpan în timpan, dând capetele pe spate sub convulsiunea râsului eşit segmentar din tunelul gurii.

A suferit buna intenţie a lui Sagafun. A tăcut. Până când trupul istovit de bătrâneţe i-a devenit un pumn de cenuşă preparată în cre-

mator. Dar cotiledonul iubirii lui de oameni şi-a scos la suprafaţă din mormântul prostiei multora, după cinci veacuri, triumful înverzit. Florile de mucegai ale prejudecăţilor, sub presiunea curentelor cu aer moral sănătos, au pierdut treptat virulenţa orbitoare. In oameni s'au născut necunoscute norme de trai, necunoscute preferinţi, necunoscute ambiţii, odinioară. Se impunea în consecinţă o nouă etică şi îmbrăcăminte socială. Inainte au observat-o unul, doi. Acum o vedeau toţi. O pretindeau toţi. Nu puteau exista fără ea.

Expropriaţi dela grija pânii de maşini, oamenii au ridicat ochii depe scoarţa pământului şi au plecat hoinari să cunoască lumea. Dar dela frontieră, în faţa fiecărui fenomen străin de cultură sau monden, s'au izbit de un inconvenient. Greu, urît, supărător inconvenient. Să fii enigmă pentru semenul tău, fiindcă ţie din alt centru politic ţi s'a impus o limbă deosebită. Apelul lui Sagafun fu, însfârşit, înţeles, mai mult din consideraţiuni utile şi ca să-i fie realizat proectul, s'a instituit o comisiune care a creat, după legi simple, un grai general. La titanica operă s'a lucrat cu intermitenţă cinci veacuri şi iamvù s'a prefăcut vis prins. O sută de ani apoi a fost obiectul principal în şcoală, obligator pe tot globul. In răstimp a penetrat cuceritor, prin muzicalitatea ei, alături de toate limbile naţionale.

Ii era simpatic Linùei acest spărgător de

ghiaţă. Din deferenţă i-a luat cartea în mână, dorind să vadă pulsul vremilor străvechi în conservele literelor. Titlul romanului se afişa discret: „Paşi în iarbă". Ediţia lui primă s'a epuizat imediat. A doua s'a bucurat de soarte similară. A treia identic. Şi succesul nu s'a consumat în acest stadiu. Cartea i-a fost tradusă în toate limbile, ducând pretutindeni numele lui Dimio Sagafun.

Subiectul romanului se torcea din caerul unei poveşti zbuciumate: Taluthа, o elevă de 16 ani, sclipitor inteligentă, poetă, singura descendentă a părinţilor ei fabricanţi de automobile bogaţi, dispare într'o zi. Planul fugii i-a venit în minte ei, rătăcind prin pădurea de lângă oraş. Doria să se cunoască fără propte, fără protecţia mamei, fără confortul inepuizabil de care dispunea. Se doria eliberată de narcoticele luxului, desmorţită, trează prin viaţa aspră, crudă, naturală, şi a plecat către ţinte indecise ca să-şi exploreze fiinţa adevărată, ascunsă decând a păşit în viaţă, sub epiderma ei, ca într'o colivie.

Insă traectoria prin ţara cunoaşterii i-a fost fatală.

După trei zile, Talutha soseşte la o fermă. In poartă se întâlneşte cu un domn elegant. Prin maniere distinse, domnul îi captivează interesul, din primele clipe. Eroina întârzie la fermă o zi, o săptămână, un an. E sedusă. Gravidă. Impinsă la avort.

Prefaţa dramei s'a scris.

Urmează balastul.

E alungată.

Colindă.

Intră ca servitoare.

Vinde ziare.

Serveşte în restaurante şi în cele din urmă se prostituiază.

Intelectul i-e asaltat de împăinjenire. Arde în ea numai petrolul sexualităţii. Stanţele au amuţit, şi ea nu era decât hamalul plăcerilor aţâţate de alcool, stupefiante, perversităţi. Zilele şi le-a şters din calendar. Şi părinţii, prietenii, pe ea, ani în şir, fără ca să lasă de sub tutela nopţilor cu spasme şi posesiuni orgiace.

Odată, se abate în camera ei un student mânat de presiunea conţinutului din vezicolele seminale, la un closet pentru spermă. O vede cu vestigii de distincţie pe faţa prematur obosită, i se face milă de ea, milă stropită cu lacrimi, îi vorbeşte cald despre viaţa scăpată din lanţurile sensualismului şi trăită prin creer şi sentiment, sobru, cuminte.

Pupilele Taluthei îmbătrânite cu patru ani, se iluminează. La periferia mocirlei în care se află, printre stuful îndeletnicirilor nocturne, răsar timide panglicele hotărîrii, răsar matinal, subţiri la început, apoi definite, precise, răsar scoţând din genunea rătăcirii corola incandescentă a orientărilor ei viitoare.

Işi tale rădăcinile obişnuinţei, se smulge, aleargă la părinţi, la amici, avidă după ea cea de altă dată.

Işi întâlneşte părintele. Il îmbrăţişează. Tatăl ei încărunţit de ruşinea făcută o respinge brutal. Mama Taluthei, prezentă la scenă, trece plângând în altă cameră şi încuie uşa.

Prietenii se fac că nu ştiu cine-i. Nici Oncub nu vrea să-i vorbească. Şi cum se iubiau ei. Talutha îl iubeşte şi acum cu dragoste pornită nu din văpaia simţurilor. Il iubeşte dintr'un sentiment născut deasupra pasiunii inconştiente puse în funcţie de mâna oricărui mascul iniţiat, îl iubeşte sincer, supraumân . . .

Dar e târziu. E târziu. Toţi îi văd stâlpul infamiei în spate.

(Conform calculelor artei clasice, momentul suprem îşi profila piscul aici. Posterior lui, reţeta operii de efect nu ne prescrie decât pistolul la tâmplă, aruncarea în Nivrada sau alte moduri de voiaj în neant.

Sagafun a prelungit istoria, adăugându-i un epilog. N'a stins Linù becul până nu l-a citit.)

Restul personagiilor pier la cotitura decisivă şi rămâne în acţiune Talutha, încolţită de o delicată problemă: dacă îşi poate uita trecutul şi şterge petele tipărite hidos pe feţele memoriei; dacă poate trage cu buretele peste nopţile de eri . . . Nu-i mai era grijă de părerea părinţilor şi cunoscuţilor. In jurnalul ei intim

notase: „Mă vreau schimbată. Aşa precum un glas din mine mă vrea. Bună, candidă, castă. Pentru mine numai...

Ce m'ar împiedeca să n'o rup cu drumul celor patru ani?!

Nu, nu sunt eu pierduta. Ea e moartă, e o sinistră amintire.

Cine îmi spune că nu mă pot reclădi? Echilibrul nostru e întemeiat pe iluzii optimiste. (Să nu mă desmintă nimeni, căci e mărginit atunci.) Mă voi plămădi şi eu din gânduri roze. Voi fugi cerşitor după bine, adevăr, frumos. Patimilor mele le voi substitui renunţarea tenace şi restauratoare.

M'am lepădat de mine..."

Un dor magnetic a dus-o apoi în pădurea fatidică. Era toamnă acum. Frunzele ningeau funerar. Ochii i s'au înmuiat. Boabe mari s'au prelins pe obrajii ei ofiliţi. N'avea pe nimeni şi era toamnă acum. Toamnă. Frig. Şi ea o epavă...

Fără ca să ştie, a eşit din pădure. Nu mai plângea. Păşea a doua oară, prin verdeaţă, spre necunoscut, cu revărsat de zori în inimă...

Cartea s'a închis şi Linù a rămas neîmpăcată de aşteptările ei. Prea erau croiţi eroii pentru anumite conflicte. Intreaga acţiune se punea calculat în scenă. Ciocnirile se predestinau de autor, indiferent că ar sau n'ar putea fi veridice.

La răscrucile dificile, personagiile se dozau meşteşugit cu alcool literar ca să-ţi fure ochii. Pe lângă puţinele accente într'adevăr duioase, Linù considera epocala operă a lui Sagafun, ca şi pe celelalte opere antice, joc de marionete trase după culise cu sforile. Viaţa rare ori are conflicte dramatice. Ea se desfăşoară pur şi simplu în timp şi spaţiu, fără ca să pună aureolă de fiinţă principală pe umerii unuia în dauna restului rămas decor numai. In faţa ei nu sunt eroi principali şi eroi secundari. Sagafun şi sagafunii greşesc când, sub pretextul că înfăţişează realitatea, iau dintr'un ocean de tipi, pe unul şi ni-l prezintă, speculat, în toate faţetele psihologiei lui personale, neglijând că aceeaş cantitate de material ai putea să o afli în al doilea, în al treilea, în toţi tipii existenţi, originali fiecari. Lipsa aceasta de legătură logică între lumea externă aşa cum e: de aceeaş greutate şi servitorul depe la anul 3000 şi ministrul, şi între importanţa care se acorda, ca un monopol, celui ales, îi era neplăcută Linùei. In artă, indivizii unei societăţi nu se subordonează. Dacă se face totuş, se comite un fals, deoarece raportul adevărat dintre oameni e de coordonare. Concluzia? In locul eroilor principali să se pună idei-eroi, fiindcă ele sunt comandamentul superior care guvernează inşii. Omul este un instrument al ideii şi nu unealta ori umbra altui om copleşit de graţiile scriitorului. (Nu omul.

oamenii.)

Miezul nopţii trecuse. Trezită Linù din reflecţii, a privit automat fereastra, s'a ridicat, s'a dus la ea, şi a tras storurile. Cerul se făcuse muşuroi de stele. Văzându-l, i-au venit în minte cuvintele lui Zait Ramun:

— Secretul uneia dacă l-aş afla, Aia...

S'a reîntors.

A ţâcăit butonul electric.

Genele i s'au lipit într'o linie încheiată.

Şi a urmat tăcere. Lipsită de formă, de importanţă...

Dupăce liniştea, s'a instalat deplin, titularul catedrei de estetică şi-a început expunerea pe tonul discuţiei, fără emfază, cu metafore adecvate materiei, vioi, într'un limbaj fluent, presărând o ilară vegetaţie de glumi, pentru a expulsa din sală atmosfera rigidă şi a institui în locul ei clima tropical scolastică. Pilulele râsului se consumau respectuos. Studenţii luau note stenografice. Se trudeau să-i prindă orice silabă, şi, îndeosebi, să-i dibuiască şerpuirile propoziţiilor în afara celor predate, lateral, fiindcă lecţiunea conferenţiarului nu se termina în pereţii cuvântului. Continua încolţind descoperiri, drumuri către pădurile asociaţiilor de idei, şi, mai ales iremediabile dueluri oratorice în auditor.

Cine a prins gustul comunicărilor de volubilă înălţime intelectuală, transmise prin creere înaripate, e în măsură să nu scape însemnătatea şi consecinţele acestora. Vorbele au funcţiune de polen. Fecundează lumi, sterpe fără el. Produc recolte. Trezesc iubiri desinteresate. Prin capilaritatea lor cerebrală leagă, precum se leagă vasele comunicante, cugetele. Tuburile se

umplu şi golul e alungat...

Când s'a terminat ora Linù a rămas pe gânduri. Ar fi voit să-şi asculte încă profesorul. Pe timp nelimitat. Până s'ar fi obosit. Dece se tale plăcerile dintr'odată?!

Seida i s'a adresat de alături:

— Eşim Linù? Să ne plimbăm puţin. Nu însă în aerul depe Emagid!

Au eşit. Seida a reluat:

— Emagid... Aş vrea să bisăm excursia pe el. Ar reuşi proporţional cu patratul repetiţiei!

— Mie mi s'a părut că nu te simţiai strălucit. Ai tăcut aproape tot timpul.

— Da, tristeţile mă influenţează. Imi devastează verva... Iar refacerea ţine destul.

— Şi cine-i autorul descompunerii tale, Seida?!

— Nu-i vorba despre descompunere Linù... Văd dureri fizice îngrozitoare şi trec suficient de impasibilă pe lângă ele. Nu tot aşa sunt în faţa celuilalt gen de suferinţi...

Aici s'a oprit. Ochii i s'au pierdut, prin transparenţa geamului care sta înaintea lor, pe bulevard. Pietonii îşi încrucişau mersul, automobilele zburau şi soarele poleia, cu alb de cretă, clădirile.

Peste câteva secunde, Linù auzi abia şoptit un nume:

— Taav...

Anexat lui mai simţea că se află, şters, şi

semnul exclamării. A tresărit. S'a uitat la Selda.

— Taav! Uite-l! a continuat ea, arătându-l trotuarul opus, cu aceeaş voce scăzută. Dece suferă el?... N'ar avea dreptul... Ceartă-l Linù. Eşti mai bună prietenă cu el.

— Dar Taav nu suferă Selda! Exagerezi...

Glasul Linùei a înaintat până la cuvântul „Selda" în linie dreaptă şi pe „Exagerezi" şi-a frânt direcţia în jos, diminuându-se către afunzimi pe cari le cunoaşte tăcerea singură. A urmat vid lung. Apoi Linù, pentru a înlătura atmosfera, îi comunică:

— Am citit eri noapte: „Paşi în iarbă". Tu i-ai citit?

— Demult... Sfârşitul le ridică valoarea! Problema pusă cu mii de ani în urmă de Sagafun, e actuală încă şi va fi... Ni-e viaţa un lanţ de verigi deterministe. Sau corect zis: existenţa, grafic, ni se desemnează în formă de lanţ compus din două feluri de verigi: interne şi externe; ambele deterministe. Determinismul extern scapă forţelor noastre. Ţigla fatală căzută depe acoperişul casei în capul tău, din cauza vântului, fie din cauza părăginirii (la bază sunt deci verigile deterministe), pe când treceai visător pe stradă, nimeni nu e în stare să o prevadă şi să o dirijeze. Determinismul intern rezidă în complexitatea eului nostru. Verigile lui sunt şi sensuale şi sentimentale şi intelectuale. Nici un cuvânt nu poate să nu-şi aibă, la temelie, veriga

predecesoare. Nici un act nu e fără străbunice-acte la spate. Binele e determinat. Răul e determinat. De verigi albe unul. De verigi negre altul. Bineînţeles sunt logic determinaţi ambii. (Logica asta e inevitabilă!) Din unghiul acestei constatări, după mine, pleacă importanţa pedagogiei. Ea are misiune dublă. De faur pe de o parte. Să facă prin intermediul intelectului din ferul afectivităţilor (iartă-mi duritatea metaforei) bune, egale la 'nceput cu verigile rele, verigi pentru invizibilul lanţ amestecat implacabil în actele noastre. Şi de plasatoare, pe de altă parte, a produselor fabricate.

Acum revin la eroina din „Paşi în iarbă", Linù! Dintre animale numai omul e capabil să observe aceste forţe amestecate în activitatea lui. Omul are facultatea de a tăia calea determinismului rău, cu verigi aduse din lanţul gândurilor albe. Sagafun mânecând de aici, adaugă un plus admirabil la teză. Prin personajul principal din roman, încearcă să rupă lanţul cauzal: lanţul destinului, înlocuindu-l nu cu verigi funcţionate pasiv, la discreţia puterilor existente în afară de tutela contribuţiunilor noastre voluntare, ci cu posibilităţile unei autocreaţii, fără verigi precursoare, desfăcute integral de trecut, prin cari ni se deschide favorul de a ne modela pe noi inşine. Sagafun a ţinut să sugereze că ne putem influenţa determinismul, şi ni-l putem Linù. (In paranteză, te rog: scuză prolixitatea

insipidă a lecţiei mele!) Ne putem elibera de imbolduri irezistibile, lutul nostru poate deveni material de capodoperă, dacă ştii să-l smulgi din prejudecăţi şi să-l tratezi ca pe un obiect extern, rece, în vederea scopului pe care ţi l-ai propus să-l ajungi...

Seida a pauzat. Ochii i s'au perdut elegiac în vag...

— Insfârşit, Linù, doresc să-ţi spun multe şi nu pot. Mă zoreşte cursul următor, un punct determinist acceptat de mine... Toţi paşii mi i-am întrebat unde se duc. Orice vorbă am vrut să ştiu din ce tărâm îmi vine. Analiză peste analiză... La capătul ei, am înţeles ce-ţi spusei.

Clopoţelul cu ţârâit mărunt, a dimicat grupul studenţilor răspândiţi pe coridor şi i-a invitat în sală.

Seida a prins pe meditativa Linù de mână:

— Eşti supărată, eşti supărată rău Linù? Nu fii. Proxima oară vom vorbi despre rochii...

A intrat ultimul student. După el a intrat şi profesorul. Acelaş profesor de estetică. S'a dus la catedră şi când era să'nceapă lecţia face o mişcare reflexă cu mâna stângă, atinge creta lăsată în colţul mesei şi creta se prăvăleşte. Din banca întâia, sare domnişoara Seini Revua, care purta ochelari, şi din băncile posterioare sar încă trei studenţi. Mioapei îi cad ochelarii. Stu-

denţii râd. Profesorul râde şi el. Din cei trei, unul triumfă. Creta e repusă. Tăcerea se îngroaşă. Profesorul se pregăteşte să înceapă iar. Deodată cu prima silabă îi răsare pe buze un zâmbet, probabil provocat de scena cretei. S'a electrizat din nou sala. Din nou s'a râs. Şi Seida a râs. Linù deloc. Nici nu era atentă. O muncia altceva. Seida o muncia. Când i s'a spus că merge şi Taav pe Emagid, voia să se întoarcă. Intervenind ea, Seida a cedat. Iar azi a întrebat-o contrar acelei atitudini:

— Dece suferă Taav?

Naivităţi. Naivităţi potrivite pentru a împodobi sufletele copilelor.

Şi totuş Linù s'a întristat.

Avea impresia unei despărţiri. Se vedea singură pe bord, într'un pachebot care înainta.

La ţărm era Seida.

Ori îşi închipuia că e insulă înconjurată de făşie îngustă de apă la 'nceput şi apoi tot mărindu-se până când nu zărea decât nesfârşit de mare, pretutindeni . . .

Au trecut orele următoare fad, fără conţinut, greoi.

Pela catedră s'au perindat încă trei profesori. Frunţile se încordau şi mânile alunecau febril cu vârful creonului pe caete.

Linù pauza. O rotiţă din mecanismul bucuriilor ei, s'a stricat. Cea mai gingaşă. Cea mai vioae. Cea mai de preţ. De câteva ori, a încercat

să se regăsească, să fie ea şi n'a putut. Se prăvălia Linù intim. I se sfărâmau cretele visurilor albe, suporturile, decorurile, cu toată opunerea ei.

Citindu-l pe Sagafun se indispusese. Prezenţa intrigii se afişa prin toate încheieturile cărţii. Ea era sarea dozatoare. „Excitantul papilelor gustative, pentru o foame literară pervertită" condamnase Linù. Ea n'a cunoscut boala. Trăise în vid de aţâţări, de ţinte, de tresăriri venite din afară. Motorul dinamismului ei, activa în ea. Zait şi Ala au învăţat-o să fie astfel, când Linù a prins să descifreze literele adevărurilor hotărîtoare. Atunci i-au spus adeseori:

— Nu depinde, Linù, de nimeni, de nimic! Fugi de lucrurile cari îţi opresc atenţia prea mult timp şi nu uita că, oricât de plăcute ar fi, ele te pot ţintui locului. Iar Linù trebue să meargă, Linù trebue să crească nu numai în statură. Fugi?! Aşa-i Linù?

— Aşa-i Ala, răspundea ea. Sunt gânduri de multe culori. Linù le va ştii pe toate. Ea nu se va opri la unul. Ea va circula! Aşa-i Ala!

Intre timp Ala o legăna sau îi împletea sfori din şuviţele părului. Dupăce erau terminate, Linù alerga la oglindă, îşi privea ciucurii: stalactitele micuţe, mai subţiri decât creonul şi începea să danseze. Stalactitele tremurau coreografic şi ele. Linù râdea. Râdea Ala. Râdea Zait Ramun.

De primele învăţăminte, o despărţia un deceniu trecut. Şi nici azi nu le-a uitat. Işi aducea aminte despre toate textual. Potrivită lor era Linù în manifestările ei. Ea. Veritabil ea. Ce rămâne: oamenii, convorbirile, inevitabilele distracţii, — apariţii optice şi măruntişuri cotidiane, incapabile să o reţină.

In fixitatea tiparelor vechi însă îi intrase o prezenţă nouă turburătoare...

(Stai Sugor!! Iţi fac portretul! Nebunule nu fii neastâmpărat. Mi-e teamă că nu reuşeşti astfel.

Vino înaintea mea. Sau nu, sări pe un taburet. Pe taburetul din faţă! Repede Sugor. Sunt grăbit. M'aşteaptă, demult, cu o vizită de politeţă Taav. Iar Seida tremură tot după bătutul meu în uşă. Linù rămase acum necăjită şi tu ştii: n'o pot lăsa aşa. Vezi dece sunt zorit?!...

Aşează-te Sugor, în două picioare! Statuia ta ţin să fie cap de operă. Din linii simple, definite, expresive. Pe piedestalul timpului, te văd Sugor, nealterat simbol, nici de curentele artelor plastice, nici de condeiul scriblor intraţi în literatură ca să facă obtuze oficii de măsuri şi greutăţi.

Cuminţeşte-te Sugor! Auzi??!! Imi displac modelele nervoase. Pe de asupra corpul tău nu e ponderos, nu e coerent, nu se poate spune că e cu relief, că e tri ori pluri dimensional. Tu eşti din invizibil născut, din hău, din inexistenţe. Mă pricepi?!

A! Unde mi-e paleta, pensulele, ucenicul, uleiul, culorile, pânza?!

Vai bată-te să-te bată, câne! Am uitat.

Voiam să te fac statuie. Duceţi-mi la loc uneltele invocate. Imi trebue lut, lut, lut! Repede cu el la Bion în cameră. Ce vă miraţi mirului! Netrebnicilor! Parcă e plumb în picioarele voastre. Vi-s mânile ţeapene, de tuci. Până aţi terminat voi un pas, gândul meu a străbătut universul. Cu voi să lucre omul?! Greoilor! Matahalelor! Gasteropozilor în viteză! Fiţi acceleraţi ca mintea, realizatori ca ea, voioşi ca ea! Trudiţi-vă să nu rămâneţi de trăsura ei adormiţilor!!...

Lut, lut, lut! Daţi-mi-l! Descleştaţi-vă odată! In Vitol e lumină, e soare-aur diafan. Părăsiţi zâmbetele, subînţelesurile lor, haina prostiei voastre. Ucenici pentru dumnezeu pricepeţi!!

Ii observi Sugor? Toţi sunt cremene. Toţi sunt surzi. Toţi sunt fără ochi. Ce să-ţi fac?! Am intenţii bune, dar... Totuş, stai pe taburet. Mai la urmă, dece să te imobilizez în sculptură ipocrită? Tu eşti viu. Tu eşti dinamic. Tu eşti complex. Te torn dracule în punga literelor! Te întind în suprafaţă, îţi dau lungime, scurgere de ecran, flux epopeic! Nu?!

Pe taburet Sugor!! Pe soclu adică. Da? Fă din labele anterioare două columne. Coada evantai leneş, în balansare. Botul ţi-l afişează puţin cochet, puţin înclinat, spre stânga de exemplu. Imaginează-ţi că urmăreşti atent, foarte atent, extraordinar de atent, ceva, o piesă de teatru cu joc hazliu, un concert, o conferinţă despre fabricarea ciocolatei. Vrei Sugor?!

Bine!...

Discretule! Abia ţi-am observat pata neagră, umedă, mofturoasă, din vârful năsucului tău, prea explorator. (Ţi-o credeam sură, petec dermic de reptilă băloasă, repulsivă.) Şi ochii tăi, tot negri, lucioşi; serafici însă. Sugor, ai cei mai frumoşi ochi din lume! Mă văd în ei împăcat precum nu sunt, vesel, aproape zvăpăiat ca tine. Nu-ţi clinti ochii Sugor... E prima şi ultima oară când ţi-i umplu cu figura mea şi când nu te povestesc... Poposesc numai Sugor, poposesc numai.

Destul! Destul din lâncezeală!! Eu trebue să merg... Ţinta mea nu cunoaşte opritul. Mai departe. Prin pustiul de omăt al hârtiei albe, lăsând din creon peisagii, deschizând drumuri, schiţând fâşii de azur peste munţi improvizaţi, peste oraşe ireale, peste Nivrada imaginară.

Dar tu Sugor stai. Mai am să-ţi conturez şi urechile ridicate ca palmele făcute scoică. Ele te individualizează. Ele îţi sunt necesare. Te fac unic Sugor. Sugor, Sugor! Dobitocule!!!...

U! încă. încă! Ipotenuza spinării pe suprafaţa taburetului. E cea mai graţioasă linie. Nu mişca! Momentul culmină.

Gata! Bravo Sugor! Poftim jos depe soclu!

— Ham!

Uită-te la el! Nu te cobori?

— Ham! Ham!

— Ei, nu mă plictisi cu lătratul tău prezentat.

Repetiţia ucide interesul, banalizează, intoxică.

— Ham! Ham! Ham!

— Dece protestezi? Că te-am stilizat sumar? Asta-i Sugor??

— Ham!

— A! Culoarea!!?? Pedantule! Ţi-am uitat-o. E gri. O public în post scriptum. Despre aspect tac. Ţi-l deduc toţi: vânjos, de lup îmblânzit, pieptenat.

Hai, dă-mi laba! Şi să nu scoţi limba că ţi-o tai!!!! Mă indispune forma ei, de lagună, spânzurată'n aer!)

Cu fruntea lipită, aproape, de uşa bibliotecii, Bion privea indiferent la şirurile volumelor aşezate vertical. Nu-l tenta nici o pagină.

Pentru mulţi lectura se impune în momente slabe'n convorbiri cu tine. Bion făcea parte din numărul acestora. El considera literatura surogat indispensabil perioadelor sărăcite în produsele creerului propriu. Citea, deci, în fazele deficienţelor. Când era silit să se alimenteze artificial.

În prezent, nu era flămând. Alergau glasuri prin frământările lui, săltăreţ, pâlpăind aripi de flutur, aripi bizare momite către clinuri verzi.

Bionul actual nu e cel depe Emagid. Cum ar putea şi fi? Singur, neastâmpărul ţi-se domoleşte şi la periferia liniştii, răsar vizitatorii meditativi: reveriile cu flexibilităţi de salamandră, îţi cad brumă din necunoscut paiaţele fantasmagoricelor combinaţii, te inundă ciudăţenii potcovite, creezi monştri, cazanul himerelor începe automat să fiarbă, şi se pături esc în noi panorame peste panorame.

Mereu.

Iţi fug preocupările încotrova?! Un fel de

ingineri constructori, echipaţi complet, pleacă după ele şi acolo durează palate, fabrică munţi, adună mări. Ce banali am fi fără aceşti muncitori pitulaţi îndărătul cortinii puse deasupra nimicului garantat. De aceea, din toate slujbele de pe glob, cea de culisar e demnă de lauri. In ea se rezumă una din tendinţele cele mai subtile ale omului: să ruleze decorul. E acordată în plus cu inima.

Ca pe Emagid prin urmare se agita Bion şi în tăcere. Cu aceeaş febrilitate. Dacă exista cu toate acestea în el un cât diferenţial, provenea din schimbarea de plan. Pe trunchiurile altor arbori sare Bion când e cufundat în mutism.

Globuleţele afinelor sunt uitate. Iarba le-a urmat soartea. Orizontul şi-a destrămat noţiunea cuprinzătoare de larg şi nesfârşit. Mimetismul probabil i-a tăiat în pătrăţele configuraţia cugetului. Pentrucă sistemul său de gândire avea formatul cutiilor. Se diviza, celular, în nenumărate unităţi. Prima unitate era încăperea lui. Ea închidea, limita, în sens figurat colora o fiinţă: pe el. In vecinătate, în jur şi mai departe, alte cutii conţin în captivitate voluntară milioane de indivizi. Tot atâtea minţi se sbat în ele. Suferă unele. Sunt avânturi într'altele, poeme. Ce-ar fi să cadă pereţii despărţitori şi să surprinzi Vitolul? Teribilă glumă.

— Ai auzit Sugor?! căută să verifice Bion.

Sugor bătu afirmitiv din coadă.

In sală se instalase parcă tăcerea miezului de noapte.

Bion continuă să contemple cărţile. Fiecare raft reprezenta o epocă şi-i cuprindea operele importante. El ajunsese cu lectura pela sfârşitul anului 3000... Un indicator anunţa, sus: Epoca lui Enar Enares. Sinteza ei era „Noua sociologie", scrisă de acest autor dupăce un cataclism fusese pe pragul de a decima total omenirea. Ea se născuse din mirosul prafului de puşcă şi avea printre rânduri panica morţii care ar putea reveni ca să distrugă şi ce a lăsat. Frazele ei posedau o lirică inimitabilă, brodată de un stil unic în lume. Posteritatea a intitulat-o: Cartea fundamentală a statului modern. Lângă ea se afla „Frumosul creat" de Ti Meniş. Pe aceasta n'a răsfoit-o Bion, dar Zait Ramun i-a vorbit mult despre ea.

Dintr'odată, ochii i se acoperiră de mâni reci.

— Linù! zise el.

Mânile i-au înclinat capul spre dreapta, spre stânga.

— Ştiu cine-i! Seida!

A fost eliberat.

— Cum ai intrat la mine detectivule?!

— Am eşit din pământ, glumi Seida.

— Sper că nu pentru a mă controla.

— Nici o îndoială. Pentru a te invita.

— Unde?

— La recepţie.

— Da Selda. Ştiu.

S'a uitat la ceas. Arătătorul indica 16 şi 5 minute.

— Nu credeam că întârzii.

Recepţia o da Zalt Ramun. Nu demult i s'a permis şi lui Bion participarea între scriitori de marcă, profesori universitari şi doamne savante. Mai erau întotdeauna prezenţi la ea Selda şi Taav. Ei cu Linù, alcătuiau ironizatul „triunghi isoscel" de către astronomul Liven Graenot. Triunghiul forma o entitate aparte în cercul celor adunaţi. Se poate zice despre ei că era nota discordantă în raport cu restul greţos armonic. Altă factură purtau discuţiile „triunghiului isoscel". Frazele lor curgeau mai suplu, mai aprins, mai cântat.

Intre aceste două stătuleţe rivale, separate printr'o elegantă ostilitate, ezita a treia mică putere: Bion. Incapabil să se hotărască la o anexiune, se împărţea, în continuă navetă, dela unul la altul.

La intrarea neobservată a Seldei şi a lui Bion, recepţia îşi silueta verva obişnuită prin paradoxele izvorîte din spontaneităţi enigmatice şi pentru autorul lor: Bughin Crat, prodigul rege al ziariştilor prodigi.

— Crezi tu Zalte, zicea el, că ţi-ai vârît dege-

tul în grandoarea infinitului, mâzgălind pe cartoane manivele şi rotiţe, examinând lichidele din eprubete... Eu admit că ele rezolvă ceva. Dar acest ceva, înainte de toate util, neapărat util, extrem de util incontestabil, servind domenii practice, ne falsifică substanţa rostului nostru. Chimia ne-a obişnuit să trăim exclusiv pentru elementele mono sau bi valente, fizica pentru năzbâtii, spre exemplu, cinetizarea locomotivei în aşa hal încât, prin energia dematerializată dintr'un neglijabil conţinut de inel, să hurducălască eşită din minţi în jurul planetei de zece, cincisprezece ori...

Cuceririle tehnicei au eliminat munca şi au redus spaţiul. Azi ocoleşti globul în opt minute; înainte nu ajungeau vieţi de oameni. Folosul totuş s'a dus de partea rubricii cu deficitul. Iată pentruce: câştigul realizat prin comprimarea depărtării s'a repercutat asupra necesităţilor de ordin artificial. Trenul de marfă facilitează procurarea stofelor, într'o durată minimă nici visată de străbunici. Bucătăriile automate îţi aduc mecanic farfuriile umplute şi le spală, şterg, pun la loc, numai prin roboţi. E suficient să atingi un buton magic pentruca tot ce-ţi poate inventa fantezia să ai imediat la îndemână. Nu ştiu însă dacă umanitatea „butonului magic" a tranşat litigiul capital dintre antagonismul tendinţelor noastre. Imbrăcămintea, distracţiile, ştiinţele chiar, absorb cu aviditatea spongiei minţile.

(E şi firesc; omul oricât ar voi să nu fie preocupat nu poate. Ceva trebue să te frământe!) In atmosfera lor de structură exterioară, de ţinut aşezat dincolo de fiinţa noastră fizică, de ţinut străin şi contrar adeseori intimităţilor ei, de ţinut iuxtapus doar, uităm, neglijăm, ne facem că nu auzim glasuri plecate din adâncuri imposibil de falsificat cu tartine literare şi zaharină filosofică. Nu-i nimic. Glasul persistă. In narcoza ocupaţiunilor copleşitoare, bate, când nu te aştepţi, la uşă şi îşi insinuă prezenţa comandând altă melodie. Străbună. A cavernelor poate.

Un singur merit are totuş tehnica. A dat puls dacă nu energiilor vitale, atunci ochilor. Aceştia văd, scormonesc, consumă, febril şi ne'ntrerupt, teatre, privelişti, străzi iluminate fascinant noaptea. Faţă de timpurile străvechi secolul actual merge, circulă. Circulă ferit de sincope. Uniform pentru toţi. Dar nu pe calea adevărată, din nenorocire.

Noi ne îngropăm tumultul, freamătul lipsit de calcul, prin spectacol. Prin spectacole fără sfârşit. Insă şi la ele, cu cât temperatura de participare e mai scăzută, cu atât e mai bine, apreciaţi voi înţelepţii. Pasiunile (nu vorbesc de patimi!) obosesc şi fugiţi de ele. Sunteţi o sectă de consumatori la ghiaţă ai vieţii. Căldura vă zăpăceşte...

In lipsa specimenelor din solul vostru frigid, eu n'aş fi ziarist. Nu ar fi tipar atunci, trotuare,

patefoane. Mintea mea nu s'ar fi chinuit să memoreze piesele maşinilor, nici să pătrundă texte dificile. Aş fi fost un om simplu, mângâiat de femela mea tandră, fericit că îmi cresc şi protejez copiii, vesel că inspir aerul pădurii şi mănânc rădăcini în loc de caviar...

— S'ar putea să-ţi răspund ţinându-ţi o conferinţă în care să fie demonstrate beneficiile şi gradele superioare ale felului de trai contrar. Omit. Le cunoşti şi tu. Te invit numai să părăseşti Vitolul, cu avionul meu, imediat şi să nu te opreşti până în junglă, i-a răspuns în glumă Zait Ramun.

Linù şi Taav ascultau. Pe Linù o interesa reacţiunea ziaristului. Dar, spre decepţia ei, ea s'a produs pentru un pahar de nectar care aştepta, în camera alăturată, pe bufet.

— Iată cum se termină ideile mari, a încheiat Linù, gândindu-se la pozatul admirabil al lui Bughin Crat.

Manifestările tuturora sunt poză, îşi zicea ea. Inaintea fiecărui om suntem cu o altă mască. Pozatul mai la urmă e organic. Cine se scrutează serios o poate remarca. Omul vrea instinctiv să impresioneze. Dorinţa de a produce efect există aproape la toţi. Măsura diferă. Unii simulează grandilocvenţe pentru a fascina: poseurii de rasă. Alţii aşteaptă rezultate mediocre, comune zdrobitoarelor majorităţi. A treia categorie de neposeuri are aderenţi foarte rari. Resorturile

acestora sunt enigmă şi ei sunt drumeţii plecaţi ca să afle singuri adevărul, cu ambiţia de a fi eventual împăraţi peste el.

— Ce-i pozatul? Ipocrizie?! s'a adresat Linù către Taav.

— La nici un caz... E un joc firesc, o cochetărie a fiinţei. Fără pozat Linù, raporturile omeneşti ar fi private de pitoresc, a suplimentat Taav.

Ca să devenim astfel, s'au mai coalizat concepţiile despre existenţă cari caută, în orice domeniu, să şlefuiască din noi executanţi cât mai perfecţi.

Linù, actorii geniali sunt poseuri geniali. Prin ei dramele închipuite se declină verosimil, suferinţele imaginare devin reale, poveştile învie.

In fond întreg mecanismul jocului e simulat la actori...

Ciudat Linù! Când îl priveam pe Bughin Crat, s'a petrecut în mine un fenomen hazliu. Faţa lui a început să-şi topească opacul. Peste puţin s'a făcut străvezie şi, ca'ntr'un glob magic, mi-au trecut în revistă, în cadrul conturului ei, frescele moravurilor de prin secolele II şi III. Massele inculte aveau pe atunci hipertrofiat gustul mesianicului. Omul excepţional era tipul acelor vremuri. Pentru a fi astfel, câţiva profitori au forţat gesturi, vorbe, concepţii. (Gluma se petrecea pe teren politic.) Insul „deo-

sebit" era numaidecât lansat, prin scris şi grai viu, luceafăr pe cerul celebrităţilor şi mulţimile îl decretau spontan dictator. Restul carierii urma simpatic. Dictatorul proclama regimuri de autoritate cazonă iar problemele grave îşi obţineau prin comandă soluţia. Oratoria, dovedindu-se inutilă, a căzut depe pedestalul gloriei şi i-a luat locul poza mută.

Eri am dat peste o colecţie fotografică în care mi-au defilat până la saturaţie diferitele genuri de frunţi bombastic încruntate ale acestor exemplare fără descendenţi, de atunci.

Biata omenire depe la anul 200. Cinci procente din ea trăia princiar. Nouăzeci şi cinci sclavi. Indobitociţi. Cu speranţele în venirea mântuirii narcotizate de alcool şi teoriile despre supremaţia rasselor „alese", naţionalismul integral sau ura de clasă. Spre întuneric venea lumina lumii noi şi pentrucă toţi simţiau ceva'n atmosferă, se iroseau în surexcitarea aşteptării, înşelându-se repede, exaltându-se pentru nimicuri, hazardându-se în absurdităţi economice şi legislative. Gândurile exploataţilor neputincioşi aveau impacienţa peronului de gară, iar înfăptuirile se urneau încet.

Dar privite sub unghiul pozei, întâile manifestaţiuni de organizare socială au o abundenţă deadreptul caleidoscopică. Ţinuta primilor reformatori, a preoţilor investiţi cu nimb sacru de „cer", e vădit exagerată. E drept că turmele

aveau ioghurt în loc de creeri. Adevărurile ascuţite nu le percepeau deloc. Se impresionau însă de arătări massive, de ficţiuni cu proporţii. Anecdota cosmică direcţiona avânturile şi zbiciuia patimile sângelui, pe vremurile vechi răufăcător. In aer pluteau prezenţe atotştiutoare. Peste omenirea „păcătoasă", groaza cataclismelor cu sfârşit de lume. Vocabularul ctitorilor se desfăşura simbolic, încărcat de ameninţări împărţite celor greşiţi prin fiinţe extramundane.

Purtătorii de cuvânt se îmbrăcau în legende cu zei sau zeiţe, cu misiuni divine fabricate undeva, în saloanele palatelor din azurul misterios. Din când în când, fiinţa superioară vizita, invizibil, globul, dădea porunci, se amesteca în certurile dintre popoare, favorizând pe unele contra altora. Aşa pretindeau credincioşii înscrişi în registrele dumnezeului comun dealtfel. Pentruca massele să fie captivate, li se etalau semne bizare însoţite de fior extatic, li se predicau tremurător recompense ori infernuri. Nu neg folosul farsei. Capul ticăloşilor porniţi spre cruzimi şi anarhie era bine să fie dominat de frica intervenţiei legiunilor cu lagărul în eter. Lor le-au fost necesare parabolele despre ploi cu foc şi ceruri gata să crape şi să cadă ca un plafon peste ei. A guverna mulţimea înseamnă a şti să o preocupi. Economist respectabil n'a fost nici unul din trimişii cerului. Totuş, au întrezărit uşa evadării din impas. Dovadă că mii de ani au

ţinut în mână cohortele de flămânzi cu biciul pedepsei eterne...

Doi stropi de tuş, înverigaţi de câte un inel verde marin, priveau alţi doi stropi, dilataţi. Drumurile lor se întâlniră. Şi întâlnirea îi lăsă Linùei impresia unei tresăriri în adânc de mare. Suprafaţa nu se turburase. Algele doar au luat la cunoştinţă neînsemnatul accident...

— Dece eşti tristă Linù? a întrebat Taav.

Indiscreţia o surprinse ca lanterna întunericul.

— N'am nimic... îi răspunse Linù surâzând. Mă interesează numai corelaţia dintre idee şi psihic, continuă ea, cu intenţia de a-i şterge impresia. Discuţiile, Taav, îţi aduc arome inedite, sub ceruri de lumi noi, cu aer variant suflat ca pentru răni interioare din buze filosoafe. La imboldul lor albesc primăveri în gând, se organizează pe sisteme debitul vital, cantitatea lui de flux rafinat prin intelect într'o secundă adică. Acordurile seriei de metamorfoze convin. Te fac să circuli, să clădeşti proecte, să-ţi realizezi o avere spirituală a ta.

Discuţiile îţi dau materialul mintal gata, sintetizat, fiindcă şi cea mai simplă propoziţie e o complexitate distilată, o sumă. In momentul când străbunicii noştri au descoperit subiectul şi predicatul, omenirea a luat în mână cheia civilizaţiei actuale şi a intrat în rostul ei adevărat. Cu aceste două elemente, de tracţiune intelectuală,

omul a urcat prima treaptă înspre noi. Gustul celor din caverne, gustul lor setos după senzații dure, după sânge, după moarte, a fost lent înlocuit cu jocul speculațiunilor. S'a descoperit de acum o nouă viața tentantă, calmă, cuceritoare... Ereziile fără îndoială au urmat și ele copios. Subiectul și predicatul, în mintea multora au plecat la galop nebun, au plecat vijelios parcă pentru a eși din aria capului... înebuniți ca la curse...

Linù s'a oprit. Vorbise repede, cu o viteză care întrecea mult ritmul ei normal și se simția obosită. Ar fi vrut nici să nu fie prezentă aici, să nu vadă oameni, să nu-i audă grăind. In starea ei, Nivrada i-ar fi fost mai apropiată. Vârtejurile de apă, frunzișul oglindit printre care cerul părea o șosea în adâncuri neumblată, foșnetul de mătasă al undelor, erau climatul tonic pentru ea.

— Linù, ce e cu tine?! încercă să afle Taav.

Linù a tăcut.

In jur se desfășura un cor de voci plușate.

Bughin Crat discuta teatral cu Seida.

Taav a privit spre ei.

— Mergem la Seida?, a întrebat Linù dorind să scape a doua oară de o precizare.

— Nu. Stăm singuri. Dacă m'ar interesa cineva, acela ar fi Zait Ramun.

— Vrei să-ți fac protecție pentru audiență?

— Nu. Altădată. Rămân cu tine... Dar Bion ce face?

— Educaţie fiului său adoptiv.

— Cui?

— Domnului Sugor!

— Şi în ce ape se sbate?

— Caută să deslege enigme. In prezent ar dori să ştie dacă mânile au fost create ca să ne fie pârghii sau destinaţia lor are la bază alte calcule.

Taav zâmbi.

Bion în cenaclu poseda două calităţi gemene: era taciturn şi neprezent. Printre figurile agitate de variate probleme, el părea apariţie aeriană. Nu om, fantomă, prietenă însă tuturor, desmerdată.

S'ar putea spune că restul forma o pluralitate de corzi groase, subţiri, mijlocii şi el era cutia lor de rezonanţă, locul unde sunt primite cu egală importanţă părerile. Bion era neutru. In derivaţie: pasiv, receptacul, placă sensibilă destinată imprimărilor. In faţa unei fraze funcţiona ca uzina: înregistra, analiza, prelucra, punând în mişcare toate roţile asociaţiilor de idei.

Avea însă Bion o defecţiune suficient de incomodă. Când voia să vorbească unui grup sau cu necunoscuţi, cuvintele îi îngheţau repentin pe buze, avalanşele de gânduri piereau şi Bion simţia cum o minge i se sbate speriat între pereţii pieptului. Persecutat de acest boicot lăuntric în repetate rânduri, renunţase definitiv la cuvânt. Faptul i-a ascuţit drept recom-

pensă controlul. Concomitent înfăţişarea lui sfioasă câştiga în expresie, liniile i se înmulţau iar ochii îi deveneau când elegiaci, când vigilenţi. Captivi într'o frecventă alternanţă de tonuri, tradau şi celui mai slab observator o mobilitate stranie.

Fără a fi remarcat, Linù şi Taav s'au trezit că e lângă ei.

— Taav pentruce discută oamenii, pentruce sunt preocupaţi? N'ar putea trăi şi altcum?

Taav l-a privit mirat câteva secunde, apoi şi-a strâns genele într'o privire aproape adormită. Părea că se pierde în pădurea meditaţiunilor condus de o cale străină celei indicate de Bion. In aparenţă. Căci de fapt el îşi căuta în corola problemelor lui chinuitoare de odinioară, stamina care îi va fecunda răspunsul. O află. Ea era identică. Totuş o deosebire cronologică exista între ele. Taav a devenit posesorul ei cu doi ani mai în vârstă. Il întrecea deci Bion în precocitate. Dar semnificativ i se părea faptul că doi indivizi cugetă la fel. In Vitol nu de mult se lansase o formulă de către un cerc de literaţi, prin care se predica o totală integrare în spiritul colectiv, „în marele spirit al masselor". Timpurile deveniseră propulsive. Peste etajul terminat se impunea alt etaj. Individul trebue să moară, cu veleităţi, cu ambiţii, cu pasiuni. „Civilizaţia noastră, proclamau ei, e matură pentru a-i constata decesul. Cine mai doreşte azi să-şi afi-

şeze, de exemplu, arta în vitrine, saloane, săli de reprezentaţie, cu scopul de a determina legende în jurul numelui purtat. Conducătorii, pontifii, genii au fost egalaţi prin difuzarea universală a culturii şi scoşi din uz".

Intr'adevăr, Vitolul înaintea celorlalte centre, a simţit că păstrarea insului în mijlocul lumii înseamnă să crezi în idoli destituiţi. Individul în sine nu mai avea rost. Maşina şi ştiinţa îi punea toate lucrurile la dispoziţie. Oamenii ajunseseră sătui de el. (Mizeria şi incultura te face să ai psihologie opusă.) Plictisiţi de interiorul lor îngust, s'a născut în ei dorinţa depăşirii lor. In calea pulsului necunoscut se aruncau obiecţiuni cu duiumul. „Nu sunt doi indivizii la fel", se flutura şi în Vitol ca aiurea.

Doi indivizi... Nu! Pot gândi la fel doi indivizi. Trei. Toţi.

Bion întretimp privea pe Grenuv Tamin, prietena Alei. O privea absent, secundar, vorbind cu Linù.

Taav i se adresă:

— Cum ai spus tu Bion?!

— Despre ce?

— Ai uitat ultimele tale propoziţii adresate mie, la coada cărora mi-a rămas înfipt în minte semnul întrebării ca un gât alb de lebedă pe un lac fantezist? rosti maliţios Taav.

— Imi faci apă nedumeririle!

— Nu apă mică, apă simplă. Cantitate re-

spectabilă. Fii măgulit.

— ? ! ...

— Cadoul meu poate fi considerat calmant pentru tine.

— Invitaţie la baie! a completat Unù.

— Nu. Invitaţie la vâslit pentru voi ! replică Bion.

Avu de gând să-i părăsească brusc. Se voia ferit de contra-atac. A şi făcut un pas.

— Unde fugi Bion? Stai şi pronunţă-te: dacă ne oferi lacul voi avea deosebită plăcere să vâslesc. Da? l-a întrebat Taav.

— Capitulez! ... Incepe lopăţitul ...

— Eşti nemulţumit fiindcă oamenii discută. Cum îl voieşti?

— Dormind, răspunse Bion rotund.

— Culcă-te atunci, îl invită Linù.

— Mi-e teamă de lac. E imaginar şi dacă nu veghez mi se destramă. Ii seacă apa. Şi ce se întâmplă cu vâslaşii?! Deasupra lor nu e cer, nici stele. Lămpi nu ard. Sunt altruist. Le păstrez încă apa. E bine să ai pe umerii tăi o parte din lume. Imi vine să cred că oaspeţii lui Zait Ramun au această bucurie ceva mai consistent decât fabula noastră cu barca pe undă.

Seida s'a desprins dintr'un grup şi s'a îndreptat spre el întrebând:

— Ce? Bion vă fascinează?!

— Intocmai, cu un abia schiţat început de parabolă sub învelişul căreia pâlpăesc mistui-

toare grijl: dece discută oamenii? Pentruce...

— Taav!

— ... sunt preo...

— Taav, te rog să nu divulgi!

— Bioni I se adresează Selda, doreşti într'adevăr să ştii pentruce discuţi?

— Aproape...

— Ei bine, continuă ea accentuând cu emfază ironică fiecare grup de cuvinte, pentru fecundarea minţii, pentru o imperioasă nevoe de a simţi căderea frumosului în ploaie de seminţi peste câmpul tău arat de frământări! Dar, a te'ntreba pentruce discuţi, este egal cu a boidi bobul de grâu ca să-ţi răspundă pentruce încolţeşte. Nu-l mai examina filosofule ci ia-l ca pe o realitate dată, notează şi te apleacă. Neadmiţând preocupările ni se face semn că tu ai de gând să te anihilezi!

— Te'nşeli Selda!

In sala de recepţie se făcu deodată tăcere.

Din aripa dreaptă, Grenuv Tamin, urmată de Bughin Crat, păşi spre microfon. Rostul acestui act se afla în uzul de a încheia fiecare şedinţă cu o cuvântare. Inaintea instalaţiei, referenta discuţiilor a fost prezentată publicului adunat şi celui care îl aştepta comunicarea anunţată, în faţa aparatului de radioteleviziune.

Apoi Grenuv Tamin a rămas singură.

Tăcerea s'a făcut precipitat densă.

La dreapta oratoarei, pe o coloană de mar-

moră roz, veghea una dintre cele mai cunoscute opere a sculpturii. Simboliza cu linii viguroase un moment de svârcoliri disperate: evadarea spiritului din cătuşele corpului. Doi ochi eşiţi din orbite tradau, în concordanţă cu zbuciumul muşchilor depe obraji, paroxismul unei lupte acerbe. Mâni firave, alimentate de suprafiresc elan, încercau să desfacă în două crisalida unui înveliş opresor, care nu era decât haina eului carnal a luptătorului. Din raportul încordărilor deduci victoria celui captiv.

La stânga Grenuvei Tamin, pe altă coloană simetrică, respira ca libert luptătorul din dreapta. Urmele efortului nici nu i se mai zăresc pe chip. E năpădit de viziunea unei primăveri parcă. Au înflorit înaintea lui la câţiva paşi cireşii şi el le zâmbeşte, la răsărit dimineaţa se expune opalin şi privirile lui se resimt, în aer e aromă de iarbă nouă şi el nu ezită s'o înregistreze discret nazal.

Şi Grenuv Tamin a grăit întregii lumi:

— Natura nu se mai ascunde pentru noi. I-am pătruns demult secretele. Mânăm locomotive cu grame de fier. Fiecărui microb i-am descoperit serul ucigător. Intre oameni tronează o străveche egalitate economică; pace deci şi mijloace uniforme de progres cultural peste întreg pământul, pentru toţi. Orice ins e azi şi savant şi artist; nu în accepţiunea relativă, absolută. Prin eugenie am distrus bestiile din sânul nostru, omul-animal părându-ne a fi capitol în

domeniul inexistenţelor. De câte mii de ani nimeni n'a ucis, nimeni nu s'a certat, nimeni n'a insultat. In locul codului penal, domină la noi codul politeţii permanente.

Faza nouă, precum ştiţi a fost precedată de generoase jertfe. Gurile tunurilor, bombele, gazele au dictat tinerei noastre civilizaţii. Cuvântul era substituit prin glonţ, viaţa prin moarte. Clişeele acelor vremuri vă stau mărturie sinistră şi neînţeleasă. Spre salvarea umanităţii torturate de sârmi ghimpate, avioane lugubre şi un cimitir universal, au apărut câteva conştiinţi lucide, cari prin forţa ideii au înlăturat falangele imense ale morţii armate. Dar multe dintre ele au căzut victima propriului lor altruism. Inalte formule de stat le-au revendicat milosul sânge. Cronicele spun că şi l-au dat neprecupeţit. Omenirea le rămâne totdeauna recunoscătoare.

Noi trăim timpuri cu arhitecturi sublime. Cu zece mii de ani în urmă felul existenţii noastre a fost dispreţuită utopie. Nu ne oprim însă aici. Glasul meu, cred în asentimentul tuturora, anunţă, că odată cu ultimul secret smuls pământului, noi am citit ultimul şir din volumul întâi. Al doilea urmează. Misterele necunoscute îşi aşteaptă eroul descoperitor. Locul e drept că ne depăşeşte planeta. El se pierde în marea spaţiilor siderale. Acolo ne vor duce perfecţiunile noastre tehnice şi vom coloniza unde se poate universul.

Primul articol al modei cochete făcea mai mult decât un canon însuşit pentru interese de estetică superioară, ca o molimă galantă, pe trotuar sau la reprezentaţii, prin simplă vedere şi nu cum sunt întocmite normele de patologie veritabilă, cari reclamă neapărat contactul fizic cu microbul. Ineditul monden apărut dimineaţa pe străzile Vitolului recolta, până la amiaz, lanuri de exemple urmate. Dar succesul nu se oprea aici, fiindcă alt inedit apreciat răsturna efemerul modelor-ciuperci, făcând loc noutăţilor de seara. Nici o rochie nu era afişată pe străzile acestui oraş de două ori. Curajul repetiţiei ar fi fost, în gura indignată a tuturor cucoanelor, neiertată ceartă cu bunul gust. Acelaş acid critic ardea reputaţia doamnei care îşi permitea să o poarte chiar ziua întreagă. De mii de ani se decretase că fustele au viaţă de trei ore maximum.

Tradiţia însă nu se menţinea pe stâlpii mofturilor. O impuneau dorinţi pornite din străfundul fiinţei omeneşti, întotdeauna cu adresa către lumina realizării. Lipsa pune'n calea lor baricade. Atunci ele mocnesc, dau subconştien-

tului o culoare alterată, şi se prefac în concepţii cari dacă tradează elasticitatea putinţii de adaptare la împrejurări, nu înseamnă că nu sunt negative adevăratelor noastre tendinţe. Dar în Vitol nu exista lipsa. Impresiile trebuiau să fie fluente. Sufletul lui Zait Ramun şi alături de el sufletul oricui se voia cursiv. In abecedarul care îi difuza mecanica, se citea că în faţa portiţii lui de intrare: ochiul, peisajul trebue să fie mereu altul. „Să nu priviţi nici un lucru în aceeaş haină, de mai multe ori. Icoana lui se va opri în mintea voastră şi vă va obseda ca un loc de odihnă din care ai voi să pleci, iar picioarele minţii vă vor fi de plumb", grăia una dintr'o serie de legi create de sensibilitate dispreţuită în alte părţi. Şi oamenii mari sunt copii plictisiţi dacă le dai aceeaş jucărie. Chiar sunt răi dela o vreme pentru absenţa alimentului: noutate. Preocupă-i în schimb cu subiecte pe cari nu le-au cunoscut, vărsându-le dinainte decoruri nevăzute şi vă veţi convinge subit că încetează de a fi nedisciplinaţi şi că se înhamează ca să-şi ducă pe un drum calm căruţa lor de nimicuri.

Creerul avid după distracţie nu mai e ticălos.

Vitolul, din ştiinţă, s'a conformat.

Totuş, în Vitol, şicul pălăriei atârna de două articole inflexibile. Primul legifera orizontalitatea ei pe cap, dispunând că bordul anterior să fie lat mai bine de o palmă şi îndoit dintr'o

parte, cu rol de marchiză, până la vârful nasului, pentru a stimula priviri printre gene, desigur somnolente şi în acelaş timp languroase, aşa cum unor femei le place să arate. Al doilea vorbea despre poziţia ei oblică pe cap, cu unghiuri de înclinare şi borduri benevole. Latitudinea purtătoarei inserate în el se bucura de largă elasticitate, prin faptul că ea şi-o putea plasa mai la ceafă sau înspre ureche, lăsând descoperită mătasea părului de ceealaltă parte.

Linù le era însă cu totul refractară, dintr'un instinct al cochetăriei care înciudat pe formule fixate în cleştele vremii trecea drept anarhic. Vara de cele mai multe ori pleca descoperită pe stradă, cu buclele moi, încârlionţate pe creştet şi de o parte şi de alta până pe umeri, expunând parcă o pădure de verighete trecătorilor, discret.

Răsăritul soarelui a găsit-o, după noaptea recepţiei, înaintea oglinzii, gândindu-se la aceste mici nimicuri. Dungi de argint-lumină îi cădeau, dinspre fereastră, pe şoldul şi braţul drept. Cu genunchii îngropaţi în perniţă, Linù privea la corpul Linùei a doua, ca la o statuie care şi-a lăsat greutatea torsului pe călcâie. Privea rece. La linii numai. Le urmărea incisivitatea dela mijloc până subsuoară, onctuositatea depe umeri, flexiunea fină a lor pe coapsele cari aveau profilul potirului de laiea întoarsă, copleşită de sentimente proprii pictorilor dornici să

descopere cheia cuvenită pentru a putea intra în imperiul unui limbaj, pe cât de cifrat aparenţial, pe atât de revelator în mâni experte. Orice umbră, orice plan, orice dezordine într'un grup de obiecte, orice relief, exprimă, reprezintă uşi de gânduri. Linù ţinea să bată în toate. Apoi intra, fără selecţiune, cercetându-le pulsul intim ca o şcolăriţă diligentă care a descoperit că în afară de făptura literelor cu trup învăpăiat, şerpuit asemenea trenurilor cu geamuri aurii prin negrul existenţii, mai există material demn ca să fie silabisit, descifrat şi dupăce a fost parcurs, într'un recapitulativ epilog, gustat

Mai mult îi dădeau de cugetat cei doi nasturi bruni aşezaţi pe piept deasupra ambelor eşiri semi-ovale şi decoraţi în mijloc cu câte o alice de aceeaş nuanţă cromatică. Işi aluneca, din când în când, peste ei degetele şi căuta să le desprindă, contrariată nu de bizareria lor anatomică ci de suavitatea lor, tâlcul, ca dintr'o inscripţie menită anume rătăcirilor. Uneori mânile i-se opreau pe ei, îndemnând pe Linù să-şi imagineze că ţine în palmă măr abia scăpat din crud. Muşchii provocaţi de rezistenţă i se încordau cu tenace porniri spre represalii tactile. Intr'una. Ajunşi la punctul matur pentru a opera strângeau pe captivi din ce în ce. Până la izvorul durerii. Acolo Linù se oprea brusc, lăsa victimele libere şi contempla cuprinsă de mirare neînţeleasă dezastrul epidermic. O secundă.

Căci valuri de mângăieri veneau să şteargă urma şanţurilor lăsate pe locul unde se răzbunaseră degetele vindicative.

Susurul Nivradei sosea pe geam înviorător ca o matinată care îţi povesteşte, cu motive de pastel melodic, despre cântecul cristalin al apei. In albia ei trecea, în închipuire, chipul botului fricos de căprioară oprit să bea din suprafaţă staniolată, răcoarea dorită. O aromă cu miros de frunze îi acompania melopeea.

Fâşâiturile de maşini la început rare, apoi îndesite, şi-au vârît în câmpia liniştilor, coasa. Din cauza stridenţii lor Linù şi-a ridicat umerii zgugulindu-se, s'a sculat în genunchi, şi-a privit fruntea, buzele ingenul, a sărit în picioare şi a dispărut în baie.

Iluzia unei ploi de chibrituri transparente căzute în lung: duşul, fu, pentru Linù, sărbătoarea boabelor, în fiecare dimineaţă miraculoase. Tub lichid vertical, el cobora peste făptura ei bronzată, giulgiul diafan al stropilor ricoşaţi în formă de abajur, sub care se simţia întotdeauna, mişcată de beţia mângăerilor reci şi pârâitoare, renăscută. In drumul lui îşi ducea faţa, primind, cu ochii închişi, sensaţiile pure incontestabil. Spre el întindea braţele schiţând poza implorării şi îşi înclina mijlocul subţire, alternativ.

Când a părăsit scalda, pielea îi era o colonie densă de mărgele-rouă. Momentul estetic

al băii rezidă în acest aspect împodobit cu nestemate, pentru cari ştergarul e sugativă distrugătoare.

Duşul s'a oprit automat.

Din cuier pelerina i-a sburat pe umeri, papucii dresaţi aşteptau să fie încălţaţi, uşa cabinei s'a deschis şi Linù s'a pomenit iar în faţa oglinzii.

Pârăiaşe minuscule i se prelingeau încă pe obraji aburind nouraşi abia vizibili. Tenul purpuriu îi surâdea. Din sectorul stâng al gurii i-a apărut răsărit de melancolie, dar imediat s'a dizolvat, aducând după sine, parcă trasă de mână, lumina plină a voiei bune, pe toată faţa ei.

Pedant şi toaleta s'a terminat.

Linù echipată în costumul de zi, a venit cu mers rar, dansant, la fereastră. Inaintea ei Nivrada şerpuia sur. Câmpia îşi clătina domol printre lamele firicelelor de iarbă vânătă, bănuţii florilor pestriţe. In mintea Linùei, ea nu era decât o masă enormă presărată cu monete policrome. Monete pentru frumos, pentru cumpărarea frumosului. Alintându-le cu ochii a îngânat în sine: bănuţi-corole... Ce pot cumpăra cu voi? Amintirea noastră, păreau că răspund petalele. Amintirea voastră, repeta ca un ecou duios şi estompat de depărtări un glas din Linù. Amintirea. Din toate bucuriile nu ne rămâne decât această mască supravieţuitoare şi ascunsă, undeva, în muzeul aducerii aminte. De multe ori

prezența măștii îți ademenește mânile în gol ori îți seduce graiul să o strigi pe nume, dar masca nu se lasă prinsă și gura ei tace.

Dansul florilor dirijat de adierile vântului se legăna zglobiu. Veseliilor campestre le răspundea aerian cirîpit de rândunici. Pe Nivrada trecea o barcă enormă. Larma Vitolului uruia uniform...

Dela șes ochii Linùei au fugit către spinarea dealurilor, apoi s'au oprit în vag, continuând să privească dincolo decât vezi cu ei...

Târziu a tresărit, s'a apropiat de birou și a încercat să tragă sertarul. S'a lăsat... I-a venit în gând cimitirul clipelor de eri. Bughin Crat, Grenuv Tamin, Seida, Bion, lumea multă, defilau în toate posturile, pe dinaintea ei, cu frânturi de fraze. Din bezna acestor trăiri i-a rămas aprins sâmburul unei singure lumânări: Taav. Amintindu-și „Incidentul" cu Seida, supărată a început să sufle și în para ei. A suflat de multe ori și sâmburul nu s'a stins. Forțe oculte îl alimentau intens. Cu cât sufla mai tare, cu atâta mai intens. Lumânarea magică nu ceda, persistând să ardă într'un spațiu imprecis și în privința restului care transcende globul vederos, enigmatic.

Indârjirea lumânării a împins-o să se gândească iar la Seida, cu fior de spaimă, în inimă și aducându-și aminte de fazele prin care a trecut la universitate s'a înpurpurat. La recepție a fost glacială cu Seida, iar Seida încerca pro-

babil să salveze aparenţele, căci prin nici un fel de simptom nu trăda că s'ar fi sesizat de temperatura ei.

S'a necăjit pe sineş. Amar. In crisalida fiinţei sale se afla altă fiinţă. Intunecată. Rea. Şi Linù nu se voia astfel. Nu. Glasurile bune o îndemnau să şi-o ucidă, să iubească iar desinteresat, să fie cea de până acum, etern. Se pomeni cugetând cu un vocabular simplu şi poate naiv. Işi zicea chiar: tu nu te vei schimba Linù, tu vei primi din nou în dragostea ta pe Seida.

Din învălmăşeala remuşcărilor îi apăru pe neaşteptate iar lumânarea intrigantă. Dar buzele ei nu s'au mai ţuguiat pentru a o stinge. Ci a întins mâna ca s'o prindă, împăcată...

Şi deschise sertarul.

Dacă Linù şi-ar vedea trecutul: pădure pe crestele timpului, din depărtare, frunzişul acestei păduri ar fi pânză galbenă cu motive ruginite'n dese locuri. Aproape, impresia I s'ar doza şi mai melancolic. Pâlpăiri de frunze, ca o ninsoare de mici plicuri portocalii şi funerare, cu un ritm care îţi furişează în preocupări cadenţa tristeţelor autumnale, l-ar pune stăpânire peste suflet.

Peisajul i-a trecut repede prin minte. Şi cum ar fi voit să prindă pe fugar! Printre straturile de foi defuncte şi-ar fi căutat păpuşa filosoafă, capabilă să discute, să meargă şi să gesticuleze provocându-i clipe inimitabile de haz. Din nou păpuşa ar fi trăit şi dupăce i s'ar fi epuizat repertorul, i-ar fi cântat cu superba-i coloratură:

Mă lasă'n pace Linù
Căci dacă nu te spun eu Alei
Şi să vezi atunci cucui
Cât turnul catedra-ha-ha-ha-aaa-lei!

Nu şi-ar fi uitat nici trenul compus din douăzeci şi una de vagoane. Pentru el mătuşa Vair, sora Alei, a cărat în grădină, spre uimirea oră-

şelului Dancavur, un deal de pământ şi a pus ingineri anume ca să construiască prin munţi făcuţi cu lopata tuneie, peste prăpastii viaducturi, din loc în loc gări cu funcţionari de cale ferată şi public, oraşe, drumuri, râuri şi pe ele plutind sprinten vapoare. Pe coaste se plantaseră şi parodii de brazi. Pentru a le da suflul vieţii fu răspândită prin desişul lor şi o liliputană mulţime avică. Prin undele celui mai trufaş fluviu: Fun, roiau peşti lungi cât pedunculul frunzei de cireş. Vânatul era reprezentat prin şoricei albi, cărora Linù le zicea urşi polari.

Opera mătuşii Vair se bucura de instalaţie electrică, avea conducte cu apă la gura izvoarelor şi o faimă superlativă, pe deplin justificată, între copii. Pe lângă locomoţiunea depe şoseaua excepţie lată de câteva palme pe care automobilul Linùei, bun şi el pentru o singură persoană, se ducea „în excursii", toată viaţa depe deal se punea în mişcare cu ajutorul bobinei.

Dealul Jucăriilor, cum îl botezase mătuşa Vair, fusese proprietatea Linùei. Mai bine zis proprietatea Linùei efectiv, căci, în afară de ea, ţinea de încă doi stăpâni: de mătuşa Vair şi de unchiul Groo. E de reţinut că imediat după inaugurarea Dealului, primită de cei zece ani ai Linùei, cu un holbat aiurit de ochi şi un strigăt de bucurie nearticulat, reala proprietară, adică Linù, i-a spus mătuşii:

— Ascultă Vair. Tu eşti proprietara onorifică a dealului şi eu îl conduc. Bine?

— Dacă tu vrei Linù!... Ascult de ordinele tale, a zis Vair şi a luat-o în braţe aruncând-o sus şi jos, în aer.

— Şi şoseaua aceea, a întrebat Linù arătând cu degetul, unde duce?

— In munţi!

— In munţi?! Cari?...

Vair ca să-i facă altă surpriză, trebuia, în prealabil, să o lase pe pământ. A făcut gestul eliberator, dar picioarele protestatare ale Linùei au manifestat negativ.

— Nu, nu mă da jos Vair. Spune-mi. Eu te pot auzi şi din braţe.

— Bine Linù, atunci închide ochii şi să nu-i deschizi până când îţi spun,

Linù i-a închis ca în somn.

Vair a mers câţiva paşi înainte, a luat-o spre stânga, iar înainte şi deodată Linù a simţit că mătuşa se apleacă şi că ea e aşezată'ntr'un fotoliu.

— Să deschid?

— Incă nu.

Vair s'a pitulat.

— Deschide-i acum!

Linù a deschis ochii şi i-a făcut mari din nou. Şedea în automobil cu volan, pedale şi cauciuc pe roţi. La dreapta claxon. A claxonat. Sunetul a ţâşnit ca din guşă de gânsac. A cla-

xonat a doua oară. Guşa de gânsac a gâfâit şi ea a doua oară.

— Mătuşă Vair! Mătuşă Vair!

— ...

— Unde eşti? !

— ...

— Gâf ! Gâf !... Mătuşă Vair!... Gâf ! Găf ! Gâf ! Gâf ! Gââf ! !

— Aici e mătuşa! exclamă Vair eşind de după garaj.

— Vai cum m'am speriat! zise Linù şiret ironic. Şi ce drag mi-e de maşină! Dar ştii ce mătuşă Vair: nu ştiu să o mân!

Mătuşa Vair i-a explicat pe rând didactic rolul pieselor şi modul de mânuire. Lecţia a produs, nu peste mult, rezultatul dorit. Linù a plecat întâi cu automobilul prin curte. După o săptămână i s'a permis accesul pe deal sub supravegherea doamnei proprietare onorifice: Vair Suna, din oraşul Dancavur.

Proba a reuşit fără accident. Drept premiu Vair i-a dat un costum automobilistic, ochelari şi a purtat-o în braţe până în cameră.

Noaptea însă somnul a refuzat să o fure. Toate clipele depe Dealul Jucăriilor i se repetau în gând. Scena butonului, apăsat, pentru a trimite, prin fir, viaţa în figurile mecanice, plecarea trenului, încet la început, apoi progresiv ra-

pid, uruitul roţilor însfârşit, ţăcăind cu durată uniformă la încheieturile şinelor, sirena suflată înainte de intrare în tunel, opririle în gări, hărmălaia călătorilor (jucaţi de marionete) o captivau reţinându-i trează atenţia peste ora obişnuită.

Nici n'ar fi voit dealtcum să doarmă. Pentrucă brazii ei au rupt a povesti într'un gen ciudat. Le vedea crengile clătinate pe făptura lor creonică. A cuprins-o atunci o teamă: dacă ar veni furtuna peste ei li s'ar întâmpla nenorocire mare? Ar fi smulşi din rădăcină? Un moment i s'a părut că asistă la dramă. Vâjâituri insolente se apropiau de Dealul Jucăriilor. Copacii se'ndoaie... Pădurea tremură. Ea e în automobil pe şosea. N'are unde să fugă. Un fulger negândit îi ia vederea. Ţipă...

Mătuşa Vair speriată deschise uşa şi veni la pat.

— Ce-i Linù?!

— Nimic mătuşă Vair.

— Tu nu dormi?

— Ba da. Am visat că Ala voia să mă certe.

— Erai rea desigur?

— Rea?! Nu mătuşă Vair, fulgera şi mi-a fost frică... Dar Ala mi-a spus să nu-mi fie frică de nimic... Vezi mie tot mi-a fost. Ala s'a supărat şi a fugit spre mine.

— Lasă că-i scriu eu Alei. O cert. Aşa se poartă ea cu tine?

— Nu mătuşă Vair, să nu-i scrii, fiindcă Ala niciodată nu s'a gândit să mă certe. Ştii: s'ar întrista!

In uşă s'a ivit şi unchiul Groo. Mătuşa Vair i-a zis:

— Vin Groo... Noapte bună Linù.

— Noapte bună mătuşă Vair. Noapte bună unchiule Groo. Să ştiţi că mă culc.

Mătuşa Vair a plecat. Paşii cădeau din ce în ce mai slabi. Inchiderea uşii ie-a pus punct. După ea, au urmat, semnolente, punctele de suspensie ale tăcerii. Sub imperiul lor, Linù, scăpată de un examen inopinat, s'a reîntors la firul basmului întrerupt.

Reminiscenţe de ciclon menţineau încă panica brazilor. Deastădată Linù le privea prin geam freamătul. In scurt timp, din norii violeţi s'au desprins stropi cât alunele. Ii vedea cum cad, poc! poc! poc! Pe iarbă: globuşoare; pe faţa apei: cercuri crescânde, micuţe, mici, mari, anihilându-se unele pe altele, într'una, ciocnîndu-se advers, tangenţial, împinse de forţe centrifugale; pe sticla ferestrei altceva: cântec, note în şaisprezecimi pe clapele pianului, înşirate ca să redea transformat tot povestea ploii.

Se vede că norii aduceau cu iasca fiind cam seci! Deoarece au fost numai sperietoarea din buzunarul căreia a ieşit, strălucitor pe cer, o monetă în formă de galben: soarele, aproape de apus.

Linù l-a măsurat cu necaz, pentrucă din cauza lui se termina ziua şi odată cu ziua şi activitatea de pe Dealul Jucăriilor, apreciind ce bine ar fi dacă la culcarea lui ar răsări altul dincolo.

Abia îşi termină indignarea când ce să vezi: din toate părţile dă năvală tuşul nopţii. Ea, în automobil coboară pe serpentina şoselii. Fără ca să se aştepte simte o izbitură. Stopează. Nu-şi vede nici degetul. Işi dă totuş seama că e bariera dela linia ferată. Aşteaptă. Nu-i grăbită şi nici nu se teme. N'aude nimic. Bizar. Parcă n'ar avea nici ochi, nici urechi. Ii funcţionează o singură piesă: memoria, care îl relevă claxonul.

Il apasă.

E mut.

Se impacientează. Undeva duruie. Departe. Nu se mai aude. Iar începe. Auzul îi revine!? Şi duva-duv! Duva-duv! Creşte. Şinele încep să tremure. Duvăie. Tare. Se amestecă în tensiunea duvăitului glasuri metalice de ciocan, succesive, dese. Impletitura lor dela un timp la violenţă de gloanţe. Două faruri ca nişte coarne incandescente de melc spintecă aerul negru. Zgomotul e asurzitor, e lângă Linù. O viperă îşi scoate limba de foc şi zboară pe roţi fâşâind...

Dimineaţa:

— Nu mătuşă Vair! Crede-mă. Nu m'am speriat. Mi-a plăcut chiar. Tu n'ai mai văzut aşa

ceva. In locul trenului un şarpe... Ziua nu-l puteam vedea. La noapte iar mă gândesc eu la el.

— Spune drept Linù că ţi-a fost teamă!

— Mătuşă Vair, cum mă poţi imagina tremurând?! Ala mi-a spus să nu-mi fie frică de nimic. Şi o ascult după cum vezi şi în somn. Dar, mătuşă Vair, tu mă laşi să mă joc, să mă mai joc, nu?

— Şi cu automobilul şi cu trenul şi cu puşca!...

— O, cu puşca nu, mătuşă Vair. Linù iubeşte animalele. Am un prieten în pădure, zise ea, şi scăzând glasul adăugă: un ursuţ...

— Un ursuţ?! se miră Vair.

— Un urs de... ghiaţă! Sigur, sigur. Tu mi-l-ai dat. Sunt albi şi mulţi, însă numai unul mi-e favorit!

Linù fugi râzând în grădină. Primul lucru: scoatarea automobilul din garaj. Se aşeză în el.

Dealul Jucăriilor murmura lichid.

Peste întâiul viaduct trecea lanţul celor 21 de vagoane.

Automobilul Linùei începu să sforăie.

Un sentiment necunoscut produs de posesiunea minusculului volan din mânuţele ei, la care se anexa şi majuscula glumă pentru copii a mătuşii Vair: Dealul Jucăriilor, fermenta în Linù noi configuraţii afective cu tonalitate nouă, atractivă şi mai plină de miez decât cele ştiute în lumea veche (veche pentru ea era lumea an-

terioară maşinii) trezindu-i la viaţă, într'o formă revelatoare, antenele curiozităţii.

Pe deal pricepea Linù, că, pe lângă instalaţia feroviară şi acvatică, trăieşte un colţ independent, pe care îţi este imposibil să-l vezi pasiv sau odată şi apoi, indiferentă, să nu te mai uiţi la el. Structura lui te chema mereu, stabilind între tine şi el raporturi de simpatie serioasă. Linù începu să-l bage în seamă cotiturile, numărul râurilor (cinci plus opt afluenţi) tunelurile, viaducturile, piscurile. In a doua săptămână, dornică de alpinism, şi-a însemnat locurile demne de a le cerceta în costum de turistă. La început nu cunoştea din această natură în natură decât numele: deal. Cu timpul a simţit însă că sunt multe gări şi că pentru a le distinge trebuie să le zică într'un fel. La botez a luat ca reper metalele. Pe cea mai impunătoare a numit-o: gara de aur. In ordinea valorii veneau: gara de argint, gara de aramă, de bronz, de fier, şi pe ultima spiţă a scării, cea mai ordinară: gara de tinichea. Restul punctelor geografice fu numit după inspiraţie şi variabil. Crezând că a doua oară i-a pus numele cuvenit unui loc, îşi schimba, cu manieră de cameleon, nomenclatura în fiecare zi. Bunăoară, unui măcieş situat la revărsarea afluentului Pu-Go în Fun, îi zisese pe rând: măcieşul odihnei, suavul măcieş, şi pentrucă a sgâriat-o după ce i-a dat al doilea nume, măcieşul scârbos.

De prea multul automobilism şoseaua anunţa o categorică trebuinţă de reparaţiuni. Linù, în ciuda protestărilor mătuşei Vair, s'a făcut drumar.

Hrana peştilor, a vânatului şi a paserilor, cari mai rătăceau şi peste hotarul grădinii şi de cele mai multe ori nu se mai întorceau, o servia tot Linù.

Ea supraveghia mersul trenului, activitatea flotei, având grijă ca seara vagoanele să fie adăpostite în hangar şi vapoarele să fie ancorate în porturi.

După cină se publica jurnalul oral intitulat „Dealul Jucăriilor", cu fastul comunicărilor ştiinţifice, într'un areopag de frunţi savante. Groo îndeplinea rolul spikearului. Cu voce de bas cantabil, modulată anume pentru a corespunde stilului, vestea numerosului public: mătuşii Vair (!), titlurile articolelor pe cari timida (întrerupere) suverană, Linù Ramun, a regatului de răsărit, de apus, de miază-zi, de miază-noapte, de zenit şi de nadir, va binevoi să le rostească. Intâi, contrar uzului gazetăresc, veneau ştirile. De exemplu: două furnici provoacă panică printre pasageri în gara de aur. O doamnă necunoscându-le crede că sunt ploşniţe şi strigă după ajutor, dar lumea fuge speriată. Sau: azi la ora douăsprezece regina a văzut în fluviul Fun o balenă. Sau: un vulcan în erupţie a cutropit cu lavă şoseaua. Este o singură victimă: o albină

(vulcanul era opera unei cârtițe, iar lava de pământ).

După Groo urma Linù, povestindu-le, cu detalii din zi în zi mai multiple, viața din împărăția ei. Şi de fiecare dată le spunea lucruri noi. Figurile de plumb prindeau cu încetul suflet, dela un dumnezeu al lor, care știa să le prezinte celor doi soți ca pe obiecte participative într'adevăr la toanele divine:

— M'am certat urît cu șeful gării de tinichea!

— Vai de mine! Pentru ce?! întrebă mătușa Vair prinzându-i jocul. Eu îl știu om cumsecade. Şi-a luat diploma de inginer în Vitol cu răsunet strălucit. Unde mai pui că are o nevastă model!

— Te înșeli! E necrescut! Nici nu știe să salute. E un stâlp și jumătate! I-am făcut azi inspecție și crezi că a scos din gură o vorbă?! L-am întrebat o mulțime de lucruri, în zadar. Imi vine să-l dau afară!

— Şi nu ți-e milă Linù?

— Ii mai fac mâne o vizită și dacă și mâne are gura cusută, voi fi fără cruțare.

Mâne seară programul s'a desfășurat cu adaptările necesare. A fost reluat și șeful gării cu pricina.

— Am fost din nou mătușă Vair la simpatia ta de tinichea.

— Şi?!

— A, e foarte, foarte drăguț! Manierat, in-

struit, plin de vervă întocmai precum mi l-ai descris. Mi-a povestit o mulţime de anecdote şi am râs cu lacrimi.

— Nu mai spune! Parcă nu-mi vine să cred.

— Da, da! Dar eu îi întrebam şi tot eu răspundeam şi povesteam în locul tinichelii.

Odată Linù dându-şi seama că în ultimele zile a fost secetă a luat iniţiativa eroică a stropitului.

La văzul miriadelor de bobiţe străvezii, a uitat restul vieţii depe deal. Le urmărea traectoria, în care soarele îşi depozita fărâme de briliant, dublată copios, alături de spectacolul interesant pentru ea, şi cu plăcerea de a da brazilor şi ierburilor, din mânele ei, seva reclamată în cutioare fiecărei celuli. Uneori îi venea să lase furtunul aninat şi să alerge ca o paparudă în faţa alicelor lichide, pentru a le simţi şi epidermic făptura. Noroc că în cea depe urmă clipă a deciderii, îi răsărea în minte, de după uşa prudenţii, mătuşa Vair, ca un antidot. Necăjită de oculta interdicţie, schimba direcţia fuiorului de apă. Însă tentaţia revenea. Cum revin tentaţiile: debile, întărite, imperative. Se hotăra să plece. Uite imediat. Dar uşa imaginară se deschidea zdrângănind şi pe mătuşa Vair o vedea supărată.

S'a mulţumit atunci cu puţin. Şi-a dus nu-

mai arătătorul stâng la coloana fermecată. Fricos. Se atinge şi sare cu el în sus exclamând:

— Arşi!

Repetă.

Des.

Se împreteneşte, îşi vâră în coloană un deget, două, palma. Coloana tăiată se desface în petale de crizantemă, vânele de apă se întorc încovoiate şi Linù fără să bănuiască, s'a trezit, într'o secundă, cu ispita satisfăcută pe loc.

— Psst! Linù! îi zise un glas din ea.

Totuş ce să facă dacă nu plânge?! Să strige pe Vair? (Când n'o adula şi când era disperată o vocativiza numai: Vair!) Să lase furtunul?! Să închidă apa?!

Să închidă apa!

A închis-o.

S'a autocontemplat.

Rochiţa ei cea mai drăguţă leoarcă.

Poţi s'o storci.

I-a prins o aripă, a răsucit-o până când n'a mai venit nimic. A desfăcut-o. Şi s'a convins văzându-i boţeala că inspiraţia i-a fost dezastruoasă.

Lanţul nenorocirilor a început.

Fie ce va fi.

A plecat spre casă.

Fără inimă. Ce fără inimă? Mecanic! Cum e şeful gării de tinichea. Amuţită. Pustie. Manechin ambulant. Se simţea prost astfel. Trebuie că

e grozav când n'ai suflet, când nu poţi să vorbeşti, să râzi, să alergi. Bietele figuri de plumb! De azi încolo le va înţelege tragedia. Nu-l va mai persecuta pe şeful gării de tinichea. Îl va face chiar inspectorul suprem al căilor de comunicaţie. Îi va da posibilitatea să voiajeze după cum doreşte: şi cu vaporul şi cu trenul. Mai târziu şi-l va creea adjutant regal şi îi va face uniformă cu nasturi de aur, orbitori, cu şireturi din fir de argint şi pentru fiecare merit mărunt îi va conferi câte un cordon. Iar gării de tinichea îi va zice: gara reabilitată!

Şi-a adus iar aminte că e udă. S'a întristat a doua oară.

Groo! Cum va jubila Groo isprava ei. Îşi va ascuţi basul cantabil la altitudini de soprană şi va anunţa Vairei, caricatural titlul: o regină care-şi face baia în rochie de gală.

Păşea trist.

Inaintea năsucului ei, barele şoselii s'au lăsat cuprinzând în mijloc linia ferată.

Trenul venea din sus cu viteză fantastică. Linù îl zăreşte dincoaci de semafor. E viforos.

Un ursuţ pui se joacă pe uşa dela canton, cu labele căţărate.

Explorează, se dă jos, se urcă.

Reptila de oţel nu-l sperie.

Bravo ursuţ! îi vine Linùei pe buze şi n'apucă să sfârşească sonor admiraţia, fiindcă şoricelul distrat, observând apropierea iminentă a

locomotivei îşi pierde cumpătul şi intră direct sub roţi.

Au urmat trepidaţii de bielă cu apariţii intermitente de piston (stilul locomotivei era dela începutul istoriei sale), uruituri ritmice şi un sbor îndrăcit de segmente.

Linù a rămas paralizată.

Prima execuţie pe care a văzut-o şi primul spectacol al morţii.

Şi-a adunat puterile ca să plece. Ele i-au refuzat apelul. Nu putea nici să strige.

Cu groază ochii i s'au oprit pe locul funest.

Câţiva stropi de sânge.

Coada cu labele posterioare zăcea despărţită, dincolo de şini. Se încolăcea încă agitându-se ca un cil. In jur bucăţi cruntate.

Pe obrajii Linùei s'au prelins două coloane calde şi ele i-au rămas de atunci ca un mausoleu în care dormea amintirea morţii unui ursuţ.

Uşurată astfel, i s'a înfăţişat Vairel sughiţând.

— Ce s'a întâmplat cu tine?! Unde te-ai udat? a întrebat-o Vair îngrijorată.

Linù sughiţă. Nu poate să răspundă. Priveşte, ţinându-şi faţa aplecată, la degetul opozabil al mânei drepte pe care îl ţine în mâna stângă.

Groo se apropie. O ridică în braţe.

— Spune-i Linù lui Groo ce ţi s'a întâmplat. Să vezi că el te răzbună. Ai căzut în apă?

Linù clatină negativ.

— Plângi pentrucă te-ai udat?

Acelaş clătinat.

— Nu??

— Pentrucă... (hâm!) trenul... (hâm! hâm! hâm!)... a călcat... (hâm!)... un şoricel...

Mătuşa Vair, Groo şi Linù s'au dus imediat să-l vadă.

După masă rămăşiţele pământeşti ale defunctului, adunate într'un cosciug confecţionat de Groo în bine asortatele sale ateliere de tâmplărie, au fost înmormântate cu solemnă pompă funebră, la marginea pădurii din spatele cantonului, în locul însemnat mai târziu pe harta topografică sub numele de: cantonul ursuţului. După carul mortuar au mers sacerdotul Groo şi prietenele defunctului, îndoliate.

Circulaţia din Dealul Jucăriilor s'a oprit pe zece minute. La groapă Groo a rostit un fulminant panegiric, arătând extraordinara valoare decorativă pentru acest ţinut a mortului, cu vorbe scăldate în flaconul unui duios parfum sentimental şi subliniind cu poză pedagogică, pentru posteritate, consecinţele lipsei de atenţie în joc.

După ceremonie s'au întors toţi trei acasă. Groo glumea, Mătuşa Vair înainta alături. Linù mergea cu amintirea bibeloului spart. Un cetăţean din regatul Dealului Jucăriilor, o găluşcă de nea căzută din cerul minunilor pentru ca să fie supusul Linùei a pierit.

Roata bucuriilor şi-a sfărâmat un dinte şi Linù neputând să-l înlocuiască a refuzat, în zilele următoare, până la întoarcerea în Vitol, să se mai joace cu automobilul, cu trenul şi vapoarele.

Cădeau pe Nivrada şi perspectiva adia-centă, candide scame de vată. De vată, numai din interiorul caloric al camerei. Afară, Linù, s'ar fi convins că acei cocoloşi albi, pe cari îi excorta separat pe unul până jos şi apoi trecea la altul, continuând cu suişul şi scoborîşul privirii neîntrerupt, sunt departe de a fi ce crede ea. Şi sfertul unui deget cu misiune de termometru ar ajunge ca să vadă că scamele sunt reci, că fiind reci te înghiaţă, că îngheţându-te nu pot fi vată.

Dar mai la urmă ştie ea că afară ninge şi e frig. Dacă se gândeşte astfel e pentrucă trebuie. Dece trebue? Pentrucă trebue, trebue, după una, două, trei, patru... douăzeci de zile (enorm!), să răspundă la scrisoarea trimisă de mătuşa Vair. Ei şi?! De aceea e necesară această codire??!! Are treisprezece ani şi jumătate! Şi a mai scris epistole. De multe ori. Prin urmare?

Se mai uită odată prin geam. Peste toată zarea e întinsă o coală de nesfârşită hârtie velină. Hârtie velină? Ba nu, nea! Cine a spus că e velină? Tu Linù?!

— Eu??!...

— Tu nu??! Atunci cine? N'a venit nimeni

să-mi spună!...

Mătuşa Vair bănueşte oare că ea trebuie să-i scrie?

— Bănueşte!

— Bănueşte?!

— Desigur!

— De unde ştii că bănueşte?

— De acolo!

Iar l-a prins!

Cine a intrat în gândurile ei şi îi răspunde la toate întrebările?!

Mai bine ar fi să-i lase în pace şi să înceapă a scrie. Insă cum s'o pornească!?... Să-i zică: Mătuşă Vair?!...

Mătuşă Vair,

azi am venit foarte veselă dela şcoală şi Ala m'a certat. M'a certat iar. Căci mă ceartă rău de o săptămână. Fiindcă nu-mi place să învăţ?! Nu! Fiindcă aş fi neascultătoare?! Nu! Fiindcă mă joc prea mult? Nuu!! Fiindcă nu-ţi scriu ţie! Are dreptate Ala. De multe zile am tăcut necuviincios.

Mai alaltăeri am voit să fac ceeace încerc în aceste clipe. (Ala nu ştie.) Şi tocul meu nu avea nici un strop din cerneala gândurilor. Vezi deci mătuşă Vair că nici Linù nu-i rea precum cineva (cineva e autoarea cotidianelor imputări) tinde să creadă. Eu am ţinut mult să seamăn pentru tine pe hârtie

saci de vorbe. In ochii tăi aş fi voit să ajungă bineînţeles crescute şi mănoase ca spicele de grâu dintr'un lan pe care secera îl doboară în snopi, cu plăcere. N'am putut. Şi dacă puterile nu m'au ajutat, tu nu te superi. Se vede că bunele mele intenţii cereale au fost sortite să se arunce bob cu bob, după puţin necaz, în prezent, pe un ogor şi într'o atmosferă potrivită sănluşului.

Eri pe vremea asta, pretena mea Seida (ţi-o prezint) şi cu mine sburam dela marginea drumului până pe Nivrada.

Să ne fi văzut cum cădeam urcându-ne spre staţia de plecare.

Când luneca Seida alergam eu repede s'o scol. Ridicând-o, lunecam eu! li venise rândul la filantropie Seidei! Mă ridica pe mine şi cădea ea. De câteva ori în şir. Dupăce ne-am săturat, am construit amândouă un om de nea. Caraghios mătuşă Vair. In loc de nas, i-am pus cartof. Ochi, două nuci. Dinţi, beţişoare rare. Pe cap, o caschetă de jandarm. La terminarea capodoperii, i-am ţinut inevitabilul discurs de desvelire adresându-mă lui:

— Domnule, Vitolul întreg te priveşte. Fii conştient de poziţia ta. Pe la picioare îţi vor trece maşini şi lumea te va semnala. Tu să nu te sperii la auzul claxoanelor. Rămâi sfidător în măreţia pe care o ai. Impertur-

babil. De ghiaţă. Poate că vor veni mulţi să-ţi admire sculptura şi-ţi vor lansa interjecţii clocotinde. Să nu te sinchiseşti de căldura pe care o emană. Nu uita, în veci, că dându-i atenţie ei, urmează moartea ta: topirea!!! ...

Seida a aplaudat şi a răscolit văzduhul cu „Bravo"-uri cărora m'am asociat şi eu. Şi am comis o imprudenţă! Copleşite de entuziasm, am vociferat atât de tare că Zait Ramun a ieşit şi ne-a certat.

— Na Seida, am zis după plecarea lui, o făcurăm!

— Tu eşti vina!

— Nu! El! !

— El ?

— El ! El ! ! am acuzat eu.

Seida de supărare i-a ras o palmă.

I-am ras şi eu una.

Seida alta.

Linù la fel.

Incă.

O ploaie.

Bietului om i-a căzut chivăra, nasul-cartof, ochii şi i-au sărit dinţii. Aici ne-am pornit pe râs.

— Bravo Linù! mi s'a adresat Seida. Intreg Vitolul, l-a privit! Maşinile i-au cărat pelerini la picioare. Secolele au vorbit despre el cu febră, şi în sfârşit a murit, pre-

cum tu nu voiai să moară: tot topit. Topit de bătăi...

O, mătuşă Vair şi nu ne-am oprit în acest loc cu isprăvile. Am înălţat al doilea monument de nea, după un plan care s'a dovedit a fi diabolic. In locul nucilor am deschis prin ceafă două orificii. In interiorul capului am scobit o cameră şi când s'a înserat am pus o lumânare în ea.

Să fi văzut ce frumoasă ne era opera din cameră!

Toţi trecătorii se opriau şi se mirau.

Noi ne umflam în pene de bucuroase.

Dar nu crede că şi bucuria asta a ţinut mult.

Dintr'o sanie, pentrucă i s'au speriat caii. s'a dat jos un domn şi cu câteva lovituri de băţ ne-a decapitat pe omul eşit din fantezia noastră.

Nu pot spune cu toate acestea că am uitat Dealul Jucăriilor. Uneori el mi-e foarfecă pentru firul preocupărilor. O foarfecă ciudată, care nu-mi pare nici când indiscretă.

Iartă-mă că aici sunt nevoită să mă opresc! Veni la mine Selda. Prezenţa ei e magnetul irezistibil al zilei de ieri. Pricepi tu mătuşă Vair? Trebuie să plec.

Unù

După trei zile Ala i-a predat un plic alb, pe care era scris cu litere subţiri şi caligrafice: Elevei Linù Ramun, Vitol, strada Emagidului 37.

L-a desfăcut grav. Aproape de gravitatea oamenilor obişnuiţi să rupă zilnic sute.

— Dela cine ţi-a sosit scrisoarea Linù? a întrebat-o Ala văzându-i aerele.

— Dela Vair...

— Cum Vair îţi scrie? Imposibil!... Ar fi nesimetric din partea ei. Tu ai lăsat să treacă douăzeci de zile şi ea trei. Nu vezi că prea e disproporţionată atenţia? In cazul că Vair a săvârşit-o totuş, îmi vine să cred că şi-a pierdut simţul măsurii...

— Ala!

— Da! Da!

— Ala, eu am mai încercat să-i scriu.

Şi plânse.

Ala a tăcut.

Se găseau în salon.

Linù şi-a şters lacrimile abundente adunate parcă într'un rezervor, dela începutul reproşurilor Alei. S'a sculat şi s'a dus în camera ei.

Acelaş decor afară, de vată peste tot, văzut ca acum trei zile, intra în sufletul Linùei, medicinal, ca să-i lege ranele durerii.

Fulgii azi erau fulgi şi Linù îi privea indiferentă.

Nu se îngâna cu nimeni şi nimeni nu-i contrazicea afirmaţiile.

Era ea singură.

In mână avea o scrisoare. O scrisoare dela mătuşa Vair. Nu citise din ea decât „Zburdato" şi i s'a părut în acea clipă că a înţeles şi a şi citit restul. Unele titluri de scrisoare surprind ca fulgerul şi îţi arată drumul tot atât de repede.

Zburdato!

E zburdată ea?

Zburdato!

Imi pare f. f. rău că nu sunt cu tine. Nu te-ar mai certa atunci Ala, chiar dacă ai mai avea o mătuşă căreia ar trebui să-i scrii. M'aş opune eu tuturor încercărilor de a-ţi fura timpul bun la etatea ta pentru alte lucruri. Pentru joc şi săniuş...

Nu asculta de Ala în privinţa ipoteticelor obligaţiuni pe cari tu le-ai avea faţă de mine.

Mătuşa Vair e veselă când ştie pe Linù mulţumită. Iar această ştire o primesc, după dorinţă, printr'un serviciu informativ secret.

Nu mă crezi?

Uite, îţi probez pe loc: e adevărat, că nu demult, la şcoală, te-ai înţepat cu o peniţă nouă şi ţi-a curs sânge din degetul mic dela mâna stângă? Nu? — E adevărat!

Cu cinci zile înainte veneai spre casă. Aproape de poartă ai alunecat şi te-ai vătămat la cot. Corespunde? Da!

Mâne-zi ai răspuns la geografie şi ai reuşit să uimeşti pe magistru. La sfârşit el te-a lăudat şi tu ai roşit. Te-ai convins?!

O singură escapadă mi-a scăpat. Cea mai recentă. Statuile de nea. Dar scrisoarea ta m'a făcut să particip şi la ea dimpreună cu Groo. In paranteză îţi spun că Groo e cam ofensat pentrucă l-ai preterat. S'a observat fără ca el să se manifesteze verbal.

Am regretat amândoi lipsa prezenţei noastre la astfel de momente decorative şi sprintene.

Dacă ocupaţiunile nu ne-ar fi multiple şi nu ne-ar fi reclamat indisolubil aici, în ziua primirii scrisorii tale v'aţi fi trezit cu noi în Vitol.

O călătorie cu trenul, prin mijlocul peisajului de iarnă, nu poate fi decât plăcută şi în acelaş timp, fiindcă supllneşte pluralităţile de culori cu monotonia albului lejer, reconfortantă.

Tu Linù poate nu simţi trebuinţa evadărilor din circuitul mediului tău şi din această cauză te vei mira de mine.

Etatea ta îţi umple cu miez interiorul clipelor şi ea îţi ajută, prin exuberanţa ei, să nu doreşti nimic.

Tu oriunde Linù te vei simţi bine. Mintea ta activă îşi va crea situaţii, probleme, reverii, pe cari tot ea le va rezolva rever-

berând o plenitudine absentă când e vorba despre îmbătrânite ca Vair. Căci bătrâneţea Linù se caracterizează prin goana după senzaţiile din lumea externă.

Cu cât procentul acestui raport e mai urcat cu atât omul e mai departe de anii tăi.

Eu le reclam ca pe un stupefiant sau în cazul cel mai bun ca pe alimentul indispensabil.

Prăvăliile din cari mi le procur sunt cinematografele, lecturile şi călătoriile.

Vezi dece te fericesc, Linù! Tu ai o lume, a ta, superioară surogatelor mele. Ea trăieşte prin sine. Nu-i exclusă putinţa prelungirii şi în fiinţele bătrâne, dacă ai preveni momentul ei de disoluţie şi ai reuşi să-i menţii împărăţia prin mijloace proprii dăinuirii. Alegerea lor se prezintă însă foarte dificilă. Tu, pentru a nu ajunge bătrână ca mine, caută să le afli la timpul cuvenit.

In cazul că te-a plictisit prelegerea mea pretenţioasă despre elixirul tinereţii, te rog să nu te superi Linù. Pedanteria noastră de fiinţe cu trecut şi experienţă, ne face să dăm sfaturi, tot atât de spontan precum voi vă jucaţi.

Prietenei tale Seida spune-i că sunt încântată de mâinile ei expeditive şi de mutualitatea care există între voi la căzături.

Vair.

Scrisorii dela Vair i-au urmat ore de şcoală şi de joc. Alternativ. Săniuţa înlocuia tocul după masă. Inainte de masă tocul înlocuia săniuţa.

— Ce vrei Seida, tocul sau săniuţa? a întrebat Linù adusă în dilemă ea însaşi de aceste două capitole pe cari le vedea gemene.

— Eu, indubitabil, săniuţa... E mai simpatică.

— E mai simpatică?!... Nu e mai simpatică! Cine ţi-a spus?

— Văd singură... Te urci. Ea pleacă. Zbori ca vântul. Savurezi. Pe când tocul îţi cere concentrare. Tu ce alegi?

— Eu, indubitabil tocul... E mai elegant!

— E mai elegant?!... Nu e mai elegant. Cine ţi-a spus? a imitat-o afectat Seida.

— Vezi cum eşti Seida! Ştii cine face ca tine?

— Tu, tu Linù! Mai vrei ceva?

— Nu... Ba da! Vreu să-ţi spun că tocul e superior din toate punctele.

— Imposibil.

— Uită-te. Tocul poate descrie sania, sania nu poate descrie tocul, nu e superior?

— Desigur că nu! Sania e originalul. Descrierea făcută de toc e copia. Cine-i superior, originalul sau copia?!

— Originalul!

— Atunci Linù?! a triumfat săniuţa!!!

— Crezi?!

— Mi-ai confirmat chiar tu.

— Greşeşti! Hai să zicem că sania e originalul. Admit. Cu toate că sania noastră e o copie a altei sanii. Nu uita însă: şi descrierea e un original.

— Exclus! Fotografiile sunt copie! Tablourile sunt copie! Ce mai vrei? !...

Linù aici s'a zăpăcit. A prins pe Seida de mână, a aşezat-o după ea şi i-a răspuns:

— Să ne dăm cu sania...

Au plecat pe pantă, repede şi întins.

La jumătatea drumului s'au răsturnat.

Seida a râs.

Linù deloc.

— Şi totuş Seida descrierea săniuţei e un original, a reluat Linù urcând.

— Prin ce mi-o demonstrezi?

— Pricepe-mă Seida! Copia e identică originalului. Nu?

— S'admitem.

— Şi prima copie şi a două şi a treia...

— Şi a patra!

— Şi a cincea! Insă dacă ne-ar da nouă sau la zece inse să descriem săniuţa, fiecare va face-o în felul ei şi cele „zece copii" (ale tale) nu vor mai semăna una cu alta. Atunci? Sunt ele copii? ! Nu, sunt originale! Fiind originale urmează că tocul e original şi dacă tocul e original, săniuţa cade!...

Clipa în care Linù a pronunţat „cade" i-a fost fatală: a căzut ea cu genunchiul stâng pe un

cucul de ghiaţă şi s'a rănit.

Ce a venit posterior acestui final de discuţie naivă, Linù nu şi-a mai adus aminte. Dar subiectul ei i s'a imprimat bine şi ulterior a cugetat mult asupra lui. Ivindu-i-se cotidian în preocupări, sămânţa lui, i-a încolţit o bogată vegetaţie de păreri, mai târziu. Intrucât priveşte pe Seida, ea deşi învinsă, a recunoscut că Linù are un fin ascuţiş de pătrundere şi de aici încolo a început să-i răspundă la toate nimicurile prudent.

Iarna a trecut vrăjită de miragiile tocului şi săniuţei. De săniuţă era legată, dela sine se înţelege, prezenţa Seidei în fiecare zi.

Când aerul înmuiat a rupt coeziunea covorului de zăpadă şi tălpeţii n'au mai putut luneca spre Nivrada, cele două prietene şi-au retras activitatea în casă.

La început le-a fost greu.

Mişcările largi de afară, cari le-aprindeau bujori în faţă, nu se înlocuiau dintr'odată.

La geam s'au mai debitat mult timp regrete şi revolte în contra naturii care nu ştie să rămână pe loc, ci strică bucuriile abia aflate, prin surpriză.

In aceste vremuri a intrat în viaţa Linùei un eveniment nou. Ziua lui de apariţie nu şi-a putut-o fixa calendaristic niciodată. De altfel nici

nu ţinea el de timp. Fiindcă sunt lucruri a căror esenţială raţiune e durata. Cum era de pildă mersul ei la şcoală şi jocul ei cu Seida. El se năştea, trăia intens şi apoi îi punea capăt sfârşitul. Toate jocurile ei şi toate prelegerile s'au terminat şi ea simţea cum ele curg. Că sunt sclave trecerii. Restul ei de viaţă fugea la fel. Se scula dimineaţa, se încălţa, se spăla. Se ducea la şcoală. Venea. Invăţa. Se culca. La urmă simţea că tot ce face ea se duce. Nimic nu rămânea desprins şi imobil din undele călătoare ale faptelor ei minuscule.

Nu era la fel intrusul care o turbura. Contrar părerilor Linùei despre fluenţa lumii, acesta părea scos de sub măcinarea timpului. Nimic nu-l zădărnicea. Luni întregi rămânea acelaş. Fără nici o cută a înfăţişării schimbată, ca o statuie la care până şi elevi superiori Linùei dela şcoală plecau în procesiune mintală şi o discutau admirativ. Pe Linù o interesa îndeosebi faptul, vorba fiind mereu despre Zait Ramun. Ii auzea, printre insule de fraze, numele legat de avioane-rachete, hărţi astronomice, fiinţe cari s'ar putea găsi pe alte planete. Derivativ, se mai imaginau corespondenţe cosmice, trenuri aeriene printre stele, excursii de plăcere pe oceanul azurului. Linù, la auzul lor, era întotdeauna turburată şi aproape că nu înţelegea nimic.

Pe mătuşa Vair iar o uitase Linù.

Dar, într'un colţ ascuns al conştiinţei, cineva îşi amesteca vocea plină de umor, din când în când, printre preocupările Linùei. El aducea în câmpul veseliilor un parfum de bas cantabil şi se numea Groo. Interesant era Groo. A hibernat în vizuina uitării toată iarna şi a eşit afară după fuga zăpezii. Bine a făcut. Azi e agreat. Mai mult, e refugiu.

Neapărat că trebuia să-i trimită o vorbă şi lui când i-a scris mătuşii Vair.

Cum să repare omisiunea?!

Situaţia e dificilă. Timpul pusese rugină pe vorbe cari străluceau altădată.

Scoase totuş un plic. Se aşeză la masă.

Fără rezultat. Creonul îi stătea inactiv. Căuta printre furnicarul cât un munte de cuvinte, pe unul predestinat de instinctul alegerii ca să ese la lumină şi el se ascundea, nici Linù nu ştia în care loc. Şi în lipsa lui nu putea începe.

Valuri de febră i-au asaltat pe furiş mintea, învăluind-o în aureola plăcută a goanei după o minusculă fiinţă, cu volubilităţi de fantomă nervoasă, dorită ca pe un punct pus însfârşit la ca-

pul frazei prea lungi.

Dar fantoma-punct întârzia să umple cu liniştea prezenţei frigurile naive.

Dând semn de nerăbdare, a început atunci Linù să plece cu vârful creonului pe hârtia albă din faţă, automat. In neştire a tras câteva linii ondulate care aduceau cu valurile de păr. I-a încolţit imediat un gând: modelul, oglinda. A fugit la ea cu bucuria celor salvaţi din rău. Şi-a fixat destul ovalul, i-a extras liniile marginale şi, aproape cu atenţia încordată, a început să-l însemne gri. La cotitura bărbiei a deviat doi milimetri. Ce să facă?! De descurajat nu voia să audă. Radiera! Fu adusă la faţa locului cu graba pompierilor când e vorba de un incendiu violent. Porţiunea greşită pieri ca prin farmec. Alarmarea se stinse. Privi iar oglinda. Bărbia fu studiată minuţios. Ovalul i se fixă încă odată în gând, bine. Ca să nu-i piardă conturul, închise ochii.

Sub pleoape îi apăru un întuneric mat, fără margini. Câteva clipe nu văzu nimic.

Atenţia i s'a făcut, undeva, înainte, imprecis, punct negru întâi şi apoi alb, cât vârful acului. Albeaţa deveni de lumină dintr'odată, dilatându-se în felul stropului căzut pe baltă netedă, până când ajunse peste tot.

Linù se speriase aproape, dar când văzu cum se iveşte pe un ecran imaterial calmul oglinzii cu faţa ei, tresări veselă mirându-se ca de

un vis, mult.

Pe noul plan i se părea că ea e altă Linù. Cu linii mai ingenui, cu îndulciri plastice, cu expresie favorabil accentuată.

Surâse.

Concomitent crezu că şi Linù din ochii închişi surâde.

De aceea se miră a doua oară.

In faţa ei avea o fotografie cu aspect invariabil care nu ştia de cât să fie serioasă! Foarte serioasă ! !

Işi examină sprâncenele şi hotărî că ele sunt simetric două mici cornuri de lună neagră. O, dar nu de sprâncene îi era ei grijă.

Reveni la bărbie.

Cum e şi bărbia ei! Incisivă şi nu! Energică, da şi nu! Modelată de mâna unui sculptor anume ca să fie incertitudine obraznică ! !

Deschise ochii brusc.

Creonul porni decis. Unduitura trecu. Dâra se ridică în sus potrivit. Se opri.

Urmară cornurile mici de lună neagră.

Cele două alune crude: ochii.

Fruntea.

Nasul.

Gura.

Mâna stângă se propti cam arbitrar la tâmplă.

Inainte i se aşeză o masă sură. Pe masă o carte.

Jos la dreapta semnatura: Linù Ramun.

Îi veni să râdă. Pentrucă a putut să-i scrie unchiului Groo pe o pagină, cu uşurinţă totul.

Restul zilelor până la vacanța mare s'au perindat banal. Şi repede. Din ele Linù nu reținuse nimic. Avuse parcă în mână un calendar cu file de o zi pe cari le văzu cum îi zboară sub degetul opozabil, fără ca să-i lase altceva în minte decât senzația muchiilor lor fade.

Nu putea spune totuş, dacă se adâncea mai mult, că aceste zile nu ar fi avut conținut. Aveau. Unul uniform. Cotidian: şcoală şi joc, joc şi şcoală. Ce făcea la şcoală? Invăța geografia cinematografic. Ca într'o paranteză îşi aminti că-i plăcuse geografia. Apoi descifra secretele chimiei din experiențe adecvate copilăriei şi instructive. Răscolea fizica punându-i droaie de întrebări la care răspundea uneori şi Ala. Participa la istoria timpurilor vechi, în amfiteatrul şcolii, unde o amuzau tipurile rulate pe pânză. costumele diverselor epoci, mentalitatea de atunci a oamenilor de care ei îi venea să râdă.

Ce făcea acasă? Comenta cu Seida pe domnul dela geografie. Cine era domnul dela geografie?! Domnul continent Manapai! Aşa conveniseră amândouă să-i spună, fiindcă pe domnul continent Manapai trăiau ele şi se cuvenea să-i

onoreze deosebit.

Când bătea vântul, domnul continent Manapal era obosit şi sufla greu. Când ploua, domnul continent Manapal plângea sau din cauză că Linù îl intitulase cu o zi înainte numai: Manapal, sau din cauză că Seida uitase câţiva din nasturii localităţilor presărate pe harta lui, în diferite culori, după suma populaţiei.

Când se ivea soarele după ploaie era şi mai tragic pentru domnul continent Manapal! Soarele era acum o gură de tun care îşi puşca razele pe suprafaţa lui de necaz că-l vede plângăcios.

Linù îi mai zisese domnului continent Manapal şi altcum: steaua de mare, pentrucă era format dintr'un corp în centru, cu şase semne muzicale de descrescendo spre margini. Dar Seida a contrazis-o:

— Te înşeli Linù! Domnul continent Manapal nu poate fi stea de mare.

— Pentru ce?!

— Pentrucă-i de pământ.

— Şi n'are mare în jur?

— Are.

— Vezi cum eşti!

— Cum sunt?

— Imposibilă.

— Nu-i adevărat, zise Seida, sunt descoperitoare.

— Tu?

— Sigur! Descoperitoarea unui nou gen: stele de pământ. Ai văzut?! Sunt astronoamă!

— Terestră!

— Şi?! Nu-i mare lucru?! Am aflat că Vitolul zace pe o stea.

— Da? Oare eu n'am spus acelaş lucru implicit?

— Cu altă nuanţă. Dacă ar fi cum spui tu, Vitolul ar fi aşezat pe o stea de mare şi nu-i adevărat. Vitolul e aşezat pe o stea de pământ.

— Eroare de judecată. De aceea în calitate de institutor îţi dau nota: mizerabil de slab.

— Hahaha! Nu mai spune!?

— Iţi demonstrez!

— Vai îmi demonstrezi! Nu m'aşteptam să fii atât de categorică. In acest caz, daţi-mi voie domnule institutor, pardon, domnule Liven Graenot, să mă aşez în faţa telescopului contemplaţiei...

— Cu plăcere domnişoară. Eu ocup loc în fotoliul ironiei.

— A, prin urmare mă ameninţaţi!

— Nu, vă previn.

— Am înţeles.

— Lecţia mea, reluase Linù caricatural, nici nu e propriu zis... o lecţie. Date fiind vastele dv. cunoştinţi... astrale, pe cari le fortifică un instinct de eminentă descoperitoare, cursul meu, într'un domeniu atât de familiar, în cazul când aş comite imprudenţa să-l ţin, ar fi un

afront adus regulelor elementare de... politeţă!

— Neapărat domnule savant! observă în acelaş ton Seida.

— Vedeţi; pentru aceea admiţând că stelele sunt de pământ, de sticlă sau de carne, ca în cazul stelei de mare, mă limitez să vă pun numai o simplă întrebare colegială: domnişoară, dv. cum le ziceţi stelelor depe firmament, în opoziţie cu stelele depe pământ, stele de cer sau stele de pământ?

— Nici într'un fel, nici într'altul!

— Presupunând totuş c'ar trebui să le numiţi!

— Aş căuta un subterfugiu.

— In ce fel?

— Le-aş compara şi pe unele şi pe altele cu scânteile minţii dv. analitice în cer şi pe pământ!...

Duelul avusese loc în camera Linùei.

A treia zi le sosea în gara aşteptărilor vacanţa mare şi vacanţa mare era echivalentă cu un tren fantastic plecat dintr'o ţară de vis, spre ele. Iar în ţările de vis se ştie doar că trenurile nu pot fi de oţel. La nici un caz. Ele, în primul rând, sunt misterioase. In al doilea rând, călătorii văd prin geamurile lor de cristal spice de grâu cari au cap de om, pomi cu fructe cât luna şi cai sburători. Altcum n'ar avea dece să se turbure de venirea lui. Şi vacanţa mare n'ar mai

fi vacanţă mare. Neapărat. Călătoarea-zi n'ar avea ce să le spună. Piatra ar deveni piatră. Pomul ar avea fructe cât fructul. Caii ar merge pe pământ, ca noi. S'ar decolora florile închipuirii. Potirele lor n'ar mai avea parfum şi Seida cu Linù s'ar supăra, fiindcă un nătărău, peste noapte, a intrat în grădini şi a turnat clor pe fiecare petală.

Amândouă aveau impresia deci că sunt pe peron şi că aşteaptă snopii de capete hazlii aplecaţi peste ferestrele vagoanelor. Şi deodată cu ele presimţeau că vin poveşti nesfârşite, anecdote şi ore pline de miez inedit.

O rază, ca un deget indicator, năvăli înlăuntru.

Părul Seidei fu inundat de aur. Căldura soarelui o gâdilă, dar atingerea fu ca trezirea. Viaţa adormită sub gând plecă. Seida privi spre Linù. Linù privi spre Seida. Intre ele era un colţ de masă. Deacurmezişul, prin pădurea de gânduri identice, se strecură serpentin o potecă. Peste lumina bucuriilor coborî amurgul.

Plecară în şir advers melancolii. Şi dela Seida şi dela Linù. Se'ntâlniră. Pe aceeaş cale.

Simultan pricepură că Sosirea dă ocazie Plecării.

Profitul e nul prin urmare.

O veselie în mâna dreaptă. O tristeţe în mâna stângă.

Uitaseră duelul.

Aşteptarea vacanţei nu le mai fu aşteptare.

— Eu plec poimâne Seida, îi zise Linù încet. Am fost invitată,

— Ştiu....

— Tu rămâi în Vitol?

— Tata vrea să facem o călătorie cu iahtul în jurul Manapalului. Data încă n'am stabilit-o.

— Atunci te invidiez.

— Pentrucă voi vedea verde şi albastru tot timpul?

— Exagerezi. In acest itinerar bicolor se vor interpune din loc în loc porturile pestriţe. Vei admira merele de Cadma, cerul opalin al Sendavului, coasta vânătă depe litoralul mării Godin, dantelele fiordurilor Vubra, apusuri pe cari s'a vărsat sângele solar, dimineţi roze. La amiaz vei lenevi în scaunul lung, cu ochii închişi, ascultând liniştită foşnetul apei. Repet, te invidiez.

— Eu în locul tău aş socoti nimerit să mă compătimeşti.

— Nu înţeleg dece?

— E simplu. Voi fi singură Linù. Singură pe mare. Adică singură pe singurătate. E adevărat că voi culege peisaje splendide... Dar mă voi plictisi ca reporterul cinematografic silit să întoarcă manivela toată ziua... M'ar putea salva numai cineva...

— Eu? întrebă surprinsă Linù.

— Nu, rosti Seida virând brusc cu intenţia. Imi dau seama... Dealul Jucăriilor apasă mai

greu în cântar.

— Asta vrea să fie reproş?!

— De jumătate Linù...

Raza din părul Seidei fugise pe perete.

Linù îşi privi cu interes deodată majorat prietena. Observă că e abătută.

— Seida!

— ...

— Ascultă Seida. Hai să fim înţelepte. Situaţia nu e atât de rea. Dacă tu vrei să vorbeşti cu mine poţi s'o faci când doreşti. Aparatul de radio-televiziune, insinuă Linù triumfător, ne stă la dispoziţie în orice moment.

— Nu Linù. Fiindcă tata nu permite să ne folosim de el pe iaht. El mi-a spus că în timpul călătoriei nu mai vrea să ştie de restul lumii. Interesant: pe cât mijloacele tehnice ne facilitează viaţa, pe atâta dorinţa de a eşi de sub tirania binefacerii lor creşte...

— Seida nu-i nimic! Avem altă soluţie. Ne scriem. E şi mai bine, căci ne vom dori în plus. Aşa că-i bine?

— Iar de jumătate...

— Cum?

— Tu eşti tot timpul în Dancavur, iar eu pe coama undelor.

— Da e imposibil... Nu, nu e imposibil! Trebue să-mi scrii data când treceţi prin localităţile din program şi eu mă voi îngriji să-mi primeşti epistolele, la sosire, dela poşta respec-

tivă, pe adresa indicată de tine.

A doua zi s'au revăzut la Seida.

N'au vorbit aproape nimic şi au privit în tot timpul geamurile.

Când a intrat la ele Evera, mama Seidei, s'a mirat de tăcerea lor.

— Ce-i cu voi Linù? a întrebat ea zâmbind. Nici nu cântaţi, nici nu râdeţi, nici nu vorbiţi?!...

Nu-i putură răspunde.

— Seida îţi pare rău că vine vacanţa?!

— Da, se auzi estompat vocea Seidei şi imediat pe obraji, îi plecară două alei de apă.

Evera se îngrijoră.

— Nu v'aţi certat cumva?!

— Nu, negă Linù, plaglind pe Seida.

O ușă se deschise automat. Ala o prinse pe Linù de mână.

Continuară.

Linù nu era somnoroasă.

Din contră, interesul ei se dilata progresiv. Lent însă.

Uitase că nu de mult a fost deșteptată pentru plecare și îi părea că asistă la un spectacol unic.

Se trezea a doua oară, într'un fel alegoric.

Tot ce-i defilase pe dinaintea ochilor de câteva minute fu pentru ea turburător. Edificiile insesizabile din cauza nopții, bulevardele sclipite sub globuri lactice înșirate aerian ca niște mărgele rectilinii de lumină, și îndeosebi Nivrada aprinsă de inscripții multicolore făcute prin și pentru pură fantezie, din ingeniozități electrice, avură în conștiința Linùei semnificații ne mai întâlnite.

Ziua obiectele erau definite în volum, culoare, formă. De aceea și sensațiile nu puteau fi decât geometrice.

In imperiul becurilor guvernau alte elemente. Aici, deși spațiul e îngust, tot ce vezi e fără contur și infinit. Un pom n'are înălțime

noaptea. Fiindcă ea se pierde în negura pe care n'o ştii unde se sfârşeşte: aproape sau la capătul lumii. El e numai o sugestie. O schiţă de care retina diurnizată nu e mulţumită şi atunci gândul porneşte la întregiri arbitrare.

Soarele prin urmare e un conglomerat de triunghiuri, de patrate, de conuri, de cilindre, de poligoane, de distanţe certe şi ca un corolar, de sentimente sprijinite pe autoritatea irefutabilă a centimetrului (deci, din această cauză, statice).

Noaptea în schimb e un joc de compensaţie imaginară, aproximativă şi neastâmpărată. E vibraţia parţialului care tinde spre întreg.

Noaptea e melodia involuntară a creaţiei.

Cu toate că Linù nu-şi putuse explica tărâmul nou astfel atunci, totuş începutul călătoriei a doua pe care o făcuse cu Ala spre Dancavur, i-a rămas locul celui mai frecvent perelinaj de gânduri, stimulat din dorinţa de a pătrunde în arcanele „lumii secunde" (cum îi zisese ea) ca ordine cronologică, însă primordială în privinţa afinităţii ei cu noi.

Dupăce trecură de uşa automată, îi eşi parcă înainte o inscripţie care se aprinse dintr'odată într'un verde anemic, anunţându-i cursiv: „Gara Vitol", invers.

— Tu ai mai fost aici noaptea? o întrebă Ala.

— O singură dată: când Zait Ramun a plecat la marea Godin. Tu ştii Ala că aveam în ziua aceea 7 ani? Venisem dela aniversarea mea

și cu Selda. Eu n'am uitat. Mai ales că m'au zăpăcit vitraiurile depe acoperișul de sticlă, răspunse Linù privindu-le.

Publicul numeros depe peron era aproape solemn. Abia i se auzea șoaptele vorbelor.

La început îi păruse că intră într'o liniște similară sălilor de conferință. De altfel se gândi ea, în orice împrejurare, toate ființele din Vitoi se poartă la fel și îi fu necaz pe această impresie.

Ala o duse spre vagonul albastru ales eri de amândouă.

(Colorarea vagoanelor se înființase, peste tot globul, de mii de ani, pentru utilitate și estetică, simultan, iar trenul care va duce pe Linù spre Dealul Jucăriilor, nu va fi reptilă sură de fier, ci lanț de cutii din spectrul solar.)

Se instalară în cupeu, la geam, față în față.

Erau singure.

Ala privi cronometrul.

— Când pleacă trenul? interveni Linù.

— Imediat. Ți-e somn?

— Nicidecum. Sunt mai trează decât ziua. Știi Ala că noaptea este superioară zilei?

— ?!...

— E greu să-ți spun. Simt însă ascendența ei, dela plecarea noastră. Faptul îți produce mirare, văd.

Observară că peretele gării pleacă.

Ala tăcu.

Urmară în ploaie orizontală mingi incandescente de nea, în diferite mărimi, cu trenă de cometă, din ce în ce mai repede.

— Uite Ala, cineva aruncă parcă felinarele. Imi place. Dece nu e şi Selda cu noi?! Le-ar vedea... Nu de mult fuseseră câţiva stropi enormi albi şi acum e o furtună de becuri... Dacă n'aş fi perpendiculară pe direcţia lor ci de sens identic şi m'aş trezi din somn, fără a-mi da seama că sunt în tren, mi s'ar părea că iau parte la un cataclism... E frig oare afară? interogă Linù prefăcut.

— Cald, fiindcă e vorba de foc.

— Da. Cald, corectă ea cu o seriozitate vicleană. Ce bine-i de noi că suntem într'unul din segmentele omizii! . .

— Ce fel de omidă Linù?

— Parcă tu nu ştii că trenului scriitorii i-au zis şi „omidă", veacuri în şir, plagiind unii dela alţii comparaţia?!... Ce sărăcie la ei. Eu aş fi preferat să caut un an altă metaforă pentru el. Hotărît lucru Ala: ei n'aveau gustul limbajului proaspăt în orice propoziţie, din câte cunoaşte fetiţa ta. Pe când menirea literatului în primul rând e grija permanentă de a contura lucrurile cu farduri virgine, pentru a fi surprize în gândul cititorului. Altcum în scrisul lor te va sufoca monotonia banalităţilor pe cari numai mâni sacrilege le-a putut da la tipar.

— Să admitem dreptatea învinuirilor tale şi

să stabilim că operele literare trăesc prin frăgezimea dorită de tine. Ei bine, această frăgezime poate ţine şi de fond. Poţi adică prin cuvinte vechi reda conţinuturi noi, chiar spunându-le felinarelor pe nume şi nu „stropi enormi".

— Fetiţa ta e de altă părere şi te roagă s'o ierţi. Din puţinele experienţe pe cari le are depe urma lecturilor ei e capabilă să-ţi spună că s'a plictisit de „moarte" când romancierul respectiv i-a pus numai eticheta proprie fiecărui obiect. de exemplu soarelui i-a zis soare, scaunului scaun, stelelor stele. A savurat în schimb nespus scrisul în care cerul se deducea automat din cutezanţa metaforei. Cultura literară, Aia, presupune un minim de cunoştinţe fără de cari cititul n'are nici un farmec. In cazul când nu s'ar admite postulatul arătat de mine, ar însemna ca fiecare amfitrion să lipească pe toate obiectele din casă un bileţel cu indicaţia numelui şi cuprinsului. Procedeul ar avea, desigur, pe lângă maniera de muzeu, o elementară lipsă de bun gust care poate fi considerată drept insultă la adresa oaspeţilor şi o răpire stupidă a plăcerii de a descifra, din proprie mişcare, abecedarul decorativ al unei camere.

Aia o privise cu intermitente licăriri în ochi, tot timpul şi se hotărî, să n'o mai stimuleze.

Ploaia bruşilor de lumină încetase. Câmpul vizual se lărgise profilând un orizont din aco-

perişuri şi turnuri peste cari licăreau dantelării electrice. Linù alergă înspre ele cu gândul.

La spatele Vitolului, umbra muntelui Emagid era simplă bănuială.

Vagonul albastru fugea paralel cu Nivrada şi Linù identifică pe harta din faţă locul unde se aflau ele.

Privi iar pe geam. Afară era întuneric încă. Deodată se stinse lumina în cupeu. Se miră.

— Eu am stins-o, şopti Ala. Vine dimineaţa...

Ultima propoziţie desorientă pe Linù. Până acum nu văzuse decât ziua, amurgul şi noaptea. „Vine dimineaţa"... Cum vine dimineaţa?! Se hotărî să o păzească.

Cerul i-se expuse într'un lila sordid. Din loc în loc vedea cireşe galbene. Frunzişul ingredient fu imaginat voluntar, în plan, parcă ar fi fost compus din frunze cusute una de alta, marginal. Aşa pretindea logica imagismului ei. Pe deasupra, ea citise undeva că frunzişul e vioara care în primul rând vesteşte ivirea zilei şi de atunci nu-i putea separa de arătarea aşteptată la fereastră. Intretimp îşi aminti de alt text. El vorbea de foşnetul de mătase al luminii matinale. Prin urmare istoria cu frunzişul trebuia inventată neapărat pentru a nu priva pe cel mai august miracol al naturii de prim violiniştii cari încep tremurător simfonia laboratoarelor, a cursurilor şi a spectacolelor (după concepţia ei largă), materializând conform uzanţelor poetice în

cazul prezent deficienţele astrale, pentru a scoate efecte din piatră seacă, cu ajutorul pomilor. Procedeul ei oare este admisibil? Sau e facil! Dece să vezi frunze acolo unde nu sunt?! Pentru a justifica noţiunea cireşelor? Le privi din nou, atent.

Ii plăcea imaginea.

Să fii în segmentul unei omizi de oţel foarte iuţi, sub un cer încărcat de cireşe galbene şi să aştepţi lumina zilei care topeşte numaidecât construcţiile de ghiaţă colorată ale visului dirijat conştient spre feerie ireală, e sublim şi dezolant, deopotrivă.

Fu încleştată iar de o întrebare: visul ei e într'adevăr, admiţând forma superlativă a elasticităţii în exprimare, construcţie de ghiaţă colorată? Fiindcă se dizolvă instantaneu la prima atingere cu raţiunea?! . . .

O unghie roză de nuanţa celui mai diafan pastel se arătă de după coama viorintă a munţilor pândiţi de Linù.

— O unghie de raze, îngână ea.

Deci dimineaţa se anunţă cu degetul. Ea l-ar fi crezut venirea în scenă, diferit.

Imperceptibilă aproape, unghia se mări tot mai roz. Deveni jumătatea unui disc gigantic. Se doză în culoare. Cât timp nu dori să ştie. Când ajunse la gradul maxim al trandafiriului, începu să decadă. Peste ei năvăliră fotoni albigălbui. Gălbui. Gălbiori. Galbeni. Mai galbeni.

Şi mai galbeni. Tot mai galbeni. Inaintară. Spre galben închis. Bătură în roşcat. Se aprinseră într'una. Şi invadară, ca o pudră volantă de aur, înălţimile.

Peste vârfurile copacilor fu pusă o panglică de sclipiri. Pădurile se făcură violete. Aerul polenos se topi, într'un ocean de lumină, treptat. Işi potenţă strălucirea. Incă. Şi-o dublă. Din tangenta unui cerc ascuns după munţi ţâşniră suliţi, ca spiţele roţii. Se lungiră diamantin. Luară formă de petale subţiri şi crescură miraculos, văzând cu ochii, ascendent până când o margine de corolă orbitoare nu însemnă ivirea punctului, în realitate incandescent, care trebuia pus simbolic la capătul acestei fraze oculare.

Linù avu sensaţia că părul i-a început să fumege. Pe faţă simţi desmierdări de puf călduţ. Mersul trenului îi păru ca o legănare. Pleoapele i-se închiseră fără voia ei şi pe tronul conştiinţei i-se instală imperial un rrrrr monoton şi cu timbru metalic, pe care îl auzise dar îl neglijase dela plecare. Rrrrr. Rrrrr. Rrrrr. Il însoţiră câteva fâş-uri. In alternanţa lor gândul i-se prinse ca într'un cleşte melodic. Căută să le stabilească raportul. Rrrr. Fâş. Pom. Rrrrr. Fâş. Fâş. Pom. Pom. Rrr. Fâş, fâş, fâş. Pom. Pom. Pom. Observă că e neregulat. Cugetă la duetul contrapunctic şi adecvat cadenţei fâşurilor peste rrr, îşi inchipui un concert din două voci. Puţin timp. Fiindcă glasurile improvizate se anemiară succesiv. Cor-

tina. In loc de aplauze năpădi frenetic rrrrrrr. Singur cu lungime kilometrică. Prolix. Prolix. Prolix. Deodată, serii de rrrrr, fâş, rrrr, umbră, rrr, fâş, rrr, umbră, rr, fâş, rr, umbră, (parcă s'ar fi apucat cineva, cu o baghetă de fier, să alerge în goană peste fuşteii sperioşi ai unei scări de sunete neaşteptate) năpădiră pe Linù şi o făcură să tresară. Era pe podul care trecea Nivrada îndreptând direcţia liniei ferate spre est.

Privi apa lată şi lină pe care o zdrumica boarea, alene. Spre ţărmul drept al ei, cerul îşi perduse, printre solzi de raze, moneta.

Ala îi surâdea.

— Domnişoară ştii că nu peste mult descindem pe peronul gării din Dancavur? Sper că discursul ţi-e gata!? Doar nu o să-i răspund eu lui Grool rosti ea.

Linù îşi aminti că de fapt anul trecut Groo venise la gară cu flori şi că îmbrăţişându-o îi adusese la cunoştinţă neadevăruri cari o amuzau. In fruntea lor, ea figura ca prinţesă a piperului, a morcovilor şi a macilor. De aceea, dela uşa gării până la casa lor, zicea că în onoarea ei, el aşezase, în loc de covoare, cozi de păun şi pe tot parcursul, de ambele laturi, cordon de raţe, gâşti, găini, în cisme de lac, cască festivă şi puşcă la umăr. Că automobilul care trebuia să le conducă la destinaţie fusese o minune a tehnicei: era de ciocolată.

— Bine Groo, îi întrerupsese Linù, tu nu vezi

că e cald şi nu te gândeşti ce se va întâmpla cu acest automobil?!

— In ce fel?

— Se va topi şi toate covoarele cozilor de păuni se vor lipi de roţi, iar atunci galinaceele se vor speria, transformând cordonul de onoare, în cordon de panică.

— Suverană, nu te intimida ca o gazelă, îl replicase Groo galant. M'am asigurat eu în contra accidentelor. Automobilul de care te temi e construit din ciocolată vulcanizată!

Râseseră. Ala. Ea. Groo după ele.

Acum patru ani aşa-l începuse vacanţa. Cu râs. (Cum se sfârşise nu voia să se gândească.) Se putea aştepta deci la surprize similare. Intrebarea Alei era articulată.

Va vedea ce-i de făcut. Deocamdată îi răspunse Alei tardiv:

— Nu-mi place ticluiala.

Rrrr. Fâş. (Un stâlp). Rrrrrrrr. Fâş, fâş. (Doi stâlpi). Şi iar nechezatul lui rrrrr lung şi uniform...

Câmpia părea un cerc învârtitor. Cu viteză nebună, aproape, şi micşorată, pe măsura depărtării de locul privirii. Suprafaţa îi unduia într'o mare drap de spice. Din loc în loc se zăreau, mişcându-se ca nişte insecte tuciurii, maşinile de treerat, conduse, după cunoştinţele Linùei, de roboţi, cari coseau grâul, îl vânturau, îl turnau în rezervor şi dupăce îşi epuizau capacitatea disponibilă, îl duceau şi-l descărcau la magazille

clădite anume. De aici, potrivit nevoilor, se transporta prin intermediul unor dispositive mecanice unde butonul apăsat indica lipsa, întrucât fiecare magazie se amenajase ca să satisfacă în raza ei de influenţă economică, astfel cerinţele oamenilor.

Epoca în care Linù zbura spre Dancavur însemna mai mult decât un superlativ al tehnicei în serviciul omului.

Din diferitele semne manifestative cari caracterizaseră genul tuturor eforturilor brahiale, civilizaţia nouă, după simplificări treptate. păstrase numai un simbol ireductibil: butonul. El lua măsurile dorite de cel ce-i apăsa fiinţa centimetrică. El executa într'o secundă orice. El era unica sforţare a celor crescuţi sub zodia şi în cultul său.

Un exemplu se desvăluia înaintea Linùei.

Dar aceeaş adaptare a maşinii la necesităţile de exploatare exista în toate domeniile. Logica omenească trecuse peste greutăţi decretate veacuri în şir, de mulţi, de netrecut şi individul ajunsese de mii de ani să trăiască numai pentru plăcerile spiritului. Durerea expresiei „pâinea cotidiană şi asigurarea existenţei" se perdea, fără rezonanţă, în conştiinţa contemporanilor Linùei şi fără opriri comentatoare, printre filele enciclopediilor. Muriseră prejudecăţile, superstiţiile, prostiile. Dumnezeul întregii lumi era binele, adevărul şi frumosul, iar crezul ge-

neral: cultul forţelor intelectuale ale omului. Oricare ar fi acest om. Da, cultul forţelor fiecărui om, egale ca volum şi elasticitate, în Vitol, în Sendav şi în Cadma.

Nu ferit de consecinţi morale putea fi sistemul acestor organizări. Insul nu mai avea dece să concentreze totul înspre el. Nici un mobil nu-l stimula. Prin urmare, el încetase de a practica egocentrismul destinului personal, înlocuindu-l cu un destin în care individul era o celulă, iar colectivitatea o fiinţă.

Linù trăia total în substanţa acestei conştiinţi şi se simţea de proporţiile ei.

Avea siguranţă în gesturi, autoritate în vorbă, curaj în gândire, fiindcă mediul îi înfăţişase în fiecare colţ mostre de înţelepciuni create de fiinţe ca ea, modele de expresie ordonată şi înfăptuiri grandioase, de când mintea ei a prins să funcţioneze.

Primii dascăli îi fuseseră Ala şi Zait Ramun. Ala e lângă ea. Dar Zait Ramun? Dela despărţire nu-şi mai amintise de el.

— Ce face oare Zait Ramun? rosti ea către Ala.

— Vrei să-l surprindem?

— Da, da!

Ala prinse o manivelă firavă de lângă ea, o întoarse la 1113 şi pe ecranul din mijlocul cupeului se prezentă Zait Ramun în halat alb.

— Mi-se pare că v'aţi plictisit de călătorie,

le zise el vesel.

— O, nu Zait Ramun, eu, fiica ta, am dorit ca să te văd. Dacă ai fost deranjat, mă iartă. Voiam să-ţi spun lucruri importante. Bunăoară că eu abia azi, contemplând nenumăratele maşini de treerat, pe cari tu le ştii prea bine cum se mişcă, mi-am dat seama de splendoarea inefabilă a civilizaţiei noastre. In plus am o impresie pentru tine poate bizară: că pupilele mele sunt plecate nu în călătorie spre Vair, ci pentru a face, dela un timp, baie în oceanul holdelor lichide ca muzica...

Amuzat de cele auzite Zait Ramun schiţă un surâs cunoscut de Linù şi care echivala pentru ea cu: „nu mai spune?!" din vremurile când ea fusese foarte, foarte mică. Ca şi atunci nu se lăsă şi replică, în continuare.

— Sigur, sigur! Cuget marin, văd marin, mă exprim marin, din cauza mimetismului care impune oricui coloritul ambianţei ospitaliere. Zait Ramun mai la urmă, e plăcut...

— Nu de plăcut e vorba Linù. El nu numai că e permis. E obligator. Dar nu comandat. Dela sine. Aşadar părintelui fiicei mele nu poate decât să-i pară bine când tu îi vorbeşti astfel. Mai mult. Aştept din partea mimetismului amintit şi invocat ca argument ponderabil de tine, abundenţe de comunicări similare. Pentrucă prin ele Linù va ajunge mâne-poimâne să silabisească literele unui nou alfabet.

— Mi-l spui?

— Nu se poate.

— Cauza?

— Se află şi...

— Şi ce?!

— ... se 'nvaţă singur.

Zait Ramun râse.

Linù deveni serioasă. Tăcu. Işi întoarse faţa spre „oceanul holdelor lichide ca muzica"... Intinsul lui reprezenta un balet de valuri. Suluri de tonuri închise, vărgate cu nervoase coame de lumină, fugiau spre ţărmuri nevăzute. Unde? Se luă după o pereche...

— Şi tu Zait Ramun, tot singur l-ai... se întoarse Linù ca să întrebe. Ce-i Ala?

— A dezertat!

— Nu pricep dece Zait Ramun, întotdeauna, la cotitura cea mai interesantă a dialogului fuge. Tu Ala discuţi cu mine, mă combaţi, iai parte la analizele pe cari le fac eu, până la epuizarea subiectului. El e virtuos în a te pune pe gânduri.

Trenul îşi mulă viteza sfârâind ca o sticlă de sifon în funcţiune.

Ala se duse la fereastră şi o deschise. Curentul se şi apucă să pâlpăe în perdele aducând deodată cu mişcarea lui anunţul special pentru Linù că momentele statice de până acum s'au terminat. Se ridică şi ea din fotoliu interesându-se:

— Sosim?

— Imediat!! Dar discursul tău? Unde-i? rosti Ala malițios.

— In buzunar.

— L-ai scris?

— Nu! E în buzunarul minții...

Fugind în sens contrar trenului apărură incisiv, în cadrul ferestrii, edificii cu pereți de sticlă colorată.

Linù tresări.

Orașul cu feerii de genul spectrelor venise ca o surpriză, cu toate că fusese așteptat. In vacanța ceealaltă nici nu-l remarcase arhitectura unică.

Dancavur ajunsese simbolul sticlei cu prestigiu ingenuu, pe merit. Fațadele violete, roze sau de un albastru anemic, sticleau, sub incidența razelor solare, basmul formei lor originale, asupra căreia ochiul se oprea involuntar. Il botezaseră din această cauză: orașul cu palate-flori, unii. Pe drept cuvânt. Intrucât din avion părea o grădină de corole pestrițe, iar străinii cari îl vedeau întâia oară se simțeau metamorfozați în lepidoptere, la tentația fardurilor lui externe.

Fulgii de nea căzuți pe fondul policrom al bulevardelor sale largi, l-au făcut loc de vilegiatură, mai ales în timpul nopții.

Sunt lucruri între cari trăiești ani de zile și totuș nu le vezi. Uneori nu le vezi nici când. Altă dată mai târziu, indiferent de faptul că ești în mijlocul lor, în timpul unei convorbiri, ori pe

bordul unui vas, la excursie, în sbor. In acest caz ele îţi vor părea ca o lecţie pe care ai învăţat-o fără a-ţi de seama. De aceea le vei socoti bucurii necăutate, fărâme spontane de lumi interesante, apariţii binevenite, aşteptate chiar, dintr'un ungher al sufletului nesocotit de tine, pe nedrept. Insignifiante odată, acum nu vor fi la fel. Peste fiinţa lor va fi pusă, ca la un bal mascat al simpatiei, o cuvertură de înviorări şi faţă de contemplarea în natură vor avea un avantaj foarte comod pentru tine: îţi stau la dispoziţie oricând şi oricari părţi doreşti din întregul lor, fiindcă ele pot fi nişte ilustrate ale memoriei, la nevoe.

Pentru Linù oraşul Dancavur se situa în rubrica ultimă. Vieţuise în el destul de mult şi niciodată până azi n'a observat dacă e de sticlă, dacă e frumos, dacă e cumva, însfârşit.

Fuga edificiilor se micşoră şi trenul intră lent sub carapacea de vitraiuri a gării.

Linù se gândi că dela scoborîre până la Dealul Jucăriilor îi trebue numai un pumn de secunde mici cât florile de liliac mov scoase din caliciu. Işi inspectă mânile, le formă cauc şi le scutură de câteva ori. O clipă crezu în cuişoarele de petale mărunte ca timpul şi făcu gestul aruncării în sus, închipuindu-şi ploaia lor în cupeu.

Ala se întoarse dela fereastră înspre ea şi o surprinse în momentul simbolic al împrăştierii.

— Fac exercițiu de dat semințe paserilor mele, se scuză Linù.

Mințise. Dece?

Se înoră. Voi să se spună...

Dece mințise? Din cauza Dealului Jucăriilor! Și încă prima oară!

— Ala, Ala nu-i adevărat. N'am făcut exercițiu de dat semințe paserilor. Am fost furată fără ca să observ de închipuirea unui pumn de flori cari printr'un proces de distilare ajunseseră să reprezinte clipele dela descinderea noastră din tren până la Dealul Jucăriilor... Nu te supăra Ala că m'am ascuns. Mă turburase censura ta și mi-a fost rușine ca unui somnambul căruia i-se povestește ziua că noaptea umblase pe acoperișul caselor. Vezi tu: preocupările intense ne transformă în lunatici...

Trenul se oprise.

In dreptul ferestrei lor Linù citi ca după ultima propoziție dintr'o dramă: Dancavur.

Dancavur...

Iși apăru sleș cum era acum patru ani. Atunci fusese altă Linù. Și între timp își aflase jucării deosebite cu totul de cele din Dealul Jucăriilor.

Dealul Jucăriilor! Cine știe dacă va mai fi al lor...

Plecă după Ala. Fu în coridor. Coti spre dreapta și descinse din vagon.

Toți pasagerii se îndreptară către eșire.

Ele se opriră în loc, pentru a căuta o făptură înaltă şi suplă, cu doi nasturi negri în loc de ochi, cu frunte încadrată de păr-cărbune şi într'o mână cu batistă care se agită ca un fluture urlaş. Dar lipsa ei îndemnă pe Ala să se adreseze, puţin dezolat, Linùei:

— Nu e Groo...

— Nu e Groo, se auzi cu două octave mai jos, în caricatura aceleiaş modulaţii pesimiste, o voce de bas cantabil, îndărătul lor.

— Ba uite pe Groo! răspunse Linù veselă.

— Ba uite pe Groo! imită el scoborându-se în a treia octavă.

— Groo! exclamă sopranul senior.

— Groo! amplifică sopranul iunior.

— Groo! se certifică el însuşi în a patra octavă, închinându-se înspre Linù.

— Groo, mă pregătisem să-ţi ţin o cuvântare, dar pusă în faţa atacului tău perfid, renunţ, îi comunică ea volubil.

— Foarte greşită intenţie din partea ta şi nulă fără posibilitate de a se demonstra contrarul! replică unchiul Groo vioi. Tu nu ştii că de eri e vacanţa mare şi că în ea 'şi monologul oratoric a luat . . . concediu pentru a-şi trata reumatismul etăţii lui prea înaintate, la băi?

— Uitasem!

— Cum poţi uita pe cel mai scump drept al tău Linù? Demult îţi cunoştea! altcum favorurile!

— Mă cerţi?!

— Nu. Strig pentru tine: trăiască vacanţa...

— Tu o inaugurezi Groo, susţinu Ala.

— Dacă Linù mă proclamă capabil de atâta onoare!!

— Nu se poate!

— Motivul?

— Cerere greşită! Fără posibilitate de rezolvare! Semnează refuzul: Vacanţa, cu o parafă spăimântătoare.

— Atunci jos cu vacanţa parafată, conchise Groo glumeţ.

— Sus cu ea!

— Nu se poate!

— Motivul?!

— Când am aruncat-o jos s'a spart.

— Inexact. Ea nu e vas de porţelan. Sus vacanţa. Sus va-can-ţa. Sus va-can-ţa...

— Jos!

— Sus!

— Jos, jos!

— Sus, sus!

— Jos, jos, jos!

— Sus, sus, sus, suuuus!

Vacanţa devenise o minge activă într'o arenă de joc verbal.

Plecară toţi trei din loc. Afară îi aştepta limuzina. Uşa din partea lor se deschise. Groo

Invită pe Linù să intre întâi. Ea îl ascultă. Porni repede şi când fu în uşă se opri cu ochii la strapontin. Opera lui Groo!... Se întoarse zâmbind către el:

— Sunt într'adevăr mişcată sire de afecţiunile pe cari ai ştiut să le trezeşti în iubitul meu popor, începu să cuvinteze Linù. Ele îmi dovedesc că, în timpul absenţei mele, v'aţi dat jos din calitatea voastră de rege interimar al ţării pe care o stăpânesc prin graţia ştiinţei omeneşti împreunată cu voinţa norodului şi aţi făcut şcoală, poate tot timpul, cu el, în acest scop. Ala priveşte cum înţeleg supuşii mei să-şi primească suverana.

Linù se retrase din uşă, ca o cortină.

Pe scenă încremenise în poziţia de onor şeful gării de tinichea, cu întreg personalul de serviciu...

— Vă mulţumesc, sire, contină ea, pentru tot ce aţi realizat şi vă asigur că veţi fi întotdeauna amicul nostru nepreţuit.

— Maiestate, devotamentul meu va fi întotdeauna la picioarele înaltului tron, vă asigur, îi replică Groo.

A doua zi Ala s'a întors şi despărţirea a lăsat o lacună în veselia Linùei. Pentru prima oară constată la ea o umbră de inadaptabilitate la mediu. Groo ghicise probabil, pentrucă o în-

trebase când va inspecta Dealul Jucăriilor. Ii răspunsese evasiv:

— Nu peste mult.

— Poporul tău e nerăbdător însă, referă Groo.

— Cu atât mai mare îi va fi mulțumirea în momentul apariției mele în mijlocul său. Nu știi? Dorințele nu trebuesc satisfăcute nici odată, dacă voești să le menții.

— Calculul e just până la o anumită limită.

— Arată-mi-o!

— Răsăritul lunii...

— El e limita?!

— ... e un exemplu. Pe litoralul mării milioane de ochi îl așteaptă. Fiindcă se știe că vine. La fel sunt așteptați suveranii.

— Ca un astru deci! Și dacă nu vine?

— Spectatorilor le vine somn și se duc spre casă.

— Iar regina?

— Se va consola cu dezastrul filosofiei sale eronate. Unde mai pun, în cazul maiestății voastre, că regatul peste care sunteți stăpână e de plâns. Nu mă sfiesc s'o spun, deși starea lui lamentabilă e legată de interegnul meu. Șinele sunt ruginite, vapoarele inactive, automobilul curții prăfuit ca un tom milenar. Dece? E simplu. Inima care pulsează ritmul melodiei vitale pe arterele fluviale și terestre, încă nu vrea să intre în corpul țării. Cauza unei astfel de pur-

țări scapă de sub înțelegerea și controlul nostru. Nici nu nizuim să o luăm la cunoștință, fiindcă peste indispozițiile umane, maiestatea sa trebue să știe că inactivitatea musculară e fabrică de ore fade...

— Groo nu te supăra pe mine... Eu nu mai sunt ca demult... Ceeace nu înseamnă pentru tine și pentru Vair nimic, se hotărî să rupă masca Linù.

Replica ei dădu o străfulgerare în privirile lui Groo.

Erau pe terasă.

Soarele se apropia de asfințit.

Tăcură.

— Da. Parabola hainei prea strâmte pentru copilul care crește, rosti meditativ Groo îndepărtându-se.

Rămasă singură, Linù se coborî pe zece trepte în grădina vilei. (Le numără). Pășea fără scop, reconfortată aproape, prin unica larmă auzită de ea: a insectelor.

Căldura de peste zi se temperase și când ajunse la umbra castanilor din fața edificiului, se convinse că e chiar foarte agreabil aerul de seară.

La extremitatea aleii dinspre apus se opri. Inainte îi spânzurau, ca o pânză de baldachin, frunze legănate încet. După ele venea un petec întins de cer cu mult alb diluat în albastru. La orizont, peste un deal cu spinare de firiz

jumătatea bulbului solar resfira rădăcini alămii de ceapă pe capete de brazi, lateral şi sus, cari se terminau circular, zdrumicate roşu, stacojiu, verzui, vânăt, alburiu, în genele ei.

Din vilă plecă, prin puritatea de cristal a serii, glas de vioară. Părea un requiem senin. Il ascultă. Cucerită din ce în ce. Sunetul întârzia pe fiecare notă pânăce abia înfiripa peisajul unei lumi căutate mult de ea, iar atunci se muta pe altă treaptă repetând acelaş proces de regret pentru viziunea pierdută şi interes pentru pictura nouă.

Intre aceste două realităţi deopotrivă de vii: a culorii şi a tonului, înţelese că ar putea să-i răspundă lui Groo, postum:

— Nu parabola hainei înguste! Crepusculul naivităţilor...

Viaţa plecase pe altă cărare. Dealul Jucăriilor deveni ca o corolă care şi-a pierdut parfumul şi fluturul nici unui neastâmpăr nu-i mai veni în vizită. Rugina şinelor se şi mai înroşi. Sălbăticia pădurilor lui crescu. Muriră toate colţurile trecute în simpatia Linùei.

Vair şi Groo îi pricepură schimbarea. O duseră prin munţi, pe la băi, la mare, cu toate mijloacele de locomoţiune, începând cu maşina şi sfârşind cu avionul.

Pretutindeni însoţitorii ei îi explicară noile

minuni despre cari luase cunoştinţă vag din cărţi. Ea ştia că întreg globul e învăluit într'un tort de uzini miraculoase. Insă nu le văzuse în realitate. Cercetă nenumărate parcuri de fabrici şi nu avu suficientă cantitate de admiraţie pentru piscul perfecţiunilor ascunse în negură de veacuri. Ciorapii de toate mărimile şi genurile, stofele, uneltele de metal, dela lingură până la bisturiul cel mai fin, garniturile de mobilă, întreaga scară a maşinelor, se producea fără intervenţia omului, într'o grandioasă cadenţă a muncii mecanice.

Pământul dela un capăt la altul era un deal mare al jucăriilor vieţii făcut prin sudoare, de înaintaşi, cu scopul de a lăsa urmaşilor splendori, lumini de auroră boreală, comodităţi de basm, oriunde.

Inspectarea lor îi deschise uşa care de câteva mii de ani însemnase un superlativ absolut de civilizaţie, iar pentru ea azi început de cultură.

A doua vacanţă petrecută la Dancavur păşise cu Linù într'o enormitate. Din această cauză corespondenţa dintre ea şi Seida a fost atinsă tot timpul de paralizia disproporţiei.

15. 16. 17. Linù are zece plus şapte ani. E mult? Nu! E puţin?! Cine poate spune!? Pentru ea aniversarea lor însemna capăt de etapă. Planeta pe care respira îi arătase toată geografia. Ştia deci cum se prezintă fauna şi flora ecvatorială, frigul polar, zona temperată, din verificările făcute cu propriile ei simţuri, la faţa locului. Călătorise terestru, marin, stratosferic. Văzuse toate oraşele lumii. Cercetase pe rând monumentele de artă. Intârziase zile întregi în fiecare muzeu. Invăţase cum se fabrică furculiţa, aparatele de sbor, creoanele, becurile, acul de cusut. Auzise nenumărate concerte. Ascultase zilnic conferinţi sublime. Cinematograful îi multiplicase suprafaţa preocupărilor cu infinite nuanţe decorative. Cunoscuse aspectual tot globul, în linii şi culori.

Invăţătura ei îşi trăgea seva din realitatea nudă. Manualul didactic îi fusese marea carte a naturii, pe care Omul o scrisese cu uzini, canaluri, căi ferate, biblioteci, muzee, clinici.

Primea cultura veacului direct, nu prin intermediul tipografiei. Nu filtrat până la abstracţie. Nu diformat, schimonosit, parţial, imperfect. De

aceea, în calea cunoaşterii, nu exista nici o piedecă pentru ea şi pentru nimeni. Fiindcă lecţiile se făceau după alfabetul intim structurii umane: al impresiei ochiului care discerne dela sine, mânat de legi spontane şi impecabile, la fiecare ins. Bineînţeles că şi comunicarea conţinutului celor văzute la creer se făcea fără complicaţii. In această privinţă, Zait Ramun redusese artificialitatea tiparului, pentru faza de incubaţie a culturii, la două întrebări cu răspuns imediat:

— Câţi şcolari, Linù, nu pătrund unele fraze?! Mulţii în schimb câţi sunt cari nu ştiu să-ţi descifreze ceeace văd într'o călătorie, pe mare de exemplu?! Niciunul! Cartea nu e accentul intelectualităţii ci auxiliarul, foarte redus, al ei. Iată dece şcoala care ţinea pe elevi numai între patru pereţi, Linù, crease şoareci de texte, cu anumite grade de capacitate rozătoare, între ei... Azi educaţia a reuşit să elimine aceste diferenţieri. Instrucţia voastră cere un singur efort din partea elevului: prezenţa sa fizică la lecţie. Restul e pentru el o încântare, iar rezultatul e posesiunea unui nivel de cunoştinţi egal la toţi colegii. Contrarul e admisibil într'un singur caz: când elevul se leagă intenţionat la ochi.

Linù căzuse de acord. In clasa ei nu existau note, examene, carnete, cataloage. Ar fi fost cu totul inutile. Şcoala lor era o funcţiune, care im-

plica, la uşă, un avion stratosferic, preparat pentru decolare. Să zicem că în program aveau, la botanică, despre ferigă. Peste zece minute şedeau la umbra ei, dupăce parcurseră mii de kilometri din zona temperată în care se afla Vitolul, până la căldura toridă a ecvatorului. Zoologia se preda la fel. Geografia, studiul arhitecturii, de asemenea.

Istoria era cinematografică.

Peste tot, şcoala depe glob se făcuse, din timpuri îndepărtate, retinală. Pentru facilitarea ei, colaboraseră, pe lângă ştiinţa tehnică, artele plastice. O vastă literatură decorativă, în toate formele posibile ale desenului, se lega studiat şi atrăgător de fiecare obiect. Astfel, în loc de chin mintal, pedagogia devenise lanţ de cochetării, cari fermecau intelectul şi, prin el, chema tinereţea spre problematica vieţii, fără stupiditate.

In acest alb halat cerebral o află pe Linù etatea de 17 ani. Evenimentul îi aduse un carnet de note intime, cu scoarţe verzui şi o aplecă, în seara acelei zile, deasupra lui, pentru a-i fura mărturiile.

Le căută şi fu prima oară când le citi de atunci:

CAISĂ CRUDĂ

„Ala mi-a pus aceste 100 foi înainte şi mi-a urat să le umplu.

— Cu ce? am întrebat-o eu.

— După inspirație. De preferință însă cu fructe: cireşe...

— Ele au trecut.

— Caise, în acest caz.

— Ţii cu orice preţ să ajung bună menajeră?!

— E timpul. Altfel toate poamele gândirii, dacă nu le culegi, cad şi se alterează.

— Bine. Voi încerca un gen de compot... literar. Dar cui îl voi servi?

— Ţie!

— Uu! Sunt sigură că va fi indigerabil!...

Nu ştiu dacă Ala mi-a dat cu vre-o intenţie mai serioasă filele de sub mâna mea. Scopul lor nici nu mai interesează.

In ordinea pozitivă a lucrurilor e cert că am împlinit 17 ani. Faptul nu constitue nimic extraordinar, desigur. E banal chiar, ca fluenţă. Parcă nici nu mi-ar fi adus cadoul sumei lor. Totuş eu l-am ornamentat cu sfioase bărci de întrebări pe cari le-am trimis prin el, spre marea necunoscutului. Ce conţin ele nu pot nici eu însămi să precizez. Nelinişti vaporoase? Contururi de fum? Aripi presimţite?.

Seida nu m'a vizitat azi. Cu toate că aş fi vrut să o văd

A fost o zi cu tăceri de cremene.

Şi n'am cules nici o caisă. (Se vede că încă nu sunt coapte.)

Mă culc.

Data: întâia zi caducă.

CAISA REA

M'am trezit veselă. Eri mă obosise bilanţul activităţii mele şi gândurile mi-se făcuseră prea difuze.

Constat cu surpriză un fenomen ciudat la mine: m'am familiarizat cu scrisul în carnet, peste noapte. Ideea îmi place mult. Când voi face „compot" paginile goale? Virtuala lor plenitudine mă dispune, cu anticipaţie. Voi scrie, prin urmare, când pot. In acest scop iau carnetul cu mine.

Sunt în avion. Lângă mine e Seida. In jur întreaga clasă. Se aud frânturi de vorbe. Incerc să-mi aştern impresiile.

— Ce compui Linù? mă întreabă o voce ascuţită?

Clasa amuţeşte. Sunt distrată.

— Cine a fost, Seida?

— Mayan, îmi şopteşte ea.

O privesc pe Mayan mirată. Ea roşeşte şi îngână scuzându-se:

— N'am vrut să fiu indiscretă!

— Indiscretă?! interoghează deodată toate, în cor. Cum? continuă ele cântecul indiscreţiei din opera Uganada, urcându-se cu un semiton. Indiscretă?! (O pauză întreagă.) Ce mare crimă! afirmă ele, sentenţios, reluând melodia.

Trebue să renunţ la „compus". Dealtfel şi avionul aterisează la Sangas.

Avem lecţia treia: istoria civilizaţiei. Profesoara ne arată pe hartă limitele fostului deşert Onel. Aud numele inginerului Pendu, care i-a făcut planul de irigaţie. Eu îi ştiu de mult toată istoria şi cunoştinţele îmi fug înaintea spuselor profesoarei. Onel într'un an ajunge cel mai fertil ţinut depe glob. Se plantează cu păduri. E tăiat de căi ferate. Răsar pe el oraşele din pământ. Lui Pendu i se ridică statuie monumentală în oraşul Sangas. Dela aerodrom până la ea sunt doi kilometri. Cu un autobus ne ducem în pelerinaj la bronzul simbolic. Restul ţinutului Onel fiindu-ne bine cunoscut dela geografie, ne reîntoarcem în Vitol. Aici ni-se reprezintă în amfiteatrul şcolii filmul civilizării Onelului. Munca depe suprafaţa lui a fost titanică. Disciplina de fer a ritmului constructivist, emoţionantă. Devotamentul echipelor de lucrători eroic. Mi-ar fi plăcut să fiu cu mâni aspre, printre ei...

La plecare, Seida a vrut să afle ce scriu. Când i-am spus: note personale, s'a mirat.

— Au ele rost?!

— Eu cred că, în ultima analiză, toate lucrurile n'au rost.

— Şi tu Linù cugeţi astfel? rosti ea voioasă de complicitatea descoperită. Credeam că eu sunt izolată. Poate că şi colegele noastre gândesc la fel. Vezi! Eu nu neg că tot ce descoper,

zi de zi, prin luminele catedrei, nu-mi constitue un aliment indispensabil, şi o plăcere deci. Fără exagerare şcoala pe care o facem noi e feerie inteligentă. Totuş...

— Totuş . . .

Ne-am despărţit.

La poartă, m'a aşteptat Sugor. Nebunul. Răsfăţatul. Prostul. Dece prostul?! El nu e prost. Fiindcă nu se întreabă ca noi despre finalităţi şi suprafinalităţi. Sugor nu e filosof. Bine face. El îşi trăeşte viaţa în sine. De rest e indiferent.

Il voi imita! Ce-am spus?! Eu să-l imit pe Sugor?!

Dece nu?! Voi pune accentul grav al existenţii pe viaţa în sine. Care?? Caietul meu de impresii!

Mă voi manifesta în el pur şi simplu, inutil, fără calcul. Ca Sugor.

(Aplic o stratagemă în contra Aiei. Pentru a exagera atenţia pe care i-o dau invitaţiei făcute mie eri, intru la ea scriind. Simulez că n'o văd.)

— Ce „comiţi" Linù?

(Mimez că tresar.)

— Compot Aia!

— Mergând?

— Mergând ajungi să culegi caisele!

— Până acuma câte ai?

— Foarte puţine! Una...

— Una? Şi cum e?

— Cu păr, coadă, bot.

— Cine? Caisa?!

— Caisa Sugor. Intâia caisă pe care...

— Taci!

— Ce? Nu-i caisă bună ei? Auzi Sugor! Eşi afară din sticlă, fiindcă nu eşti caisă!!!

Misiunea dată de Ala va eşi rău, cu siguranţă.

Azi nu mai scriu. De necaz.

Data: nu mă pricep la compot!

CAISA ILUZORIE

Sunt zece zile de când n'am deschis carnetul. Interstiţiul a fost cauzat de ezitări, legitime socot eu, şi grave suficient. Problema înşirării cuvintelor pe hârtie mi-s'a înfăţişat deodată ca atare. Concomitent, am simţit cum mânile mi-se înfăşoară cu un fir subţire de mătase, care după câtva timp s'a făcut cătuşe fine şi pot spune, în plus, că am trăit, de atunci, într'o extravagantă stare de captivitate, în celula monotonă a unei simple întrebări: ce-i scrisul?! Depe urma ei n'am tras însă nici un profit. Din contră. Ecvaţia mea, cu multe necunoscute, mi s'a părut un balon alegoric pentru care cantitatea nedumeririlor mele avusese rol de hidrogen. Ca un corolar al îndeletnicirii din acest interval am mai scos eu, pe deasupra, o morală de fabulă: când te joci cu balonul nu-l vezi decât pe el, sus, din ce în ce.

De azi încolo voi adopta altă tactică. A

lui: faci

Faci Faci Faci

Merg. Realizez. Construesc.

Ridic predicatele pe soclu.

Data: nu mă închin substantivului.

VARIANTĂ

Cu toate că m'am convertit la doctrina faptei, întrebarea nerezolvată a zilei de eri pătrunde anestezic în creonul meu. Mi-o demonstră propoziţia anterioară, care fu departe de a fi o spontaneitate. Până la materializarea ei în formă definitivă, am bănuit-o numai ca pe o cetate ascunsă în ceaţă, undeva şi procedeul descoperirii a fost mitologic. Pentru a o scoate la vedere a trebuit să pun în mişcare vânturile gândirii şi ele mi-au destrucat poarta, donjonul, acoperişurile căutării mele.

Am prins mierla! Acesta e scrisul! ! Desgropare de sub negură, de sub negura care acoperă oraşe de minuni într'un univers aparte.

Data: am ochit iepurele în fugă.

CAISA CONTRAMANDANTĂ

Eri m'am pripit. Nu, n'am prins mierla. Ea a fost o fantasmă. Am priceput-o când mi-a parvenit şueratul altei mierle, în pădurea mea de caişi.

Scrisul nu e un continent civilizat pe care îl afli, fiindcă umbli după el, cu instinct de vână-

tor. E altceva: plăsmuire, creaţie, artă, sculptură într'un material de natura fumului, peste care litera pare pojghiţă de bronz.

Data: se omite.

O CAISĂ STRICĂ PE CELEALALTE

Nu-mi place să ştiu că de fiecare dată trebue să conturez, în scrisul meu, câte o caisă. E obositor să ai de lucru cu miez în coaja unui fruct prea glucozic. In cele din urmă voi ajunge să nu văd decât caise. Scaune din caise, paturi din caise, case din caise, arbori din caise, munţi din caise. Şi Sugor din caise? Prostul!

Aş putea face atunci compot cosmic. A, nu! E imposibil. C'ar fi şi Sugor în el.

AUTOCRITICĂ

Am cam încurcat-o cu domnişoarele candidate la sticle pentru iarnă. Pe ce pun gândul se preface caisă.

Iată un fond de dramă, etajat de o luptă acerbă cu tine. Conflictul nu e ridicol şi e cauza celor mai feroce dureri. Ce greu îţi vine când în mintea ta ai inamici cari, fără a-ţi declara răsboi, peste noaptea unei clipe, ocupă în monotonia uniformă de soldaţi tot ce vezi cu ochi interiori. Luptă în contra lor! Scoate-i afară dacă poţi! Cine-i în stare?!

Oricât le-ai ordona să plece, nu ascultă. Cum să mă scap?! Dealtfel eu sunt de vină.

fiindcă i-am cultivat şi e cert că poţi cu un bob de grâu să umpli universul de spice.

PRIMUL VEHICUL INTERPLANETAR

Imi iau caietul cu mine şi plec pe Nivrada în sus.

Mă întâlnesc cu un glob alb de păpădie, îndatăce intru în iarbă.

Bună ziua, îi spusei eu ca pe vremea convenţionalismului, când oamenii se salutau din inutilă politeţă şi de zece ori pe zi.

Imi răspunse cu un strop de pufuşor pornit să urce, care avea după exemplul umbrelii, coadă. Il urmăresc. Se înalţă oblic. Ajunge pe fondul albastru al cerului. Nu-l mai văd... Unde se duce, mic şi uşor? In vârful aerului? Trece şi dincolo de el? In spaţii siderale? Spre alte pământuri? Cine ştie dacă nu el e primul vehicul interplanetar...

ARTIFICII

Păşesc. Mult. Pe spumă verde. Spionez mersul apei. Ascult sâsăitul atmosferii. Măsor porţiunea de pagină goală din caetul meu şi o visez plină.

Intâlnesc a doua păpădie. O scutur. Dar nu urmează nici o defecţiune.

Plec. Scriind. Propoziţiile îmi descind eratic, după lungi pauze. In schimb, gândul îmi face acrobaţii neîntrerupt cu mingile de păpădii. Lasă

întuneric peste câmp şi atunci le aprinde ca pe o lampă. Apar miriade până departe. Fosforescează un timp, monocrom. Mă satur. Spectacolul cade în banalitate. Sunt tentată să-l sting. M'am decis. Insă când fu să pun punctul final, un artist decorator, aflat în anonimatul subconştientului meu, îmi dovedi o inspiraţie diabolică. Globuşoarele de lumină se colorează în albastru, verde roşu, mov, roz, amestecat pe toată întinderea. dintr'odată. Tresar. Noutatea îmi pare revelaţie. Nonşalanţa mea se dărâmă. Contemplu. Contemplu. Contemplu. Mi se obosesc pupilele. Chem vântul ca să sufle în lumânări. Vine. Se produce o explozie multicoloră de achene...

Mi-e teamă parcă de ce văd şi îmi duc mâna stângă înaintea genelor.

POPAS

Experienţa de eri mi-a înfăţişat cu toată incisivitatea contrastului două lumi distincte, fundamental, în privinţa structurii. Una e realitatea externă nouă, care constat că nu ştie să te facă decât spectator. Ceealaltă e tot o realitate. Paradoxală şi totuş logică. Internă. Formidabil de vie. Creatoare de ritmuri, de stiluri, de rezonanţe inexistente în marea scenă a concretului greoi. Ea nu te face filosof, ci actor. Nu supus resemnat, ci suveran capabil să croieşti mări şi ţări.

Pe cea dintâi o ştiam de mult. Pe a doua nu. Limba cântarului spre care să încline?!

REPROŞURI

M'am supărat. Pe mine însami. Linia roşie a caetului în care scriu s'a abătut dela itinerarul planului fixat. Dacă voi continua cu această deviere, este sigur că voi fabrica proză fără aromă, fără gust şi fără culoare.

Dece alunec eu, pe unde alţii îmi interzic?! Cine? Cei ce îşi închipue că au văzut pădurea, mergând pe drumul din ea, bătătorit din moşi-strămoşi!

Mie nu-mi place să păşesc pe locuri călcate. Fiindcă vreau să aud sub paşii mei cântec de frunze virgine şi fiindcă nu numai pe cale consacrată poţi înainta.

Detest şoseaua.

CURIOZITATE

Oare ce ar zice Ala dacă mi-ar vedea „compotul"? !

BION

— Mi-e sete Linù!

— Bea apă Bion!

— A, nu! Mi-e sete de altceva.... Mi-e sete de ştiinţă. Tu nu îţi dai seama câte vreau să înţeleg. Gândul pietrelor, melodia creşterii într'un fir de iarbă, clipă de clipă, ce sunt eu...

Aici m'a pufnit râsul.

Bietul Bion s'a oprit reflectând:

— Un...? Nu?

— Nu Bion! Tu ai dorinţi precoce şi de aceea eşti prea grav pentru puţinul celor doisprezece ani ai tăi.

— Admit. Totuş nu pot să nu-ţi spun ceva: că îmi regret copilăria lipsită de cunoştinţele pe cari mi-le doresc. Ar fi fost mai bine dacă nu mi-se trezea setea de ele. M'aş fi socotit întreg. Dece ne chinue pe noi societatea? ! Dece nu ne lasă naivi, în perioada celei mai pline conştiinţi de sine?

— Sentimentalismul te îndeamnă să te lamentezi astfel! parez eu acuza. E adevărat că sunt numai două fiinţi complete: copilul, pentrucă nu ştie nimic dar are iluzia forţei nemărginite şi omul care ştie tot. Primul stă sub acoperişul unui provizorat, ultimul e devenit. Prin prisma lor judecă tu: ce rost are conservarea ta întârziată atunci când, din interesul tău propriu, trebuie să ajungi în casa celui de al doilea fel de a fi? Societatea, prin urmare, bine face că accelerează călătoria voastră către maturitate şi vă răpeşte faţada unui farmec de carton.

Bion nu mai putu să-mi răspundă, fiindcă îi veniseră doi prieteni în vizită.

Nu peste mult, trecând pe lângă uşa camerii lor, înregistrai râsete. Bion conducea tenorul.

NEMULŢUMIRE

De când fac însemnări, am intrat în proces cu mine. Nu-mi aprob cadenţa şirurilor cari îmi

vin în vârful creonului, nu ca o descărcare de electricitate spirituală, însoțită de fulgere și furtuni, ci ca un legănat de fulgi. Pe când eu vreau să am în mână paratrăsnet, în gânduri verva unui climat tropical, pe hârtie litere vii, de foc.

CUNOȘTINȚĂ

După amiaz, am eșit la plimbare cu Sugor și dupăce am făcut câteva sute de pași, cineva m'a prins de ochi.

— Cine-i? !

Nu mi-s'a răspuns.

— Cine-i?? !

Tăcere.

— Lasă-mă, dacă nu-mi spui, am protestat eu supărată.

— Nu se poate, mi-a lămurit o voce masculină necunoscută.

Am încercat să mă desfac, însă mânile mă țineau strâns.

— E inadmisibil acest procedeu! Cine mă onorează cu astfel de politeță??!

Mă scutur iar.

— Un spectru, hahaha! a râs aceeaș voce, muzical.

— Fără gust, am înțepat eu. La lumina zilei... N'are umor.

— Nu-i nimic. E original...

— Se mulțumește cu prea puțin atunci! Eliberează-mă odată! !

— .... pe de altă parte spectrul compensează noaptea prin întunericul artificial pe care ţi-l face. Observi deci că îşi păstrează condiţiile de existenţă, cu fidelitate şi în urma neviolării lor, reproşurile de mai înainte cad.

— Domnule spectru, eşti dialectician eminent, precum remarc! S'ar cuveni totuş să-mi explici dece, pentru a mă convinge de preţioasa d-tale calitate, ai mai avut nevoe să mă legi la ochi ? !

Discuţia îmi păruse interesantă şi m'am resemnat în postura mea de oarbă, aşteptând replica.

— Mă sileşti să mă repet, deşi ironia întrebării mă cam desarmează: ca să nu mă crezi om! rosti el.

— Trist domnule spectru. Induci lumea în eroare.

— Deloc! Am ţinut să nu fii înşelată asupra identităţii mele.

— Ciudat! Eşti în stare să fii şi generos. Atunci profit de ocazie şi îţi ordon să-mi redai accesul vederii spre azurul de care mi-e dor.

— Din consideraţie pentru oportunitatea de care ai dat dovadă, remit secretarei mele, autorizaţia de eliberare.

— Cum? Nu domnul spectru îmi ţine pleoapele în palme? !

— Nu! Ci . . .

Şi-a desfăcut mânile.

— Seida!? am exclamat eu, dupăce m'am întors la stânga împrejur.

— In complicitatea lui Taav Liedo! s'a disculpat ea.

— De profesiune: fantomă, s'a legitimat în plus noul cunoscut.

— Care terorizează, cam prolix, fiinţele solitare, am subliniat eu.

— Conform instrucţiunilor primite dela Seida, secretara domnului spectru. Eşti mulţumită cu purtarea ei?

— Nu prea! M'a apăsat cu forţă.

— In acest caz o concediez. Spune-mi Seida vrei? Şi cât îmi ceri pentru serviciile de până acum?

— Zece galbeni de păpădie, stabili Seida promt.

Am râs toţi trei de pretenţia plăţii în monete florale.

— Eu le consideram altceva, reluă Taav Liedo. Mici farfurioare de aur vegetal pentru insectele câmpului...

— Gândul e verosimil şi se potriveşte cu superlativul celui mai pur ospăţ. Nu înţeleg însă nevoia ta cam bizară de a implica în tiparul comparaţiei forme cari nu sunt farfurii?! m'am exprimat eu.

— La mijloc nu e nevoia, e un rezultat... Pentru a fi înţeles, e necesar să reactualizez axioma: că orice lucru se depreciază prin uz.

Dela regula enunţată nu se abate nici o excepţie, iar consecinţa e străvezie: în conştiinţa noastră există un permanent proces de putrefacţie a valorilor. Potrivit lui, luna îţi pare succesiv: minune şi apoi, printr'o serie de atribute descendent cromatice, ea. Ajungând aici, să nu se creadă că suntem în ultima staţie a devalorizării. Exemplul ales continuă să scadă, după temperatura dispoziţiei, şi sub zero grade. Aşadar, viaţa constă dintr'o permanentă degradare care te poate duce extrem de departe: până la imperiul de ghiaţă al morţii impresiilor.

Dar paralel cu acest sens afectiv se naşte unul cerebral, invers, şi corola macului muribund e fotografiată de imaginaţie, potrivit unei optici individuale: cupă de sânge sau mai fericit.

E drept că astfel obiectele prind să existe artificial. Pentru ceeace mulţi ar putea avea delicateţa să protesteze. Eu m'am crescut în tabăra opusă. Raţiunea o văzurăţi. In ea mi-e creerul mereu activ. Descifrez păpădii. Lucrez la o literatură care îmi ridică prestigiul mediului ambiant şi nu mă face să-l consider cimitir.

Pe deasupra, admir pe om amăsurat capacităţii lui de a artificializa realitatea brută. Prin ea pleacă din loc arta decorativă. Culisele vieţii din pânză fixă se prefac în fluenţă cinematografică. Frunza de stejar se coboară depe creangă în mâna pictorului şi primeşte deodată cu un adaus de stilizare, surpriza farmecului nou.

Frumosul circulă, cu un cuvânt.

Ce stupid ar fi să vezi, în urzică 80 de ani, aceeaş noţiune şi ce paupertate intelectuală te domină dacă nu-i poţi afla alte complimente. Pentru ironia acidului ei formic cel puţin. (De aceeaş părere am fost şi sunt şi eu.)

Eu, domnişoară, „legată la ochi" (aici Taav Liedo a surâs naiv) şi domnişoară ex-secretară, socot că arta derivă din lupta căldurii pe care o posedă gândul mitizant în contra congelării impresiilor furnizate nouă de lumea dată. Dv.?

I-am răspuns amândouă cu filozofia pauzei prelungi până la intimidare. Taav Liedo ne expuse părerea lui atât de melodic că mi-ar fi fost imposibil să mă reculeg şi pentru comoditatea aplauzelor.

Eram infirmă. Nu fiindcă nu-i pricepusem cutele argumentării.

(Aud paşi venind spre camera mea... Apare Ala.

— Ce faci Linù?

— Scriu.

— E târziu...

— Mă voi culca.

A plecat.)

Cauza rezida în teama că nu-i voi atinge nivelul.

Sunt unele persoane cari au ţinută de conferinţă şi când discută. Dintre ele face parte Taav. Involuntar. Am dedus-o din tonul său

modest.

Seida continua să fie taciturnă, ca mine. Situaţia se agrava. Intervalul în care se putea răspunde, fără a însemna o debilitate pentru noi, trecuse. De aceea aşteptam un cataclism! Şi a venit... Sugor! Fugind. (Dispăruse dela eşire.) Când a fost aproape s'a oprit şi a început un bombardament asurzitor de ham-ham-uri către Taav. A ţinut câteva minute. Seida îl asmuţa într'una. După aceea s'a culcat pe labele posterioare şi a continuat să manifesteze monosilabic până când l-am potolit.

— Ce rău e, mi-a zis Taav.

— Ce bun e, l-a contrariat Seida. Trebuia să te sfârtece!

— Dece?

— Tu eşti spectru doar! i-a reamintit Seida râzând.

Eu l-am chemat pe Sugor lângă mine. A venit docil şi s'a lipit de pământ.

— Ridică-te! l-am ordonat.

S'a executat.

— Impacă-te cu Taav.

L-a privit în ochi.

— Şi prezintă-te Sugor!

I-a întins laba şi s'au cunoscut.

După acest ceremonial a urmat un quartet ambulatoric foarte lung, în care mi-am recâştigat moralul vervei distruse. Totuş, întinderea propoziţiilor mele avea ca etalon de durată un

chibrit verbal, în timp ce ale lui Taav creonul capabil să epuizeze volume de cugetare. Eu mă consumam de fiecare dată, repede. El şi în schiţă cuprindea infinitul.

Intr'adevăr e bizar Taav Liedo. Cine poate fi?

Seïda îi replica familiar. Uneori îl întrerupea.

Ne-am despărţit la poarta noastră: eu de o parte, ei de alta şi am voit să par indiferentă...

IN CASĂ

Eri n'am avut dispoziţie pentru scris. Mi-am petrecut timpul gângurind nimicuri cu Bion. El e convins că minorii sunt elita omenirii. După câte surprind eu, lui i-ar plăcea să convoace o adunare a tuturor copiilor, în care ei să-şi discute doleanţele şi eventual să propună plenului înfiinţarea unui partid politic al puberilor!

— Nu mai spune Bion!? Şi ce rost ar avea el? l-am înţepat eu.

— Va fi instrumentul prin care noi ne vom atinge scopul. Fără el, ţinem cuvântări vântului.

— Fugi încolo că te râd şi vrabiile. Voi sunteţi copţi pentru a vă organiza serios? Mai ales tu timidule?!

— Evident Linù că e ridicol proiectul lansat de mine. In primul rând cei bătrâni ar fi în contra lui. Cu toate că sunt, precum afirmi tu, mie mi-ar conveni să mă agit într'o astfel de

ședință. Nu crezi că s'ar desbate lucruri interesante?!

— Naivități!

— Dă-mi voie să-ți spun atunci că nu ne cunoști și că tu ți-ai uitat copilăria. Sunt forțe incomensurabile în noi și, spre binele comun. eu îi voi pune pe toți disprețuiții ca mine în situația aptă pentru a-i convinge de formidabilitatea acestor zăcăminte neexploatate.

— Și ce vreți?

— Să învățăm pictură mai multă decât algebră, muzică vocală și instrumentală mai multă decât fizică, după înclinare; pentrucă arta e mai accesibilă structurii noastre.

— De unde o știți voi? Ați studiat psihologia?!

— Nu. Dar noi simțim că unele au proprietăți magnetice și că altele ne sunt indiferente. Mai dorim, dacă am plecat pe drumul cunoașterii, să vedem viața fabricii... In concluzie, cerem lumină mai intensă, fiindcă pupilele noastre o pot suporta, și în cazul când nu ni-se dă, suntem deciși să facem orice.

— Anume?

— Grevă! Grevă universală!! Noi copiii nu ne mai ducem la școală! Se va suspenda învățământul primar pe tot rotogolul pământului. Ce zici? Nu-e fantastic?!

— Fantastic și...

— Și?...

— ... ilogic. Îi voi comunica imediat lui Zait Ramun că are un fiu revoluționar.

M'am prefăcut că plec.

Bion s'a repezit spre mine.

— Nu Linùl Nu! Nu! Te implor. Eu n'am vorbit serios. Eri am cetit un roman vechi cu greve muncitorești și am vrut să parodiez trucul pentru a putea discuta cu tine.

L-am crezut. (Pe fratele meu setos!)

LA ȘCOALĂ

Sunt trei zile dela întâmplarea cu „spectrul" și încă nu știu cine-i Taav. Mai la urmă n'are nici-o importanță acest amănunt. Nu țin să aflu cine-i el. Un singur lucru aș vrea: să văd ce gândește.

Seida nu-mi dă nici-o explicație în privința lui. Parcă n'ar fi venit cu el la mine.

De câteva ori am voit să o întreb eu despre Taav dar propozițiile mi-au perit ca o nălucă depe buze, întotdeauna. Din mândrie sau timiditate, nu-mi dau seama.

Eșuându-mi acest plan, am pus în aplicare stratagema provocărilor indirecte. Cu ele am recoltat tot rezultate negative. Seida nu a remarcat niciodată arșița aluziilor mele deghizate. A făcut-o intenționat? Ori era sinceră! Da. Era sinceră. Sunt sigură. Cu toate acestea pentruce tăcea? Până acum îmi comenta orice fleac.

In sfârșit am încercat un atentat eftin în

contra mutismului ei: am încercat să-i desenez mutra lui Sugor pe hârtie, la începutul orei de matematică. Ea văzându-mă m'a întrebat imediat ce fac.

— Pe Sugor!

L-a examinat.

— Seamănă! mi-a spus.

Ca semnătură am scris sub el: salvatorul!

— Ce ai însemnat? a fost curioasă ea.

— Salvatorul!

— Pe cine a salvat?

(Seida parcă era calculat dificilă.)

— Un rechin dela înec, am improvizat eu pentru demnitatea aparenţelor.

CONSEMNARE

M'am hotărît să nu mai întreprind cercetări pe linia curiozităţilor mele de câtva timp.

Las ca firul să se toarcă în voia lui.

Firul...

Cum va fi acest fir? Mătăsos? Aspru? Şi ce voi ţese din el? Cuvertură pentru somnul gândurilor obosite? Sau covor...

Aştept...

Unde?! După geamul aceleiaş dorinţi de a primi un semn.

NU MĂ ADMIT

Sunt nule şirurile de sub titlul precedent.

Detest compoziţia lor limonadoasă.

Eu nu mă condamn la nici un fel de închisoare.

Sunt liberă. Nu-mi fabric din nici-o impresie verigi. Imi scap gândul de toate influenţele. Fiecare clipă vreau să-mi aducă alt domiciliu, alt peisaj, aroma altui aer.

DIVERTISMENT

Taav mi-a făcut vizită, împreună cu Seida Nu mă aşteptasem.

— A fost o coincidenţă, m'a lămurit Seida. M'am întâlnit cu Taav la universitate.

— Asta e coincidenţa? am întrebat eu.

— Nu Linù! Alta: amândoi plecaserăm la tine.

— Deci e o dublă coincidenţă, completai eu. Din partea voastră. Şi a treia, din partea mea, pentrucă vă aşteptam.

— In acest caz, întâlnirea noastră a produs un triunghiu de coincidenţe, a reluat Taav.

— Scalen? zise Seida.

— Isoscel! am propus eu.

S'a acceptat şi astfel am rămas: triunghiul isoscel, în tot timpul vizitei.

NOCTURNĂ

Sunt între bureţii enormi de sticlă colorată, pe terasă. Numai eu şi aliajul de lumină care trece prin toate speciile de criptogame cu disc, umbrelă sau căciulă în vârful piciorului.

Nivrada cliocăe. O ascult. Sub lamele ciupercii mele simpatizate. De câte ori n'am stat aici. Ninsă difuz de raze alburii. Scăpărând în cremenea nopţii decoruri efemere cu subiecte la întâmplare, scintilar, şi intercalând explozii de stele minuscule în atmosfera acestui parc pseudo vegetal, pentru a-i da prestigiu de cer, în forme naive, de fiecare dată. Nici nu mai ştiu conţinutul lor. Au fost scântei de azur, de cristal, de rubin? Au comprimat, în licărire, nimicuri sau reverii sau chemări? Au fost dorite, turburătoare, necesare? Nu ţin minte. Un singur fapt e cert: că azi toate îmi sunt anonime. In sicriul nici unei scântei nu mai ştiu ce palat, ce peisaj, ce surâsuri se află. Le-am pierdut irevocabil, cu individualitatea lor, cu sensul lor, cu vibraţia lor, cu tot.

Să le regret făptura mică, durata minimă, fosforescenţa discretă şi importantă, o înţeleg, numai pentru mine? Ar trebui. Ca din condescendenţă faţă de nişte pitici pe care-i poate vedea o minte cu lentile de microscop.

Există oare astfel de lumi?

Eu le admit?

Las răspunsul suspendat între bureţii mei (pronume posesiv vizual!) cari reprezintă un poem în lumini şi forme colorate. Realitatea lui n'are nevoie nici de ochelari pentru a fi pricepută.

PARADOX

Romanul nu-i nevoie să fie o carte cu 300 ori 1000 nu ştiu cât de pagini. Sunt propoziţii simple cari îţi nasc un roman de gânduri. Nu numai propoziţii simple ci şi gesturi simple, cuvinte simple, scene simple. De aceea, fiecare zi se compune din două, trei romane. Se poate compune.

O CAISADĂ

A venit la mine Taav azi. Singur. Prima oară. M'a aflat sub ciuperca favorită. L-am invitat să ocupe loc, în faţa mea, sub una din cele două mănătârci gemene.

— Primesc cu un sentiment de sfială, mi-a spus el.

— De care gen?

L-a mirat întrebarea.

— De care gen?!... Microcosmic! Fiindcă îmi place să cred că eu m'am diminuat şi nu că această vegetaţie de sticlă a crescut pentru a mă primi în pădurea ei... E interesant aici. Ai impresii de ireal. Dacă aş avea un caiet la dispoziţie, creonul meu şi-ar fixa imediat ca titlu de poveste: La umbra ciupercii.

— Nu cumva scrii?!

— Te surprinde?

— Da, pentrucă şi eu scriu. Fleacuri bineînţeles, cari i-au formă de propoziţii pentru o singură cititoare: autoarea lor!

— Eu nu le pot vedea la nici un caz?

— Las!

— Şi fără excepţie?

Am înclinat afirmativ faţa.

— Atunci îmi permit să mă port la fel.

— Cu represalii deci!

— Cu!

— Atât de repede? Atât de repede se închid graniţele minţii! Şi oamenii încep să trăiască pentru el, în turnul lor de întuneric, din capriciu ori superficialitate...

— Vezi!

— Vădi însă „cazul" meu nu poate fi luat exemplu. Am scris pentru mine, din capul locului. Nu cu răspunderea pe care ţi-o cere publicitatea.

A urmat o pauză meditativă, cu priviri în vag, de ambele părţi.

— Şi nici despre ce scrii nu poţi să-mi spui? a rupt tăcerea el.

— Te va deziluziona!

— O vreau, a glumit.

— Atunci îţi satisfac dorinţa: despre compotul de caise!

N'a crezut.

— Imposibil. Ar fi...

— Absurd!

— ... Inutil.

— Şi totuş e adevărat. Spre confirmare, dacă îmi permiţi o scurtă absenţă, îţi servesc ultima

caisă.

— Aştept...

Am venit în camera mea şi am copiat, pe o filă de hârtie, însemnările pe cari le-am înşirat în legătură cu romanul, pentru a-i arăta, prin prezentarea lor, că nu ţin să-mi încord prea mult refuzul şi pentru a beneficia de contravaloarea revanşei.

— Poftim, i-am întins hârtia, dupăce m'am întors.

— Şi promisiunea unde-i? Ori îmi trimite un bilet de scuză!?

— E împăturată în mânile tale!

— Nu se observă!

— Nici nu s'ar putea! E o caisă sintetică doar. Gustă-o.

Mi-a citit cele nouă rânduri fără o participare vizibilă.

— E insipidă? Amară?!...

Taav nu mi-a răspuns.

Eu, cu toată aciditatea ei, am simţit decepţia unei întoarceri de binoclu. E suficientă o interpretare izolată şi reţinele cari ţin să te vadă aproape te aruncă, printr'o rapidă inversare, departe. Acolo m'am aşezat eu, mică şi disgraţiată. Cine m'a îndemnat să servesc, dacă nu mă pricep, caise?!

— Linù...

Am tresărit.

Taav mi-a surâs...

La plecarea lui, am cutezat o enormitate. Ii notez răspunsul:

— Mâne, la ora cinci, Linù.

A DOUA NOCTURNĂ

După cină, am rămas singură, în parcul de bureţi. A, nu! Scriu impropriu. Sunt singură în parcul de bureţi. Trec la prezent dela trecut, întrucât intenţionez să-mi sincronizez actualitatea preocupărilor cu modul timpului în care mă conjug.

Surprind la mine un fapt auditiv nou. Mi se pare că tăcerea s'a prefăcut în patru pereţi groşi până la marginea lumii, în jurul meu. Constatarea mă înveseleşte ca descoperirea unei colivii în amintire, în care ştii că au cântat cândva realităţi cu aripi. E firesc prin urmare să reconstitui fiecare tril auzit, alături de mişcarea însoţitoare. Procesul acesta însă nu se impune ca obligaţia. Il cauţi. Din pasiune istorică. Din interes candid. Din pietate, uneori.

Pe mine mă îndeamnă clipe prea recente la o adunare a lor înşile şi de aceea nu pot desluşi în ce mâni sunt ţinute frânele vitezii înspre reîmprospătare. (Dece ar trebui să o ştiu?)

In cât mă priveşte, desprind ca bilet de drum o notă marginală: călătoresc spre o stare sufletească, pe care sunt tentată să o confund cu parfumul unei flori şi cu atracţia ei cromatică.

Până acum nu neg amestecul stărilor sufle-

teşti în existenţa mea. Le-am distins întotdeauna. Mici. Fără culoare afirmativă. Limitate. Necesare totuş, ca pentru o foame a spiritului, de care îmi dădeam bine seama.

Cine ştie dacă noi nu ne găsim raţiunea de a fi numai în ele. In conţinutul lor. In vibraţia lor, care îmbracă gândul viu dar fără corp, fără noţiunea capacităţii de rezistenţă la înălţimea cutărui grad, adică, fără teama descompunerii, la orice iuţeală şi temperatură.

Spre una din ele tind eu? Dece mă mai întreb?! Spre una exclusivistă, singulară, omnipotentă? N'are însemnătate, din momentul în care m'am convins că e creatoare în toate sensurile noţiunii. Să-şi plângă florile mirosul, culoarea, forma? N'ar fi stupid? Nu şi-ar nega tocmai ceeace sunt?! Fiinţa însăşi? Puritatea inefabilă? Splendoarea personificată?...

PROLOG

De căldură caut să-mi demonstrez că sunt o insă cât chibritul. In favoarea tezei posed două argumente, cu autoritate nu prea imperială. Intâiul e şubred şi descinde dintr'un oportunism brodat pe impecabila logică. Anume: o suprafaţă mare absoarbe raze calde multe, una mică puţine. Fii deci centimetrică!

Al doilea are aromă mai convingătoare şi sună axiomatic: nivelul mediului ambiant este măsura ultimă a omului. Dacă discuţi sub ştrea-

şina ciupercii e natural să fii pitic. Altcum ţi-ai lua acoperişurile protectoare în cap.

Cine mă contrazice? Nimeni! Păcat. Ar trece timpul mai repede până la venirea lui Taav. Se poate accelera el oare? Care? Timpul psihologic? De fapt parcă nu. Preocupările ţi-l elimină din conştiinţă şi ai sensaţia unui timp-viteză, care nu-i altceva decât o absenţă a lui în tine.

Ca să nu ştii că există trecere află-ţi mijloacele de uitare ale ei. Procedând contrar recomandaţiei, timpul se transformă într'o anexă personală, grea din ce în ce, pe suportul nervilor.

Remarcă Linù: că în intelect nu se află tic-tac-uri de secunde şi nici distanţe. Auzi Linù? Cutremură-te. De ceeace ai descoperit tu: nu este timp-mintal. In saloanele creerului nu se cunoaşte Aşteptarea, Scurgerea, Intervalul. Acolo totul e instantaneul dorinţii răspuns imaterial. Aici Taav vede pe Linù şi zice:

— Pe cine cauţi? Pe mine în timp? Nu sunt. Aşteaptă-mă încă. Vin peste puţin.

— Bine, dar îmi vorbeşti? Te privesc. Sau nu eşti tu? Nu se poate. Stai pe mânătârca din stânga. E adevărat?

— De jumătate!

— Cum de jumătate?! Integral. Discutăm.

— Cu toate acestea eu nu sunt eu...

Fantoma lui Taav are dreptate. El e prezent şi nu e prezent. Faptul e subtil. In ce măsură nu vreau să stabilesc. Ajunge că pot să cuget cinema-

tografic, fără a suferi dificultăţile pe cari le întâmpină punerea în scenă a corpurilor materiale. Aşadar ca să am marea, n'am nevoie de mare. Ca să aud simfonii, nu-mi trebuie orchestră. Ca să discut cu oamenii, nu e indispensabilă gimnastica limbii. Viaţa trăeşte fără viaţă şi cântecul fără voce, fără sunet, fără moarte.

S'ar putea însă ironiza acest univers cu posibilităţi de realizare la secundă. In primul rând pentrucă n'ar fi serios. In al doilea, pentrucă n'ar fi real. Intâiului atac nici nu-l răspund. Celui de al doilea îi arunc o întrebare: unde e realitatea? In limuzină, pe străzile Vitolului, în plimbările cu Seida, numai??! In gând nu?! Dece? Din cauză că el nu-i de fier, de antilopă, de lut??? E ridicol să cântăreşti „realitatea" cu greutăţi şi să spui că e mai serios gramul decât o strofă, cred. Realitatea se creează autentic ori unde e de faţă mintea.

U, închid caetul! A sosit Taav.

A DOUA ZI

Despre vizita de eri am înşirat şapte pagini, cu temperatură. Nu-mi plac...

A TREIA ZI

Le-am şters pe toate cu tuş. (Pe cele 7 pagini supranumite de mine ale zebrei!)

BIZARERIE

M'am întâlnit cu Taav în faţa palatului as-

tronomic. Era trist. Când m'a observat a fugit repede spre mine.

— Linù te duci undeva? mi s'a adresat el.

— Nu. Tu?

— Eu mă duc.

— La cine?

— La...

— ...? l-am întrebat cu ochii.

— La parcul bureţilor.

— Există undeva un asemenea paradox? Mă fac că nu înţeleg eu.

Taav nu se aştepta la impermeabilitatea mea, îmi închipui, fiindcă s'a turburat şi mi-a răspuns cu un ridicat desamăgit din umeri. Ca să măresc efectul relau:

— In acest caz mă mir! Inainte spuneai că te duci la parcul bureţilor şi acum îmi dăduşi să înţeleg că nu ştii unde-i? Mister...

M'a mustrat cu privirea.

— Sau nu-i mister?...

A refuzat să-mi răspundă, păstrându-se în aparenţa unui aer vădit lezat.

— Nu?!...

M'am adresat unui om de piatră.

— Spune-mi!

Statuia e impasibilă.

— Plec, dacă te-ai supărat.

Nu mi-a zis nimic. (Am mers prea departe!)

— Taav, e cam chinuitor spectacolul transformării tale în marmoră! Trage perdeau peste

ei, din prudenţă şi însoţeşte-mă.

Tăcerea intrase în buze de silex. Iar despărrea fu inevitabilă. L-am lăsat locului pe Taav, fără ceremonie.

CONCERT

M'am hotărît să-mi plantez un lan de întrebări, cu lujere în toate chipurile, desordonat şi din capriciu nefolositor, pe o întindere sterilă mai presus de orice îndoială.

Cine mă împiedică?!

Arunc frământări de stil în ţărână! Stropesc imagini pe deşerturi! Infirip o botanică nouă de amănunte dispreţuite. Şi nu mă opresc aici. Servesc alcool operii mele. Ca să danseze orgiac. Ca să evadeze din carapacea bunei cuviinţi toxice, în ritm coreografic revoltat pe linia sobră. Ca să-mi spargă tiparele vechi, decenţele devenite prejudecăţi, culbul de forme uzuale.

Nu e mai bine astfel?! Creonul mi-e beat şi nu ezită. Mâna mea e febrilă, pentrucă nu cunoaşte reguli asasine. Plouă uşurări. Se deschid cătuşele cutezanţelor prizoniere. Porţile închisorii sunt date în lături şi aleargă spre afirmare viaţa, din mii de cămăşi condamnate.

Dar unde sunt întrebările mele încruntate?! Undeva, grămadă, un furnicar! Pe care să aleg? Pe cea mai rea! Uite-o! Am prins-o! E în pumnul meu, ca un cartof. Ce?! Se mişcă?! O strâng! Tare. Pe podul palmei mi se izbesc valuri! Parcă

a înviat un ghem. Să o las?! Desfac degetele. E aspidă?! Blestemata! Prefacă-se în sfeşnic şi aprindă-i-se limba ca un muc de lumânare. Fie!!

Apuc alta mai puţin rebarbativă. E oare tot pisică în sac? Nu. Nici un semn de svârcoliri. Apăs concentric. Apăs!... Uv!!! M'am împuns într'un rotogol de ace! Trag cu ea de pământ!!! Fu un arici...

Să mai continui?! Haida! Plec cu degetele, ca pe claviatura unui pian. Intâia clapă e detunătură de bombă. Mi-e teamă... Incerc pe a doua. Imi mârăle leul. Pe semiton îmi cântă o bufniţă în pădure. Nu mă las. In acest portativ asaltat de bemoli trebuie să aflu un diez cel puţin! Il caut în jos şi nu mi-se prezintă decât zoologia ţipătoare. In sus mă sgârii în spinii sunetelor din ce în ce mai subţiri.

M'am sfârşit. Lanul întrebărilor mele s'a metamorfosat în pian. Iar în corzile pianului s'au refugiat spaimele junglelor, alături de ghimpii rozelor perfide. Vârfurile dela degete îmi sângerează.

SCRISOARE CĂTRE MINE

Sunt în vacanţă, de şapte zile. Cum îmi petrec timpul? Mulţumesc bine! Chiar admirabil, dacă ar fi să exagerez. Citesc mult. Cam prea. Şi în fiecare seară văd un film. Deobicei eu cu Bion, fiindcă lui Sugor (al treilea camarad cinefil) medicul de psihanaliză veterinară i-a inter-

zis abuzul de ecran, în ciuda mirării noastre profunde. Măsura restrictivă a plecat dela un banal incident, produs cu ocazia unui jurnal comic, în care protagoniştii erau câni. Scena respectivă, de altfel, merită să rămână, ca o mărturie, pentru studiul subconştientului canin. Poftim: doi semeni, eşiţi din vârful peniţei, un mops cu numele Gorom şi un buldog botgros cu vocativul Morog, supăraţi pe corosivele lecţii de bună purtare făcute frecvent de stăpânul lor Ebomac Tru, se hotărăsc să-l părăsească.

Trec peste faptul că soluţia lor era nejustificată. Ebomac Tru, regele ţării Olindam, de domnia căruia se leagă evenimentul primei linii ferate în lume, faţă de gravitatea ochiurilor de apă aurie, lăsate dintr'un gust pervers şi în totdeauna de convenţă (se păziau unul pe altul) în sala tronului, trebuia să-i condamne la moarte, prin eşafod, pentru lez maiestate.

Până aici, Sugor a fost civilizat.

Plecarea lui Gorom şi Morog, pe o noapte când luna îmbrăcase într'un păianjeniş de raze mătăsoase pământul, l-a lăsat indiferent. Treaba lor.

Nu l-au impresionat nici peripeţiile eroilor din poveste, evidenţiate hazliu prin contrastul dintre cele două feluri de trai, pe care nu-l perdeau ei înşişi din vedere.

Dar precum orice glumă se termină, tot astfel şi zburdălniciile lui Gorom şi Morog ajung

la necaz. Cum?! li apucă foamea. Şi mănâncă, dacă n'ai ce! La palatul regal stomacul n'avea grijl. Pe dracul! La asta ei n'au cugetat! !

Ziua îl aflase mergând, fără adresă, pe mijlocul şoselei.

Deodată se descarcă o armă.

Drumeţii noştri se fac purec de frică şi cresc cât elefantul când văd că înainte le-a căzut o raţă împuşcată.

Ca să ajungă până la ea, Morog se subţie imediat la silueta săgeţii. Gorom, mai exploziv din fire, se lungeşte până la cer, latră către cele patru puncte cardinale şi, după acest anunţ festiv, se coboară la ospăţ.

Ospăţ?! Morog se lingea pe buze, cu o limbă lată ca lopata. Raţa se răţise întretimp.

Gorom a rămas aiurit.

Momentul conţinea umor. Bion a râs hohotind.

Sugor însă, măgăruşul, s'a aruncat, cu violenţă de trăsnet, asupra înţeleptului Morog şi nu s'a lăsat până nu i-a sfârticat mutra depe ecran.

PAS PESTE VEACURI

Civilizaţia e reflexul culturii. Legătura lor reprezintă raportul dintre film (clişeu) şi aparatul de fotografiat. Ultimul surprinde, înseamnă, creează. Primul reprezintă creaţia, formele imobile ale spiritualităţii, asupra cărora omul s'a oprit, la diverse momente, referitor de pildă la tipul avionului (din toate punctele de vedere).

la stilul unei case sau utilitatea pantofilor. Culturile sfârşesc în civilizaţie; ceeace nu e identic cu o moarte a lor în ea. A decedat aparatul când a născut o fotografie?! Sensul e mai mult decât normal. E necesar. Ca să se aşeze punctul finalităţii atinse pe frământarea intelectuală. Malul culturii, care, după opinia mea, se compune din maşina de fiert, din ciocan, din simfonii, e civilizaţia.

Pe acest „mal", mulţi cuminţi, cu creer de pretins fosfor, l-au plâns funerar, anunţând în necrologuri capătul omenirii. Dar, spre ironie, mâne-zi, un meşter fotograf al spiritualităţii, răsărit din pământ, îşi lua cârpa neagră în cap şi, în stupefacţia celor înmuiaţi de melodiile funebre auzite, reuşia să cucerească minţile, cu perspective nebănuite.

Astfel, rând pe rând, cultura şi-a pulsat, în generalitatea ramurilor ei, către ultimele staţiuni inovaţiile hulite adeseori.

Nu fără evidentă sforţare de reţinere a râsului, îmi aduc aminte că apariţia vaporului, pe scena oceanelor, a fost considerată semn de decadenţă. Puţin mai târziu se spunea că aspiratorul electric de praf e cavoul gândului. (Eu l-aş fi văzut stimulent pentru purităţi şi factor igienic eminent). Pe deasupra cei ce-l utilizau s'au învinuit de incultură, păstrându-li-se peiorativul adjectivului: civilizat! Dupăce norme au decis arbitri cugetului, din acea perioadă, că

acela care se foloseşte de maşina de ras e mai inferior decât cel ce a inventat-o? Sau că a rezolva întrebarea: dacă şahul e un câmp alb cu patrate negre ori câmp negru cu patrate albe, e cu mult mai calitativ decât a fabrica perii de dinţi, cuie, articole de cauciuc? Dece, pe atunci, ţi se conferia distincţia de profesor universitar când ştiai să alegi, ca pe nişte boabe de fasole, dintr'o grămadă, cuvintele unei limbi, după origine şi erai aproape dispreţuit fiindcă te pricepeai să conduci o locomotivă? Pentruce ştiinţa declinării devenise cultură, iar căratul pe motocicletă civilizaţie, ironic?! Interiorul stilizat al unui vagon mie mi se pare că intelectualizează tot atât de mult caşi conjugarea verbelor.

Fenomenele, la cari participăm noi, sunt egale în importanţă şi meritul opticii noastre cerebrale se rezumă în priceperea acestui adevăr. De aceea, veacul meu nu mai are aversiuni. Insul său e spectator cucerit deopotrivă pentru tot ce vede şi contemporanii mei sunt convinşi că oficiul de grădinar n'a reclamat, niciodată, mai puţină cantitate de produs mintal decât gloria unui profesor de economie politică. Faptul că nu le-a ţinut cursuri florilor, de 16 ori pe săptămână, nu argumentează nimic. A cugeta nu înseamnă a te împleti neapărat în sintaxă.

UN PLIC MOV

Propoziţia precedentă, în situaţii speciale,

are aerul deleter al subversivităţii. Mi-o spuse caetul meu, pe care, probabil din cauza ei, l-am uitat.

Nici în seara asta nu l-aş fi deschis, dacă nu intervenea evenimentul extravagant al unei scrisori fără semnătură. Conţinutul i-l transcriu ca'ntr'un album:

(N'are titlu)

A venit şi mi-a bătut,
Cu unghia primelor raze, în geam,
Un ins bizar, necunoscut,
Insă de neam.
Nici azi nu ştiu cum s'a'ntâmplat
Că'ntr'o clipă,
De uluitoare pripă,
Lângă mine s'a aflat.

In ochi îi ard,
(Nu îţi scriu cu fard!)
Două cercuri roşii-ruginite, de alună.
Cuvincios întreb eu: cine-i?!
El nu vrea să-mi spună...

Masa doarme.
Scaunul doarme.
Cine să-l sfarme?!
Şi cine afară să-l arunce poate?!
Văzându-mă pornit spre pumni

Şi-a ridicat brusc mâna,
Cu cinci degete: columnil
— Hei, nepoate
(Mi-a zis el)
Nu'ncepe balul.
Ţi-e truda 'nzadar.
Eu sunt tâlhar,
Şi, ca să-mi stâmpăr ura,
Te-am furat şi te-am făcut pocalul
In care,
Din sfidare,
Imi torn cotidian băutura
Şi cu sila, cât cred eu, tot ţie ţi-o dau!
Mi-eşti slugă!
Deci fac din tine ce vreau!!
Zâmbet nebun,
Ţine minte,
Iţi revărs peste zâmbet
Sau cu tristeţi te răpun!...

Mânile, negre nainte,
I s'au făcut de fum.

— Uneori ţi-s caldarâm de drum,
Din drumul mâncat de cuile tale
Cari mi s'au înfipt nemilos în şale;
Da! Dar nu al tău
Ci sângele meu
Se preface în norii... (de praf!)
Pe slava cărora,

Eu,
Te-am pus: Filosof şi Geograf!
Troglodiţii îţi zic: Impăratl!
Şi tu, tuu, încă odată: mi-eşti argat!

La asta, fără să-mi dau seama,
Mă apucă teama
Şi îi zic, cu bine:
— Mă iartă străine...
Mi-e cugetul greu...
Nu ţi-am făcut nici un rău...
Eu nu te-am vătămat cu nimic!

— Ha! Vine regele Pitic
Călare pe o frunză
Şi, ca'n graţii să-mi pătrunză,
In mână, isteţ,
De'mpăcare,
Are,
Steguleţ!
Hahaha! Hahaha! Hahaha!
Hahaha! Hahaha! Hahaha!

De râsul lui a râs şi casa.
Din loc s'a mutat masa.
Cine e şi ce mai vrea?!
In ochi îi ard doi bani de viorea...
Acum e bun şi e blând, parcă.
Mirat, să surâdă încearcă.

Mâna i s'a făcut de lumină.
Pe buze visător alină
Un noian de dureri.
— Eşti fratele meu de azi şi de erî...
Mi-a spus încet. Apoi a plâns.
In mine un gând prăvălit
Mi s'a stâns...
— Setoşi după vis
(Intr'un târziu mi-a mai zis)
Şi neogoi,
M'aţi chemat,
M'aţi strigat
In toate dorurile
Şi pretutindeni storurile
Tot voi,
Spre a fi dat afară
Mi le-aţi deschis...

A! Vitolul doarme încă.
Iar clipele curg!
Plec. Mă prezint: sunt amurg
Intr'o gură adâncă...

Scrisul are aspect cuneiform şi mi-e necunoscut. La colţul stâng, sub ultima strofă, autorul a indicat, cu litere mici: Elburog, la răsăritul soarelui. (Dece Elburog, capitala de odinioară a celui mai însemnat imperiu din extremul orient? Simbolic?!...)

Ecranul, sfâşiat de furia lui Sugor, s'a reparat a doua zi. Reprezentaţiile n'au fost deci întrerupte. De atunci am fost la atâtea filme că nu le mai ştiu subiectul. Mai ales decând nu iau în mână creonul! Şi rău fac. Da. Câte castele de chibrituri n'aş fi putut să-mi edific.

Orice reproş, însă, e tardiv. Manivela zilelor perdute nu se mai întoarce pentru a relua cusătura întreruptă demult. (Deschis meditând, sunt sigură de inutilitatea acestui proces imposibil. Maniera stărilor mintale se confundă cu râurile cari dispar falacios în nisip!)

Observ că am un mers dialectic centrifug. Alineatul anterior mă împinse în gura unei paranteze cu margini insesizabile. Eu plecasem la cinematograf, ca invitată a lui Zalt Ramun şi a Aiei. Bion a fost abil înlăturat din program.

Să conserv în cuvinte ce am văzut?! Ezit! In compotul acestui caet n'ar avea rost moravuri cari au înlocuit parfumul plăcerii de a fi cu realităţi mefitice!

Imi cunoscui strămoşii, într'un film de răsboi stupid! Asistai la activitatea mitralierelor, a tunurilor, a gazelor. Luai la cunoştinţă cum sboară în aer mâni, picioare, capete de om. Văzui nori de avione combatante, piloţi carbonizaţi, sfârşiri în sârmele ghimpate, scufundări de crucişătoare, omoruri demente. Pe toate le văzui. Văzui contraste. Văzui cauze. Văzui triumfători.

Văzui învinşi. Văzui valori. Văzui elite.

Nu mai pot să-i suport ! ! !

TRISTEŢI

Nu-mi vine somnul. Mii de baionete aleargă prin ochii mei ca să-mi străpungă pleoapele închise. Tresar intermitent de iminenţa aceluiaş pericol repetat. De câteva ori am aprins şi stins lumina. Fără profit.

In cele din urmă m'am refugiat în bibliotecă.

Acţiunea masacrului care îmi provoacă insomnia s'a petrecut la anul 312, dela invenţia automobilului, şi voiam să văd cum a judecat acea epocă. Catalogul cărţilor e lung. Il răsfoesc în căutarea unui titlu calm. Istorie, istorie, roman, critică, geografie, estetică, roman. Lirica lui m'ar interesa! Caut. Avy Moria, poezii. No. 257. Scot volumul...

Deschisei la mijloc. Citii, în cap, un şir de majuscule placide şi începui să scandez mut:

Melancolie.

De câteori
Din albastrele cicori
Făcându-mi cărămizi-petale
M'am trudit de mi-am zidit
Pereţi cu arcuri ogivale
Peste cari,
Olane rari,

Am pus corolele de maci,
Iar sus un turn să nu-l mai faci.
Trecea pe stradă lume densă,
Intre glumă şi ofensă,
Când imagini de sineală
Mi-au gătat această catedrală.
Lin,
Apoi un clopot-crin
Pe credincioşi mi i-a chemat,
Mi i-a chemat,
La slujba ei neîncetat,
Pe credincioşii cari îmi vin şi-s morţi,
Pe cei ce râd şi cred că-s vii,
Pe credincioşii
Fără porţi
La casele pustii,
Pe credincioşii fără sare,
Fără pâne,
Fără azi şi fără mâne,
Fără zei cu inimi de compot,
Pe credincioşii fără dascăl, făr' preot,
Pe credincioşii trişti că din făcut de sară
Vor dormi afară,
Cine ştie, sub un hotel-pod,
Gătit pentru cei buni,
Gătit pentru nebuni,
Gătit pentru norod...

Tu floare sacră de cicoare,
Rupt de trudă şi sudoare,

M'am silit,
Dece aprins, dece smintit,
Ca să zidesc, din cărămizile-ţi-petale,
Un deget acuzând spre ceruri
In făptura revoltatei mele catedrale?!
Ei, sau poate,
(Naiba mai socoate!)
Dintr'un turn-siringă, seruri
Eu am vrut să dau simbolurilor slabe
Şi deasupra babe?...

E un an de-atunci,
De când m'am chinuit
Necontenit.
La mine, stanţele
Işi trimiteau la suprafaţă cutezanţele,
Abundent cum creşte iarba'n lunci,
In anii fericiţi cu ploaie...
Mult... E mult ... Atunci,
Nici coasa scrisului,
Cu inimă de stâncă,
Nu intrase încă,
Fâşâind şiroaie
Paralele,
Printre ele.

Da. I-un an de-atunci.
Dar i-un an-floare,
An purtat în zi de lucru,
An purtat în sărbătoare,

Ca la urmă să-l arunci
Din cheotoare...

Pe ochejii dela ferestrele bibliotecii apăruseră lumini de dimineaţă şi invers amurgul coborî într'o „gură adâncă".

Caetul Linùei se terminase aici.

Placa scolastică de ardezie reclamă virtuţi de atlet. Mâna oricărui elev începător îşi dă seama că pentru cea mai uşoară literă, la întâia încercare, ai nevoe de puterea lui Strâmbălemne.

Iniţierea în scris e o sudorifică luptă cu metalul refractar. Şi dacă vreunul din semnele alfabetului mai are maleabilitatea plumbului, cele multe sunt de oţel.

După un an, când durităţile degenerează la rezistenţa pastei de făină, degetele antrenate, însă, n'au decât să spună că nu liniile de fier şi-au pierdut severitatea. Unde mai există un asemenea miracol?! ar fi cazul să se protesteze chiar! Ci altceva! Că forţa musculară a elevilor a ajuns atât de tare, încât recalcitranţa oţelului li-e jucărie.

Susţinerea ar fi veridică. Intre încordare şi încordare deosebirile rămân exterioare. Cotiturile aţei cenuşii a vârfului de creon, pentru ignoranţi, în cazul cel mai atenuat, e acţiune de nicovală. A-l contesta realitatea, prin înscriere în fals, simbolizează un hal de miopie pedagogică, pe care nici supremul număr de dioptri

nu-l înlătură. Creşte energia, nu greutăţile, şi, mensual, şcolarii îşi adaugă straturi de giganţi.

Mitul lui Strâmbă-linii angajează tonalităţi de poveste. In timpul acesta, caligrafia aproximativă a unei singure litere poate fi un triumf legendar. E mic lucru să-l faci pe a? Pe b?! Pe i?!! Pe z?!!! Ce înţelegi tu dacă răspunzi: da! Intoarce-te la ţările tale de odinioară şi încearcă... Ai văzut?! Inelele din carte la tine nu se încheie. Tot ce-i drept nu-şi caută de drum, ci apucă pe-delături! Unde laşi că mai scoţi şi molusca ta de limbă în ajutor! Exagerez?! Ţi se pare! E mai uşor să tai o pădure decât să-l torni pe h volubil...

Linù e de acord. Faţă de acest mod de a învinge ostilităţi formidabile, caetul ei nu conţinea nici parodia unui simulacru. Literele fuzionaseră pe nesimţite în cuvinte şi astfel se terminase aventura mirifică a fetiţei uriaşe în facilităţi fastidioase: substantiv, adverb, adjectiv, verb, conjuncţii. Avusese o decepţie. Exordiul grandios se continuă insipid, ani în şir.

Tot timpul durase ca o criză. In febra ei, o singură întrebare fixă îi rezuma şi maladia şi diagnosticul: unde-i Strâmbă-linii?

Unde-i?

Pierise cu el şi romantismul spiritului propulsiv! O mentalitate. O dinamică irezistibilă, căreia îi succedă drept revers: contemplaţia şi picioarele i se opriră în loc din fugă. Sensul ori-

zontal(suprafaţa) fu înlocuit cu linia perpendiculară, în adânc, printre texte calme. Cu încetul prinseră a i se părea interesante şi ele.

Cu toate acestea un imbold răutăcios modela, din ipoteticul lor profit, forma semnului de întrebare. Deocamdată Linù căuta propoziţia după care să-l aşeze.

Caetul îi deschisese problema.

Cultura are, incontestabil, o tendinţă. Să fabrice sticle de „compot", stabilise ea într'o „caisă". Dar din om ce să formeze?

Ideile au efect frigorifer asupra caloriilor afective. Ele se exclud. In daună sau nu, ea nu hotărîse încă. Din antagonismul lor i se licărise doar o cale către un fel de a fi boreal. Raţionamentul preferinţei zăcea în intimitatea domeniilor. Sentimentul e forţă variabilă, oarbă şi devastatoare uneori. Cugetul organizează, glacial şi persistent.

Caetul ei pe cine promova? Cui i se adresa ei? Pentruce întortochiase atâtea făpturi grafice?

Sub domnia lui Strâmbă-linii recoltase victorii. Crestăturile ultime însă n'aveau trofee.

Inainte fusese legată de expediţii supranaturale cari subjugau minuni. Fusese legată! Iar de când a priceput că impresiile avute sunt similare mediului de carton şi-a înregistrat tot ce-i trecea prin simţuri, din ce în ce mai rece.

Spre lumina acestui focar, în care se con-

trasese ținuta Linùei față de universalitatea fenomenelor, convergeau dealtmintrelea și șoaptele despre independență ale Alei, spuse ca un cântec de leagăn, până când o fura somnul, seară de seară.

Ești neatârnată dacă te înveți să nu ții la nimic, nici chiar la eul tău, dacă desconsideri plăcerea care te leagă de subiectul intrat în câmpul conștiinții, dacă tinzi să reții, din orice întâmplare, faptul pur...

Aflase, târziu de tot, antipodul mitului de ardezie.

Hotărî că nu se va mai incomoda cu dorinți, cu regrete, fiindcă sufletul nu-i permis să conțină balast.

In acest fel visa Linù să-și transforme corpul în simplu aparat de percepție și să accentueze cu alegoria purpurei festive a gândului Eliberarea ei.

Plecase înspre nord...

Gimnastica scripturală din caetul ei o sfătuise

Concluziile la cari sosea Linù se păstrau ca dogmele, printr'un ceremonial sincer şi inalterabil. Poseda mai mult decât suficientă răbdare de a duce până la capăt o experienţă, oricât de lungă ar fi.Cuvântul ei nu se strica. Niciodată. El fiind numai anulabil de altul care aducea virtuţi superioare.

Răsăritul noţiunii de Eliberare fu imediat asemenea venirii unui monarh cu metode inviolabile de guvernământ.

Victimele căzuseră succesiv, plecând dela noţiunea labilă a „eu"-lui ei, care trebuia răpus primordial. Ca să evite inutilitatea erorilor stupide, purcese la descojarea aparenţelor lui, cu intenţia de a-i face, mai ales, analiza în miez. Deşi învelişul i s'ar putea confunda cu durerile şi extazurile asociate existenţii epidermice, Linù, pentru a-şi tăia sieş posibilitatea controverselor, admise că sistemul nervos îndeplineşte rolul sârmelor de telefon! De aceea el nu se cuvine să aibă impresii. N'ar fi caraghios să auzi microfonul protestând în contra convorbirilor suferite sau cum îşi glorifică fericirea de a fi fost cândva transmitentul vocii cutărei celebre so-

pranei Cât de scandalos s'ar urca produsul perturbaţiilor în buna înţelegere dintre oameni, în eventualitatea dată ca exemplu. Figura fizică a Linùei nu era decât o instalaţie fără personalitate, care îi comunica diverse mesagii postale, dela contururi plastice, imagini, sunete, stomac, sfincter, cord.

Marginile eului pornesc de unde se termină activitatea intermediarului cu rolul mecanic stabilit.

Reveni la ea. Adică la eul ei, întrebându-se ce-i ei fără planul subiectiv, fără cutia de rezonanţă a corpului care ar refuza să-i mai împrumute timbrul. In orice caz, ea nu încetează de a fi. Dovadă e că, deşi îl înlătură, cugetă. Cum? Nu sferic. Nu limitat. Astfel ea şi universul nu sunt două entităţi. Ci una. Intre ele nu intervin desbinări, forţe adverse şi tendinţe inamice.

Eul cunoaşte efemerul, trecerea, moartea, fiindcă el e un conglomerat de iluzii instabile.

Non-eul e negaţia atributelor clipei. Pentru el viaţa nu e dans subcutaneu, ci realitate lipsită de preferinţi, de ură, de mărginire.

Eul separă. Non-eul confundă. Unul e sensibil. Celalalt indiferent. In eu palpită egoismul. In non-eu pluteşte, pacific, eterul gândului suav, pretutindeni, iar oamenii nu mai au pronume personale, toţi perzându-se în aceeaş melodie cosmică, intonată de veşnicii, pentru a fi bun comun, dealtfel.

Se va atinge oare şi această utopie de către indivizi?!...

In explorarea ființii sale Linù atinse un adevăr: că ea fusese periculoasă arhitectură de iluzii. Erori cu rădăcinele în sânge o sfătuiseră să se simtă determinată în toate dimensiunile. Cineva îi înălțase un castel fără uşi, în care trăise de când s'a născut. Singurul privilegiu al evadărilor din solitudine îi erau numai două ferestre, aşezate la mansardă, prin cari putea ajunge acolo unde locuința ei nu-i permitea. In raport cu Vitoiul, cu Selda, cu Ala, cu Bion, persoana ei avea pereți opaci şi surzi. Iar soarele nu răsărea decât pentru ea! Globul pământesc nu se crease decât pentru ea! Frumosul nu exista decât pentru ea! Dincolo de acoperişul aceleiaş monotonii, nu încercase niciodată să treacă. Işi închipuise că în afară de ei nu-i nimic? Ar fi nedrept s'o spună. Activitatea casei îi legase mintea şi o falsificase. Adică eul, acest regulament interior al mărginirii individuale, pe care oamenii îl iau drept lege sacră a existenții.

Respiră ca în piscul unui munte atins după urcuş greu, şi, contrar firescului, închise ochii. O năpădi un negru adânc şi imaterial care părea boltă de cer peste un glob interior. Apă-

rură cinci şini de raze roşii, imaginar. Porniră grav, în gând, sunete. Simultan, în colţul portativului, văzu profiluri de melc cu făptura în perpendicular, excortată, din loc în loc, de bemoli, becari, dieji.

Balet gasteropod!

Viori...

Harfe...

Cor...

Alunecări... Alunecări... Linii... Roţi: cari vin... Se opresc.

Cineva, nevăzut, deschide o uşă de vagon.

Nu coboară nimeni.

Priveşte în jur... Recunoaşte locul: e în „gara de tinichea". Ce caută aici? După atâţia ani, în Dancavur?...

Trenul se mişcă. Pe sticla primei ferestre trece un melc... Râse. Un melc. Ar fi vrut să-l sperie cu stropi de ploaie! Desigur că prostul fugia în el! Dar unde călătoria?!

In aceeaş zi seara, mergea printre lume. Singură. Spre ce ţinte? Fără scop. Asociaţiile de idei i se legau dantelin. Nici o lipsă de fir nu-i oprea preocupările cursive. Toate nimicurile din ochii ei luau forma unui motiv: paşii, vorbele auzite, forfotul, şi aveau continuitate de roman. Citea deci. Artă? Intrebarea e dificilă. Dacă răspunde afirmativ, va trebui să tragă o conse-

cinţă care te ridică, însă, în acelaş timp, te şi angajează. Anume, că ea nu mai face lecturi din litere, ci lecturi din oameni-litere, gesturi-litere, peisaje-litere. Dacă răspunde negativ se umileşte. Dealtfel deţinea, ca pe o certitudine, faptul că îi trec prin văz pagini vii, pe cari le urmăreşte după un alfabet bine cunoscut. Totuş timbrul esenţei lor îi părea confuz, fiindcă nu putea încă să confere vieţii în sine sau pastişei acesteia plus-valuta artei. E realitatea o capodoperă, ori o creem noi astfel, cu mâna? Şi pe deasupra lor, ce-i arta? Bucurie pură? Tristeţe pură? Seninătate pură?!

E o complexitate nedefinită arta. O complexitate care uimeşte intelectul şi îl cuprinde în muzica unei vibraţii. In sens pasiv.

In sens activ, arta-i electricitatea morală a operelor. In ordinea firească ea nu există. Autorul ei e numai omul. El singur deţine şi acordă acest fior subtil şi magic, care aprinde inefabile înţelesuri în statui, în pânze, în cuvinte.

Aşadar, ceeace citea ea, plimbându-se, s'ar putea transforma în artă prin felul frazelor lecturii.

Problema îi părea însă mai interesantă din altă lature: dece am ajuns noi la creaţia estetică? Plastic, natura se prezintă ca o cascadă a banalizării, căci ochiul depreciază consecvent, susţinuse Taav. Dar faptului îi corespunde un proces invers. Când efigia realităţii, în general,

îşi toceşte reliefurile, atunci se naşte în noi dorinţa de a substitui icoanei devalorizate un chip în care să imprimăm, cu elemente fireşti sau arbitrare, sugestia unei lumi neîntâlnite. Adeseori, prezentarea nouă a fost considerată, în legătură cu modelul-mamă, erezie. Cu timpul, au constatat toţi, însă, că ea e un depozit de impresii, din care pornesc supra-lumi pitoreşti, iar cugetul plictisit află dintr'odată teren de acţiune şi plăcere. Peste mesagiile simţurilor, noi am ţesut al doilea univers, coborît după gusturi cari sunt verbele unei conjugări artificiale şi, în serviciul acestei opere, am reuşit să ne schimbăm structura, total. Iată pentruce arta obţinu în mintea Linùei prestigiul celui mai mare pedagog al omenirii.

Ne-a facilitat mersul încă o linie paralelă: setea noastră implacabilă de forme. Dorim, spre deosebire de restul regnului animal, din instinct, noi tipuri de avioane, de haine, de stiluri arhitectonice şi, pe această cale ne-am duce atât de departe, încât dacă s'ar putea am modifica şi forma şi culoarea cerului. Intr'adevăr?!...

Işi surâse. Ca după o trezire dintr'un vis anecdotic în care bolta, lăptoasă acum, de peste acoperişurile turnurilor din Vitoi, putuse fi scuturată de om!

La dreptul vorbind, orele i se dimicau mozaical, în consideraţiuni de orice specie, şi rare ori se surprindea urmărind aranjamentul interioarelor sau linia caselor, ca pe o preocupare ex-

clusivă. Rochiile ei erau rochii. Pantofii, pantofi. Moda, modă. Lucruri secundare şi automate, adică. Precum sunt paşii pentru mers. Cu ei sosi pe podul care traversează Nivrada, fără ca vreunul să fie înălţat la rangul de scop.

Se opri rezemându-se de balustradă.

Licăreau, în brăcira apei din faţa ei, mii de becuri.

Pe ţărmuri, vegheau două cordoane obeze de verdeaţă, până la cotitura râului.

Imediat observă că, în faţa vederii dela picioarele ei, reveriile intelectuale de adineauri îl fugiseră. Tace şi gândul deci. Pentruce nu şi înainte?! Nu se miră mult timp. Lecţia care o lămuri îşi ducea încet, la vale, oglinda. Metafora îi chemă pe cea mai cochetă slăbiciune feminină: voi să se privească în apă.

Se aplecă.

Concomitent, făcu acelaş lucru şi umbra ei.

Dar, ciudat, alături de chipul său mai răsări unul. Apariţia îi aminti iluziile optice.

Peste puţin, trebui să constate că se înşelase. Lângă ea, se reflectă încă o figură. Cine poate fi? Pe nici unul din pietonii cari treceau pe pod, nu-i simţise apropiindu-se de balustradă. Tresări şi, în locul imaginilor de jos, văzu înaintea ei un geam negru-violet în dosul căruia cineva bătea în sticlă „cu degetul primelor raze" . . .

Zâmbi.

Umbra străină decoră umerii momentului cu mărgelele unui râs masculin sănătos şi întrucâtva familiar, în dreapta.

Genele Linùei se ridicară cu interes spre locul emisiunii.

— Acelaş dor acvatic m'a chemat aici.

— Ca al cui?

— Inelele părului, cari au turnat de nenumărate ori aur în unda Nivradei, o ştiu.

— Complimentul a fost marfă preţuită în vechime şi chiar elixir pentru copilele bolnave de cord! Azi, în tactica sentimentală e procedeul care şi-a perdut parfumul! . . .

— Imi atribui intenţii improprii. Pentru a pricepe nedreptatea învinuirii, te invit să verifici mâne afirmaţia mea. La lumina zilei nu vei nega evidenţele, cred eu, în numele nici unui cod de comerţ desuet.

— Nu îmi închipuiam atâta comoară pe capul meu.

— Şi acum dacă ştii că o ai ce vei face cu ea?

— Voi păstra-o.

— Eu aş dărui-o.

— Cui? Oglinzilor? Apelor?

— Ochilor!

— Repeţi atacul?

— Repet: ochilor!

— Acest răspuns vrea să fie act de răsboi?

— Nu! Procedeu care încearcă să recâştige...

ce a perdut. Sau nu se mai poate? Supărările nu sunt evaporabile?!

Se priviră spontan. Apoi își surâseră.

— Din contră. Au volatilitatea eterului, zise ea degajat.

— Dece nu mi-ai spus-o?! Dacă știam îți vedeam, Linù, părul mai des...

— Și pe mine?!

— Te ofensez cu o comparație: cine vede lujerul florilor și nu petalele?

— Intr'adevăr, intru în stare de ofensă! In primul rând, pentrucă nu-mi place ineditul acestui stil petalist și nu-l înțeleg rostul! In al doilea rând, întrucât condamn schisma care are ca obiect preferința ta!

— Nu uita că în astfel de caz condamnarea se transformă pentru mine într'o ușă închisă și rezultatul va fi imposibilitatea de a te mai întâlni. Aici stă cauza pentru care mi-am luat ca amulet părul tău. Din el îmi voi fabrica multe chei de aur și cu ele voi deschide lacătele ruginite ale discuțiilor părăsite. Mi-l dai, Linù?

— Vrei?! Intens?

— Da.

— Refuz... Trebue să refuz. Părul e al meu, afirmă ea șiret. Chiar să ți-l ofer, simbolic (dupăcum știu că îl ceri) faptul ar fi inutil fiindcă el tot proprietatea mea rămâne. Nu ți-l dau!

— Nici cum îl dai oglinzii? Nici cum îl dăduși Nivradei?

— In chirie optică?

— Să admitem!

— Nu! Nu îi dau!

Pentru prima oară de când începuse acest dialog, Linù se mişcă, dansând. Până acum stătuse fix şi cumpănise replica la cuvinte cari erau laţuri, bineînţeles numai ca joc verbal. Şi înlăturase toate cursele, mirându-se de tonul ei defensiv scos în luptă, întâia dată, dintr'un ungher complet ignorat. Se apăra decis. De ce pericol? De nici unul mai la urmă. Atunci care-i raţiunea tuturor declinărilor făcute, cu simulări de capitulare, în câteva locuri, pentruca în schimb să poată mai sigur respinge avansul părţii adverse şi cu o pronunţată tendinţă intimă totodată de a provoca o interminabilă fugă de cuvinte între ea şi inamic, când de fapt în negaţiunile ei simţia cum creşte seva subversivă a realităţii afirmative, corespondent?! Logic, stratagema i se înfăţişa şi fără sens şi ipocrită! Cu toate acestea, sistându-şi baletul improvizat, continuă instinctual:

— Aurul meu capilar, balustrada de lângă noi şi oricare papură depe pământ, în faţa naturii cântăresc la fel. Fă-ţi chei din acestea două din urmă. Vei descuia tot atâtea tăceri ca şi cu banala, sper că o recunoşti, cheie de metal nobil! In plus îţi promit participarea mea la fiecare violare de domiciliu şi astfel vom discuta, în locul nostru, despre alţii. Nu e mai bine? De unde

prevezi că rămânând la teza ta nu am ajunge să ne certăm?! E preferabil să fim camarazi...

Cu ultima propoziţie, Linù auzi clinchet de zaruri căzute din cavitatea mânilor şi le zări sorbite de ochi fosforescenţi de pândă. Regretă gestul.

Se uită la „inamic".

Muţise. Parcă un scurt circuit îi scoase din uz lungi reţele de fraze.

— Nu eşti de aceeaş părere? adaugă ea inutil.

— Cum să nu, zise el comprimat.

Secundele îşi perdură tic-tac-ul şi se sudară într'un bloc de tăcere granitic. Nivrada stătu pe loc. Trecătorii intrară în pământ sau săriră în apă, cât ai bate din palme. Vitolul se dizolvă instantaneu. Iar Linù şi Taav deveniră două statui, incapabile de a se apropia sau despărţi în singurătatea depe podul care încetase de a fi simbol şi devenise soclu, din capriciul neprevăzutului...

Venise în acţiune un decor de fabulă falsificând tot ce trebuia să fie veritabil.

Linù remarcă întorsătura şi încercă să atenueze:

— Doi copii de amidon!

Râse.

— Mai grav, i se spuse. Eu sunt de bronz. Cel puţin aşa mă percep.

— Folosesc întâia ocazie pentru a-ţi de-

monstra că te însoţesc oriunde pleci. Fiindcă ai păşit în sculptură, eu mă decret de marmoră.

— E unicul nostru refugiu şi îndeosebi acela pe care îl preferi.

— Se vede că avem tendinţă spre monumental. E rău? Acolo caută să ajungă toţi. In fixitatea pietrii, bronzule.

Râse iar.

— Dece eşti încruntat? Iţi iai rolul în serios nu cumva?!

— . . .

— Bronzul tace?!

— . . .

— Nu-mi spui?

— . . .

— Bron-zu-lei?

L-a prins de mâna dreaptă şi l-a privit în ochi.

— Lasă-ţi soclul! Vreau să plecăm.

Taav a consimţit.

Au pornit.

Ea l-a luat de braţ.

Tăceau.

Pe bulevard curgeau sclipiri de maşini; era lumina măruntă. In faţa lor se ridicau ferestre aprinse pe lungul perspectivei; era lumina mijlocie. Sus ardeau linii siluetale de femei în mişcare, pasări stilizate cu aripi întinse, ziua calendaristică, orologiul; era lumina mare.

Dupăce Linù le trecu în revistă încercă din

nou să împace pe taciturn.

— Taav, ultima oară, îţi aduci aminte ne-am despărţit supăraţi?

Schimbarea de plan vindecă bronzul de boala invariabilităţii, pentrucă răspunse cu limpezimea obişnuită a vocii lui:

— Nu ne-am despărţit supăraţi. Tu m'ai lăsat în drum supărată.

— In acest caz se cuvenea să mă împaci! îl apostrofă ea eliberându-i braţul.

— Peste trei ore am plecat în excursie şi n'am venit decât eri. Iată cauza pentru care ceeace n'am putut face demult am căutat să îndeplinesc mai înainte. Cu succes? (Se uită la ea cu seninătatea lui indubitabilă şi imposibil de răstălmăcit.) Nu ştiu!?... Dar drept să-ţi spun nu înţeleg prin ce hazard vizita de rămas bun în care plecasem n'a reuşit...

— ...

— Nu-i aşa că îţi pare şi ţie ciudat?!

Greşise Linù. Recunoscu.

— Spune-mi, o invită Taav.

— ...

— Ori vrei să mă copiezi numai?

O prinse şi el de mâna stângă, din similitudine calculată, mergând. Linù simţi că roşeşte şi voi să-şi retragă mâna numaidecât, dintr'o pornire reflexă. Nu putu. Fu cuprinsă de paralizie (eufemistă, constată maliţios ea.)

— Dacă mă scoţi din închisoare, zise ară-

tând cu privirile mâna lui incursivă, îţi spun.

Taav îi satisfăcu dorinţa.

— Imi pare ciudat că la camarada ta nu te-ai gândit deloci atacă ea diversionist.

— Deloc, afară de o dată.

— O dată?! Puţin! Şi nici nu am luat la cunoştinţă. Cum te-ai gândit?

— Rimat!

— ?? . . .

— Nu ai primit nimic?!

— In plicul mov?! Le-am şi scris în albumul meu! Dacă îmi dădeam seama însă că sunt dela tine, le aruncam în foc.

— ??! . . .

— Ca să-mi treacă mânia.

— Prin autodafeu?! Din pornire rea.

— In aparenţă. Căci în schimb toată după amiaza m'a preocupat problema scăpării de prejudecăţile pe cari deobicei ţi le alimentează fiinţa ta proprie, începu să vorbească Linù serios. Nu crede că predic o lepădare de corpul meu. (Această predică e arhaică şi idioată.) Am tins spre un singur lucru: să mă pun la punct. Să-ţi mărturisesc în ce fel? Reducându-mi întregul sistem nervos la importanţa sârmelor de telefon bunăoară sau micşorându-mă până la nivelul aparatului de radio. Eu sunt înfăţişarea unui mecanism pe care îl afli identic în fiecare ins.

— Descoperirea ta e naivă şi târzie.

— Au ajuns la ea alții mai înainte?...

— Cu mii de ani, întrerupse Taav deplasat.

— E fără însemnătate subiectivă. La astfel de adevăruri, dacă nu ajungi singură, n'au valoare. Şi să nu crezi că nu cunoşteam istoricul teoriilor despre egalitatea oamenilor. Il cunoşteam. Dar era sec. S'a schimbat situația când mi s'a demonstrat dela sine, de creerul meu. Adevărul s'a făcut religie...

— Perfect. Iar arsul scrisorilor? glumi Taav.

— Nu e compatibil cu faptul credinții fostule bronz!...

Se întoarseră.

Trecură peste podul întâlnirii şi ex-statuile se plimbară discutând, până la vila Zait Ramun, după rețeta Linùei, camaradereşte.

După cină se dusese cu Ala şi Bion în sala de cinematograf.

Studioul din Vitol transmitea simfonia în re minor de Aet Ramun, un răstrămoş al lui Zait Ramun, mort la anul 4000.

Gongul milenar îşi expuse trena sonoră discret şi în scurt timp apăru la pupitru dirijorul Su Tra închinându-se în faţa tuturor auditorilor lumii adunaţi în săli familiare de cinematograf.

Bagheta magică porni. O frunză parcă decedă pâlpăind, în sunete. Mintea fu răpită de frunzişuri de aramă. Plouară tristeţile ftiziei pe cari le alină gâlgăit svăpălat de pârău. Cântecul apei aduse cascade, stânci, spumă. De departe răsări în contrapunctul undelor impetuoase, tălăngănit de clopote. Crescu. Până când cimpoiul îl înghiţii într'un dans accelerat.

Neapărat că muşchii fagilor sunt părul Mumii-Pădurilor. Incâlcirea lor prinsă în lanţul asociaţiilor de idei desfigurează geometricul şi impune linii cari se încolăcesc desordonat. Se iviră şi ei în capul hârcei fioroase, reuşind prin contrastul lor să facă şi mai apreciate melodiile echilibrate de până acum.

Motivul frunzei se repetă. Fu luat pe rând de toate instrumentele. Atmosfera morții vegetale pătrunse din vibrații în melodii, din melodii în suflete.

De undeva se furișă aluzia crizantemelor funerare, impropriu. Foile arborilor expiră lin. Se desprind fără strigăte. Pornesc ca un sbor de flutur cu amândouă aripele de jumătate rupte. Cad șovăind. Se opresc. Nimeni nu le îngroapă. De lacrimi sunt scutite. N'au biografie. N'au nume. N'au clădit și n'au stricat nimic. Au trăit anonim, modest, simplu.

Muzica frunzelor cari mor. Stingere fără durere. Acorduri glaciale de orgă decentă. Galben calm. Trecere frumoasă dela ființă la neființă. Exemplu de stil. Repaus. Repaus. Repaus...

Contrabașii coborau încetinind Trecerea, diluând-o progresiv și arătându-i palpabilitatea totodată. Pieriră. Pauza se întinse ca segmentele unui acordeon mut...

Nu arătătoarele ornicelor sunt expresia timpului. El nu-i uniform. El nu-i monoton. El nu e mecanic. Curge, însă variat. Are volum, umbre, altitudini. E viu. Suferă sau râde. Grăbește ori abia își târăște mersul. Da. El e ascuns în rotițe dințate, artificial. Timpul adevărat domiciliază în muzică. Ceasul lui e cântecul.

O vioară ciripi ca vrabiile. Cârâiră viole. Flautele interveniră melancolic. Picolo aduse, în glumă, șuer ascuțit de vânt. Se încinse o discuție

între corzi. Oboiul anunţă bătăi în uşă. Se făcu tăcere. Clocăniturile se repetară. Cornul încuviinţă intrarea. Se sugeră deschiderea uşii. Violonceiii izbucniră în exclamări. Râseră viorile, afectat. Harfa puse o întrebare. Noul venit, domnul clarinet, fu prompt. Hohoti deavalma orchestra întreagă, mult. Se potoli. Ceştile de ceai abureau volute în flautele pesimiste din fire. Un contrabas află necesar un anunţ. Invitaţii se îndreptară spre fotolii.

Sorbituri...

Urmă o recitare de oboi.

La terminarea ei, pistonul se ridică numaidecât şi începu să critice. Intâi, nu-i plăcuse accentuarea frazelor. Demonstră că tonul folosit nu face. Nu mai insistă asupra pătrunderii înţelesului care nici de superficială nu trebue numită. Ca să impresioneze, cită teorii şi nume cu răsunet academic. Se retrase.

După el se sculă cel din urmă venit, domnul clarinet şi rosti o anecdotă galantă. Intâia propoziţie silì pe viorile prime să privească la viorile secunde. A doua boldi uşor arcuşurile. Dela a treia încolo se făcu pe rând ascultat de toate instrumentele şi când spuse ultimul cuvânt, orchestra, dela tobe la picolo-uri, leşină de haz, cu excepţia criticului de alamă. Acesta căută să demonstreze că arta veritabilă e străină de râsul convulsiv. Ea se închide între surâs (piscul umorului estetic) şi între plânsul fără sughiţuri şi

bocete. Tot ce trece dincolo de limitele arătate e artă periferică, lipsită de valoare sau nu e nici atât. De aceea, din consideraţiuni pur artistice şi pentrucă el, personal, îşi respectă fracul îmbrăcat anume pentru prezentul ceai literar, îl roagă pe domnul clarinet ca în viitor să-şi disciplineze talentul rebel faţă de reguli clasice, cari nu vor fi depăşite niciodată. In paranteză ceru scuze dela sexul gingaş: domnişoarele viori, viole şi flaute, dacă indirect expunerea lui le-a atins şi le imploră să-l creadă, cu toată sinceritatea, că el n'a dorit să le ofenseze. Privitor la colegii săi, dat fiind simţul lor masculin impermeabil, declară că a dat cu piatra în baltă pentruca stropii stârniţi să-i atingă şi pe el.

Viorile şi harfa, vizibil flatate, aplaudară.

Contrabaşii, jigniţi, mormăiră proteste.

Trombonul se întinse ca o panglică de cauciuc, de câteva ori.

Iar violoncellii se porniră să-şi arate sensibilitatea lor contestată, într'o atmosferă care traducea poate amurgul de toamnă văzut dela fereastră de ochi impresionaţi de muzica frunzelor muribunde . . .

Dirijorul Su Tra depuse bagheta. Publicul din casa Zait Ramun rămase nemişcat. Ultimele sunete plutiră, după terminarea lor, două minute în plus, între pereţii sălii de cinematograf

şi nu ar fi încetat dacă ecranul nu venea cu punctul consecutiv: jurnalul evenimentelor zilei. Din el luară cunoştinţă de cuceririle laboratoarelor. Dancavurul îşi prezentă vernisajul expoziţiei de sculptură. In Ostrugia, oraşul al doilea după Vitol, văzură expoziţia canină. Li se comunicară performanţele aviatice, automobilistice şi rezultatele întrecerilor sportive. Pagina modei fu copioasă în realizări. Se afişă botezul celui mai nou tren. Un cuplu de balet reconstituit după stilul barocului depe la anul 300 trezi din somn spiritul documentar. Copiilor li se expuse tot ceeace s'a descoperit şi s'a creat în această zi, dela începutul lumii până în prezent.

După jurnal se anunţă conferinţa profesorului Gasipo Ulod, ţinută la inaugurarea universităţii naţionale din Podolna în anul 15 şi intitulată didactic: „Despre limba şi moravurile poporului asparghit".

— Ţii să o asculţi? o întrebă Ala pe Linù.

— Prefer camera mea.

— Şi eu albul pernelor, adaugă Bion.

— Ţie nu ţi-e permis să ai opinie, îl necăji Linù. Tu trebue să rămâi şi să te cultivi.

— Adormind şi visându-mă, cine ştie, asparghit!

— Dacă se va întâmpla minunea asta, nu mai ajungi tu profesor universitar!

— Ba din contră voi vorbi şi voi scrie despre ei din experienţă.

— Vezi îţi achiziţionaşi un argument serios pe deasupra. Aşadar rămâi să-l asculţi pe marele profesor universitar Gasipo Ulod, vestitul cronicar al poporului asparghit?! Bion, prevăd că va fi foarte interesant. Frazele, concepţia socială şi politică a autorului, erudiţia sa care îl îndemnase să se considere fără jenă, în faţa studenţilor, geniul intangibil al istoriei anterioare şi... posterioare(!) lui, sunt lucruri instructive pentru tine.

— Vorbeşti Linù fără efect, fiindcă nu sunt amator de fosile culturale, deocamdată...

Spikearul, care urmă să citească conferinţa tradusă, năvăli peste cuvintele lui Bion:

— Doamnelor şi Domnilor...

— Auzi ce frumos începe? rosti Linù.

— Eu care am studiat...

— Poftim! continuă ea.

— ... cincisprezece limbi...

— Modest!

— ... şi am trecutul a nouă popoare în degetul mic...

— Era preferabil în cap!

— ... îndemnat de ştiinţa mea, mi-am luat curajul de a Vă trece în revistă un popor mic pe harta globului...

— Aşa-i că vorbeşte interesant?! Cum îşi cască gura Impune!

— Impune plecarea noastră! Eu mă duc, se hotărî Bion.

Plecă.

— Felicitări somnorosule. Eşti deştept...

— Şi nu sunt pretenţios când afirm, spuse profesorul, că fără lumina istorică a condeiului meu, acest neam eroic, brav, extraordinar, dormea pe veci în umbra uitării...

— Necroforul! îl complimentă Bion.

Butonul apăsat de degetul Alei, care urmări cu pasivitate duelul fiilor ei, opri conferinţa. In acel moment se ivi ca o surpriză figura lui Zalt Ramun, în uşă.

— S'a şi terminat transmisiunea? se miră el.

— Nu. Ţine o conferinţă mintea lui Gasipo Ulod, iar pe mine nu mă interesează nici limbajul, nici meritele decedatului, rosti Bion.

— Şi tu Linù?

— Eu mă silii să-l conving pe fratele meu că dispărutul a fost savant, dar exordiul conferinţii îmi nimici opera de propagandă.

— Ala?!

— Ea e garda copiilor ei.

— Nici ţie nu-ţi place să-l asculţi?

— Ţinând seama că e târziu, în calitate de mamă, sunt solidară cu Bion cel somnoros. In ceeace priveşte conferinţa, o las la aprecierea contemporanilor profesorului, pentru a nu greşi.

— Nu e bine să-i negaţi totuş valoarea.

— Absentă, rosti Linù.

— Superficial poate că absentă. Spre deosebire de voi eu îi susţin utilitatea. Motivul: omul

de demult nu a fost, nu a putut fi, cum e cel de azi. Omul de demult a fost egoist, vanitos şi rău. Din primul cuvânt deduci că-l spune pentru scopurile lui. Din cele următoare, din toate, la fel. Egocentrismul acelor oameni avea accente paranoice. In pătura cultă, menţionez. Nu aţi auzit că fiecare biet chimist ori zoolog se considera somitate? Noi râdem de ei, însă atunci megalomania era generală. Iată pentruce e necesar să asculţi conferinţi stupide şi într'o sintaxă xantofilică. Ce ziceţi, să mai ating butonul miraculos?!

Se pronunţară succesiv:

— Nu!

— Nu!

— Nu!

— In acest caz sunteţi toţi trei recalcitranţi.

— Nu!!

— Nu!!

— Nu!!

— Mai trist: rebeli deabinelea!!

— Nu!!!

— Nu!!!

— Nu!!!

— Ori de fapt vi-e somn?!

— Da, zise Bion.

— Nu ştiu, zise Linù.

— Nu, zise Ala.

— Tu Bion culcă-te, îi invită Zait Ramun. Noi, pentrucă nu ne este somn, trecem în salon.

— Eu nu e permis să vin? se trezi Bion.

— Ţie ţi-e somn amice.

— Mi-a trecut.

— Inadmisibil. Zait te roagă să dormi.

— Bine, mă conformez.

Eşiră din sala cinematografică.

Bion se apropie de Linù şi îi şopti că va asculta la uşă.

— Nu-i permis că te divulg, îi spuse ea încet.

— Dar îmi spui mâne ce veţi discuta?!

Linù făcu afirmativ din cap.

Se despărţiră...

In salon aşteptau cele şase fotolii scunde în jurul mesei pitice. Lumina becului aprins de Linù se vărsă peste ele ca o surpriză pentru pitiţi. Tablourile tresăriră. Perdelele inundară cu intimitatea lor întreaga încăpere şi făcură mai conspirativă atmosfera.

Linù se aruncă într'un vârtej exuberant de piruete şi stoarse din avariţia circumstanţială a mamei sale o parodie de aplauze.

Zait Ramun o îndemnă să-i execute dansul pinguinului.

— Mi-l cânţi la pian Ala? întrebă Linù.

— Cu plăcere, cu plăcere, cu plăcere, se repetă ea copilăreşte.

Dealtfel, zburdălniciile coreografice ale Linùei erau mişcări la cari Ala participa intens, în-

totdeauna. Fiindcă vedea în ele, îi spusese odată ea, însaş raţiunea mersului. Vioara are corzile pentru cântec. Noi avem facultatea locomoţiunii pentru joc, pentru a crea un stil al paşilor, pentru a face din gestul mânii, umerilor, şoldurilor, artă, exclusiv.

Ala deschise pianul şi se aşeză pe taburet. Zait Ramun ocupă un fotoliu şi aşteptă reprezentaţia comandată.

O clapă ştirbi dinţii de fildeş ai claviaturii, la mijloc. Se recomandă un sunet-fulg. Inainte de a se cicatriza bine îl ninseră câteva acorduri. După ele plecară fulguiri digitale ducând mânile Alei centrifugal, paralel, sau apropiindu-le una de alta.

Linù, pinguinul, îmbrăcat în haină neagră, cu guler alb la gât, plecă balansându-se. Execută o eşire la dreapta. Simetriză aceeaş figură, în stânga. Reveni. Fugi mărunt înainte. Stătu. Observă dacă e văzut. Nu e nimeni. Se pregăti puţin. Pianul ţinu o pauză care însemna un crescendo.

Tăcerea se rupse însfârşit.

Şi restul fu dansul pinguinului. Fidel zis: dansul total. Mimică. Mobilitate. Economie a mânilor. Tehnică a paşilor. Fiecare în aceeaş cantitate. Până când obosi. Nu Linù. Dansatorul...

Sunetele clapelor se topiră vibrând. Ala veni lângă Zait Ramun. Fostul pinguin completă sfatul.

— Baletai, rosti Linù respirând adânc. Mu-

zica simfonică mă predispune în acest sens, întotdeauna. Imi vine să cred că ea dinamizează celulele corpului treptat şi când a cucerit-o pe ultima s'a provocat extazul care la mine se face dansant. Poate e un caz particular. Il deduc din faptul că mie melodia îmi pare desenul unei mişcări. Pe care bineînţeles mă silesc să o aflu la toate concertele. Eu nu pot despărţi notele de o realitate picturală dinamică pe care o visez oridecâteori le ascult. Nu-mi dau seama dacă e bine sau rău. Contrarul nu l-am încercat niciodată. Imi închipui că muzica fără decorul ţesut de mine perde jumătate din farmec.

— E un punct de vedere felul tău de a privi, incontestabil. Dar punctele de vedere au calitatea că îţi transmit o realitate dată cu care te identifici uşor şi neglijezi posibilitatea altor unghiuri. Eu am altă părere despre nasturii portativelor. Ei sunt destinaţi să încheie un univers specific al lor. Cuvântul nu poate picta pânzele şi nici culorile nu pot face versuri şi scrie nuvele. Nu e pictor acela care gândeşte cu propoziţii şi nu cromatic. Cugetul arhitectonic de pildă e variaţiunea unei singure idei: linia. Din ea îşi fabrică profesorii ei subiectul, predicatul complimentele, cazurile, modurile, conjuncţiunile, prepoziţiile. Muzicianul îşi compune gramatica din melodie şi se închide în mistica acesteia uitând cifrele, vocalele, consonantele. Dacă ar proceda în alt chip ar reuşi să pastişeze cântece de pa-

săre, să facă marşuri sau să imite ursul. Ar fi mult? Nimic! Un meşteşug relativ. Care nu te cheamă, din gând în gând proaspăt, hipnotic, spre tărâmuri suave, ascunse, undeva, e greu de precizat, în pământ ori în noi.

— Pinguinul avea altă concepţie. Lui i s'a părut că Ala a cântat la pian pentruca el să descrie mişcări.

— Baletul e o simbioză în care muzica are rolul ramei, replică Zait Ramun.

Linù se epuizase.

Ala o învălui cu privirea involucral. Ştia că tăcerea ei înseamnă capitulare incomodă şi căută să-i ajute:

— Tu Linù cum ascultai concertele?

— In orice caz, nu cum spune Zait Ramun... Bine, dar atunci va trebui să existi, să cugeţi, cu al doilea limbaj: cu unul melodic...

Problema ridicată în discuţia aceasta cu tatăl ei i-a rămas ca un punct de frontieră între două imperii intelectuale şi-i fu ultimul moment important întâmplat la etatea de 17 ani şi dela ea până azi, când, în camera ei, începuse să-şi rezume copilăria...

In seara aceea mai vorbiseră mult. Ala le povesti primele ei impresii despre operă şi râseră, în terţet, de toate mirările ei naive. Insă restul nu eşise pentru Linù din dimensiunile clipei şi se îngropase în pulberea faptelor anonime. Tot din motive de mărunţiş sufletesc, nu voi să-

şi rememoreze prieteniile pe cari le legase, în afară de Seida, cu alte fete. O interesau numai trăsăturile portretului ei, nu şi celulele în parte cari îl compuneau. Omise şi cronica amănunţită a prieteniei cu Taav. In interstiţiul de cinci ani se întâlniseră aproape zilnic. Comentaseră cărţile citite. Analizaseră fiecare eveniment. In vara trecută asistase cu Seida când el şi-a luat licenţa în sociologie. Se bucurară la primirea veştii că e solicitat conferenţiar la universitatea din Vitol. Pilotară, câte trei avioane, de multe ori în jurul globului. Făcură concerte, vizite. Cunoscuse pe părinţii lui Taav, în salonul Seidei. Ţinură după-amiezi în cari toţi trei, şi câte o dată şi invitaţii ocazionali, făceau lectură din opere proprii. Pe marginea lor criticară, construiră sisteme estetice şi adeseori scoaseră din bibliotecă şi pe marii scriitori ca să-şi demonstreze, cu pasagii alese, argumentarea.

Linù nu putea să afirme că relaţiile în cari, pe lângă Taav, figura, dar nu ca elefantul, şi Seida, nu erau regisate decât de camaraderie. Modul lor de a fi fusese: escapada cerebrală şi era sigură că în faţa tumultului de chestiuni cari li se iveau cotidian, ca un reflex al mediului, din sute de unghiuri, pentru a fi asimilate, nici unul nu mai avea sex...

Privi sertarul în care se închisese de mică. Peste scrisorile împrăştiate domina „Caetul

meu." Îşi întinse iar mâna înspre el şi-i frunzării absent paginile pline de „caise". Unde era Linù a lor? se întrebă inutil. O criză inexplicabilă, îndeosebi nedorită, produse, într'o prăvălire de suporturi, o zdrumicare zurăită a ei. Parcă ar fi fost compusă din mii de părticele, pe cari materia cleioasă le părăsise dintr'odată. Şi nu i se lămurea dece. In negura imposibilităţii de a vedea, cel puţin un indiciu elocvent, avu cu tot gustul ei de cenuşă, sensaţia absurdului. Dupăce îşi reconstitui, în întunericul trecutului, cu ajutorul firului roşu al memoriei, silueta, îi păru şi mai enigmatică atenţia acordată cazului cu Seida şi în acelaş timp dorinţa de a-l pătrunde, în loc să scadă, crescuse vehement.

Incontestabil că flirtul poate deveni medicină pentru dezagregările suferite de mulţi. In creerul Linùei însă el exista numai ca noţiune şi nu o interesau calităţile acestui aperitiv sexual sau de „viaţă", şi mai ales nu era capabilă să-l amestece nici umbra în raporturile ei cu Taav, fiindcă s'ar fi acuzat pe sine de nesinceritate. Lor li s'a zis greşit şi triunghiul isoscel, deoarece ei erau trei cavaleri nesentimentali ai metaforei, ai frazei muzicale şi ai discuţiei, pe cari nu-i lega o aderenţă geometrică ci o tovărăşie în aceeaş linie de cale. De aceea misterul deveni şi mai opac. Raţional nu afla nici o justificare pentru ipostasa ei recentă...

O fulgeră însă un gând dintr'un domeniu

opus: nu e o intervenţie a inconştientului?! O turburare a imperiului de dincolo de cuget? Un semnal? O comandă? Zorile unei zile noi?!... Admise înfiorându-se . . . Un necunoscut se proiectase în fiinţa ei şi se amesteca în toate, era clar. Ce voia? De schimba culoarea lucrurilor, reclama autoanalize şi căuta, cu lumânarea, pretexte pentru vinovăţii cari nu erau.

Işi aminti de povestea Eliberării proectate dupăce umpluse „Caetul meu" ca de existenţa unui bec pe care l-ai uitat aprins într'un labirint subteran. Se hotărî să-l revadă... Oricât de naiv ar părea.

Păşi...

In acest moment, picurară stropi cunoscuţi de orchestră, de după uşa studioului ei. Era începutul Elegiei din opera: „Titro şi papagalul său." Câteva propoziţii. Pauză... Din inima căreia apăru vocea melancolică a lui Conimo Ingu.

Inchise sertarul. Ascultă puţin. Cântecul plângea.

Dar cine-i adusese patefonul după cortina-uşă? Se duse să vadă. Apăsă mânerul. Deschise şi fu dumirită. O ureche în sus, una în jos. Limba scoasă. Poziţia: în două labe.

— Sugor! exclamă Linù.

Sugor îi arătă ceasul legat pe laba stângă. Era ora două.

— E târziu? întrebă Linu.

Sugor schimbă urechile, îşi retrase limba în

gură, înghiţi şi iar şi-o scoase.

— Eşti singur Sugor?!

Râsul îl trădă pe Bion în ascunzătoarea de după uşa camerei vecine.

— A, domnul regisor! Bravo Sugor! Ai şi asistent!!

Apăru şi Ala.

— Culmea! Exclamă Linù. Un întreg stat major!

— Cu un complicat plan de atac compus pentru lucru greu: scoaterea ta din turnul de fildeş, poate a visurilor, glumi Ala.

— Sper că nu mă bănueşti! Copilă-pălanjen care îşi toarce tortul înşelător al poeziei, ori ceva similar!

— Scuza e arma întoarsă împotriva ei, aşa-i Ala? reflectă Bion. Stă de peste patru ore la tăcere. Da Sugor?!

— Ham!

— Zi că nu-i adevărat Sugor! îi rugă Linù

— . . .

— E adevărat?! o întoarse ea.

— Ham!

— Nu ţii cu mine?

— . . .

— Tu ţii cu Bion?

— Ham!

— Stai tu că nu ne mai împăcăm noi. Vrei?!

Sugor privi pe Linù în ochii, schimbă a doua oară urechile şi-i întinse laba dreaptă simbolic.

ca unui duşman iertat.

— Am pus pace?

— Ham! Ham! confirmă dubiu beligerantul.

— Poftim, se pricepe la discuţie! Eu îl credeam prost, rosti Bion.

— Auzi Sugor, tu eşti prost?! i se adresă Linù.

— . . .

— Nu?

— . . ...

— Eşti cuminte?

— Ham!

— Dar nu te mai iau adjutantul meu.

Sugor îşi lăsă în jos şi urechea ridicată.

— Eşti cleptoman iremediabil! îi aminti Linù.

Işi retrase limba şi-şi aplecă botul.

— Cu atât mai mult trebue să-i reabilitezi, pentrucă ştie vorbi. Iţi va fura din convorbirile altora despre tine, părţile cari te privesc, îl apără Ala.

— E adevărat. Mi-e util. Il reprimesc...

Urechile clepăuzite ale lui Sugor se înviorară.

— Să te angajez ca secretar al meu? îi propuse Linù.

— Ham!

— Drepţi! ordonă Linù.

Sugor se ridică în patru labe şi bătu din coadă.

— Aşa stai în drepţi?!

Incremeni.

— Aşteaptă-mă în camera mea.

Salută cu laba dreaptă şi intră pe uşa deschisă.

Se opri şi patefonul. Bion îi aşeză capacul. Când termină, Sugor eşi din cameră mergând spre el. La un pas stătu şi ridică laba stângă pe care îi era legat ceasul.

— Mulţumesc javră, îi spuse Bion luându-l. Işi coborî laba şi se duse pe unde a venit. Linù rămase năucă în urma lui.

— Am impresia că acest dobitoc se pricepe şi la versuri, grăi Ala.

— Parcă n'ar fi câne... comentă Linù. Inţelege tot ce zici... Ştii Ala că de multe ori mi-e frică să cuget în faţa lui. Te citeşte din priviri. Sau te simte. Odată şedeam în parcul bureţilor. El alături. Din gând în gând, mă hotărîi să răsfoesc notiţele luate în acea zi la cursuri. Le lăsasem pe biroul meu. Imi dispusei să le aduc. Sugor, fără ca eu să fi făcut vreo mişcare, se uită la mine şi plecă. Nu peste mult sosi cu caetul meu în gură... N'am mai spus-o de teama că nu voi fi crezută. E bizar. Se poartă ca un om de cel mai rafinat stil... Nici când, nu-mi aduc aminte să fi comis o gafă. Descifrează mai mult decât noi şi e clar văzător. Ce părere ai tu Ala? i se adresă Linù.

Bion prinse patefonul de mâner şi se depărtă.

— Nu am nici una Linù, mărturisi ea. Fiindcă în astfel de situaţii recunoaşterea e singurul mod al eşirii... Ceeace noi primim dela tehnică ei obţin dela natură. Cum? E într'adevăr o problemă cu necunoscute insolubile. Au sistem nervos inferior nouă şi în general anatomia lor nu ni se poate compara. Cu toate acestea presimt lucruri pe cari noi nici dupăce le-am constatat nu voim să le admitem... Iţi pare că sunt în contact cu o realitate superioară, nouă inaccesibilă...

Bion se întoarse.

— Zait Ramun vă aşteaptă la masă, le încunoştinţă el înainte de a fi lângă ele.

— Venim, rosti vioi Linù. Sugor a mâncat?!

— Ham! afirmă canin subiectul întrebării.

Alunele şi mierea, servite la prânz, fură tonice pentru scafandriera Linù. Cu fiecare înghiţitură se înviorase şi când reuşi să ajungă la suprafaţa preocupărilor ei de odinioară şi cu buna dispoziţie, mintea îi fugi, dintr'un romantism pe care îl artificializă conştient, la imaginea unei gondole pe valurile acestui trecut decretat mare personală. Işi închipui cântări marine în aer, pasări de apă, ca decor, zburând şi un ţărm pe care sclipeau, departe, case colorate aduse din Dancavur în copie şi puse sub cer albastru pronunţat precum se vede în reclamele cromolitografice ale porturilor celebre. Imediat îşi închise gândul ca într'o ilustrată şi sorti să i-o trimită Seidei, în amintirea călătoriei cu yahtul împrejurul continentului Manapai, pe care au inaugurat-o amândouă acvatic, în batistă...

Sugor, secretarul ei, dormea pe covor mârâind.

Luă tocul în mână şi cufundată în fotoliul din studioul ei însemnă cu cerneală verde:

Seida,

mii de motive dansează în baletul scrisorii de faţă. Nu ţi le înşir fiind prea multe pedeo-

de faţă. Nu ţi le înşir fiind prea multe pedeoparte şi pedealta ţie fiindu-ţi suficient dacă îţi comunic că maestra lor sunt eu. Ştirea nu e nici semn de pocăinţă, nici atentat la curiozitatea ta. E necesară ca afişul.

Nu sunt douăzeci şi patru de ore dela recepţia lui Zait Ramun şi mie îmi pare că s'au strecurat zece ani între mine şi ea. E greu să-ţi explic în ce fel. Faptul însă e posibil ca desfacerea lamelor unei armonici contractate. Să nu-ţi imaginezi că pentru a cânta prezentelor litere, afectate numeroaselor balerine pe cari nu le scot din anonimat. Ţi-am spus.

Până aici aventura mea e la gradul pozitiv. Comparativul ei e un paradox. Deceniul interpus n'a durat decât câteva ore şi cu toate acestea i-a succes să arunce pe eri dincolo de orizont, iar pe mine să mă lase desorientată. Simplu. M'am văzut în film. Selda... Nu cumva exclami: aaa!? Ei şi?! Tu nu te-ai adunat ca mine pe scena unei înainte de amiezi, e sigur. Prin urmare pune-ţi interjecţiunile în cui, mai cu seamă pentrucă mă însoţeşti în toate peripeţiile. Propoziţia aceasta îţi dă voe să emiţi un tren de a-urii...

Intre ciocan şi nicovală suferă ferul. Intre mine şi trecut eşti tu. Rabdăi incandescenţa pe care nu sunt convinsă că ţi-o

provoc... Ciocanul cuvintelor din mâna ta acum. Modelările.

Te vaiți? Simți dureri? Unde?! Nici nu te-am lovit! E numai dansul astfel. Balerinile obscure au costum de faur.

Când eram mici și ne săniam cădeam eu și mă ridicai tu, cădeai tu și te ridicam eu. Azi, Seida ninge și nu fugim la săniuș. Cad și nu mă vezi și nu mă ridici. Alunec și nu-mi vii în ajutor.

Balerinelor loviți în nicovală!...

Te doare?! Nu te-am bătut pe tine!...

Pentruce a crescut grilaj de fier între noi?! Pe retină ni s'a fixat optica zăbrelelor. Eu n'am dorit-o. Nici tu. Să ne scăpăm de ea? Țin.

Demult, nu ne venea să ne despărțim. Ți-amintești discuțiile noastre cari aveau coadă de cauciuc? In prezent fraza e rarefiată...

Iuțiți bătaia voi sclave ale mișcării savante! Se va accelera și pulsul inimii noastre și, imediat, Linù va alerga spre Seida și Seida va alerga spre Linù.

S'ar putea să fiu și altfel! Să mă fac că nu observ. Să trec mai departe. Să las anchiloza. Tu ai fi în stare? Eu nu...

Stați balerinilor și duceți-vă după culise! Ați simbolizat destul! Ați tropăit destul! Ați vibrat destul!

Cartea veritabilă începe la sfârşit şi nu se termină niciodată. Sportiv ea e o trambulină depe care sări în eternitate.

Să nu aplauzi! Detest obiceiul. Lăsărilor de cortină, adică momentelor când înfloreşte opera în tine, nu trebue să le răspunzi cu palme de... anomiac. E brutal.

Linù.

Lăsă tocul din mână şi se reciti automat.

Ii păru că nici nu-i scrie Seldei. Tonul actual nu se acorda cu firea lor deschisă. Cui i se adresa atunci? Poate unei Selde străine, care se va mira de aceste efuziuni lirice şi nu le va prinde rostul. Diviză hârtia prin scisiparitate până când ajunse la un pumn de confetti, îl sculă pe Sugor din somn, eşiră afară şi porniră spre Nivrada.

Nu peste mult, zeci de plute centimetrice plecară pe apă, ducând, ca pasageri, câte un cuvânt schilod, fiecare, fără adresă.

Sugor urmărea bătând din coadă flotila pitică.

Se auziră trei lovituri în uşa lui Taav.

— E voe! ...

Nici o mişcare.

— E voe! repetă el.

— Aşadar e permis? se mai întrebă de dincolo.

— Neapărat Vony Meninor! Eşti bine primit!

— Bine! In acest caz nu deschid. Prefer să stau afară.

— Dacă îţi produce plăcere, fie.

— Discutăm prin uşă ... Original. Tu ştii că pe mine mă plictisesc formele uzuale Taav. E banal să şezi în fotoliu, nas în nas, şi să te faci moară verbală.

— Am părere gemenă Vony! Tu rămâi afară ...

— Bine! ... Adică nu! In acest caz plec!

— Dece Vony?

— Luminos ca ziua! Mă indispun oamenii cari au părerile mele.

— Eşti dificil azi Vony. Ai dormit rău?

— Ce întrebare! Aşa e firea mea: subtilă. Caut fineţe, rafinerii, nuanţe submicroscopice ...

— Şi le aflaşi dincolo de uşă?!

— Fără îndoială! La tine în cameră aş privi la tablouri, oglindă, statuete, covoare... Lucruri vechi, cu două cuvinte. Văzute şi răsvăzute. Nimic nou. Postura prezentă e inedită.

Să-ţi fie de bine, cu atât mai mult.

— Bine... In acest caz, pentrucă te bucură, rămân pe loc.

— Nu doreşti să-ţi ofer şi un scaun?

— Dacă mi-l dai fără ca să deschizi uşa, dai

— Imediat... L-ai primit?!

— Sigur! E admirabil. Vino să mă contempli.

— Nu mă interesează mutra ta Vony, drept să-ţi spun.

— Taav!

— Zi!

— M'am întâlnit cu cineva pe bulevard.

— Şi?

— Te priveşte...

— Cum?!

— Mi-a dat o scrisoare pentru tine.

— Dece nu mi-o predai?

— Poftim!... Ai primit-o?!

— Iţi mulţumesc Vony! Da!... Aşteaptă-mă până o tai. Ţi-o citesc şi ţie... Ascultă!

— Ascult!

— Vitol, la anul 10.000. Taav, nu te supăra că te deranjez. Neavând încotro a trebuit să recurg la tine. Factorul poştal care îţi aduce plicul meu mă intoxică cu interminabile baliverne şi ca să scap de el ţi-l expediez ca dar. Tu fii prudent

şi ţine-l la uşă. Urfa. Auzi Vony?

— . . .

— Te-ai păcălit!

— . . .

— Vony!

— . . .

— Nu mai auzi?!... Ai plecat?

Taav se duse şi deschise uşa.

De afară năvăli o cascadă de râs sincer, iar nasul acvilin al lui Vony Meninor (pictor şi prieten), escortat de două tăeturi migdalate, în cari scânteiau câte un iris de culoare oţelului sub o frunte oblică decorată cu păr negru, intră la Taav în casă ca un portret sortit să schimbe subit în bine atmosfera camerii.

— Secrete!... Iţi aduc secrete, rosti el conspirativ închizând uşa. Dar în prealabil te rog sămi divulgi cum te-ai simţit la recepţia lui Zait Ramun.

— De unde ştii că am fost acolo?

— Secret!

— Pentru mine iar e secret!

Vony Meninor începu să se plimbe.

— Că ai fost?

— Nu, că am fost ori nu!

— . . .

— Ocupă loc Vony.

— Dece?

— Pentruca să compensezi felul petrecut în anticameră.

— Detest şederea.

— In consecinţă nu eşti bun de pilot.

— Face robotul pentru mine.

— Nu e suficient... Beţia aerului stă în degetele tale.

— Beţia aerului? Lupta cu vidurile şi cu frigul!

— In ea e secretul navigaţiunii, sus.

— Invoci şi tu secretele!... Pentru simetrie?!

— In scop mai înalt! Vreau să te convertesc...

— La religia azurului?

. la cultul fotoliului întâi şi după aceea restul vine... în zbor.

Vony Meninor se opri privind spre ferestre.

— Un accident?! se informă Taav.

— Mai grav!... Tortura unui secret cosmic, pe care nu sunt capabil să-l deschei, mărturisi Vony Meninor serios.

— Arată-l.

— Taav... Cunoşti dela recepţia lui Zait Pamun problematica civilizaţiei de mâne. Admiţând că există globuri pământeşti în univers pe cari cresc plante şi animale, tu ce crezi despre viaţa de acolo? E identică în raport cu a noastră? Broasca e broască? Măgarul oriunde are urechile lungi?

Taav fu surprins.

— Din analiza aeroliţilor şi spectrului solar s'a constatat că toate corpurile cereşti au com-

poziția la fel Vony. Din această premisă nu-i greu să tragi concluzia. Unde sunt oceane afli și rechini. Fiindcă acelaș mediu va produce fatal aceleași creaturi.

— Simpatic! Dar ce ar fi să nimerești în plin miocen un glob pământesc?! Sau când descinzi din avionul-rachetă să te întâlnești cum s'ar zice într'un limbaj patrupedic: bot în bot, cu un megalosaur!

— N'ai avea decât să-i întinzi biletul de vizită.

— Iar el, din spirit de ospitalitate, cu siguranță că te va invita instantaneu să-i iai un interview gastric și precum e uzul, în asemenea situații, tu vei urma itinerarul triumfal de care se bucură unanimitatea gazetarilor de curaj: îl vei eși pe sub coadă, peste o zi, două ..

— Ești fantastic Vony! Și ca preț a calităţii rătăcești o convorbire în digresiuni. Pe mine mă frământă altceva, strâns legat de nedumeririle tale cu „urechile lungi"...

— Pardon!...

— In domeniul chimiei anorganice și organice eu îmi închipui că nu te-ai putea împiedeca, pe nici o palmă de pământ, de mistere. Nu tot astfel cuget despre viața spirituală depe alte globuri. Presupunând că și ele ar fi de etatea solului nostru și de suprafața lui, se naște întrebarea dacă mersul culturilor ne este paralel. Gustul oamenilor ipotetici de acolo oare, în ca-

zul când de fapt ar exista, s'a cristalizat, după mii de ani, ca aici, în romane, în simfônii, în şcoli, în tehnică?!... E singurul lucru care mă interesează până la incandescenţa pasiunii, de mult...

Vony Meninor prinse momentul.

— Taav, chestiunea asta e palpitantă pentru fiecare cetăţean al lumii. Chiar de aceea am venit la tine!

— A, numai de aceea?!

— In împrejurări similare şi tu ai fi activat în acelaş mod... Uită-te! exclamă Vony Meninor, întinzându-i un ziar. Sunt câteva minute de când apăru.

Taav luă calm ziarul.

— Ce-i în el?

— ...

Il desfăcu. Aruncă ochii peste titlu: „Vitolul seral." Din jos: „Noua tentativă de sbor interplanetar, pregătită de profesorul Zait Ramun." Uită subit că Vony Meninor e de faţă şi se apucă să citească febril: „După atâtea încercări eşuate, în ultimele milenii, privitor la stabilirea unei linii de comunicaţie cu o altă planetă cerească, mintea omului n'a cedat şi noi avem favoarea sorţii de a vă anunţa că marele eveniment despre care a vorbit nu demult, în faţa microfonului, Grenuv Tamin, se va produce în curând. Cunoscutul profesor de fizică dela universitatea din Vitol, Zait Ramun, a terminat, în colaborare

cu cel mai de seamă ingineri, avionul-rachetă destinat să încerce în istoria omenirii încă o avântare temerară înspre cer şi a stabilit cu ajutorul astronomului Liven Graenot ruta pe care va descrie-o aparatul printre astre. Obiectivul sborului e planeta Adariaga, situată în constelaţia Sunidiei, la o depărtare de 3 ani lumină de noi. Harta de mai jos indică poziţia planetei.

Ţinând seamă de iuţeala avionului-rachetă care e de 1,200.000 km. pe secundă, deci de trei ori mai mare decât viteza luminii, distanţa arătată se va face într'un an terestru. Avionul va fi condus de un pilot-observator, care va fi ajutat de roboţi şi va putea zbura douăzeci de ani-lumină.

Viteza aparatului, în contact cu atmosfera, se va putea micşora brusc până la două sute de kilometri pe oră.

Bine înţeles că hrana pilotului e condensată în pilule.

Data lansării avionului-rachetă se va fixa zilele acestea fiindcă pilotul, care va accepta riscul şi măreţia unui astfel de raid, are nevoe de instrucţiuni speciale privitor la harta cerească.

Sborul se va face cu ajutorul energiei unui kilogram de fier supus acţiunii de dematerializare. La întoarcere pilotul va folosi acelaş procedeu.

Comitetul organizator roagă deocamdată pe

amatorii piloţi să se prezinte în strada Uoro nr. 9, pentru a fi examinaţi de o comisiune, în acest scop. Detalii:"

Taav se opri aici. Intre sprâncene i se formă o tăetură.

— Vony! exclamă el.

— N'am plecat!

— Eu mă anunţ ca pilot pentru avionul-rachetă care va pleca spre Adarlaga! Mergi cu mine?!

— Eşti nebun?! Mi se pare că în loc să citeşti ţi-ai închipuit că literele sunt ciuperci, le-ai mâncat şi ai deraiat! Adună-ţi minţile Taav, că dacă nu brontosaurii nu te vor pune în farfurie!

— Atunci aşteaptă-mă. Mă întorc cât se poate de repede.

Plecă strângând în mână ziarul.

— Taav! îi zise Vony Meninor.

Inchise uşa.

— Taav! . . . Taav!

Nu-i răspunse.

Strada Uoro nr. 9! Coborî în fugă pe trepte. Simţi că-i vine cald. Când ajunse printre lume. crezu că nu mai răzbate. Se impacientă. Vână locurile unde aglomeraţia e mai mică. Ocoli oameni. Coti la colţuri. Sosi. Strada Uoro nr. 1, nr. 3, nr. 5, nr. 7, nr. 9! Se informă. Observă: „Comitetul organizator al zborului interplanetar de sub direcţia profesorului Zait Ramun vă stă la

dispoziţie dela orele 16—19, etajul I, camera nr. 3." Işi scoase ceasul. 19 fără 10 minute. Urcă peste câte trei trepte. Intră. In faţă îi răsări o domnişoară.

— S'a mai prezentat cineva? întrebă el grăbit.

— Pentru sbor?

— Da!

— Nimeni, i se rosti liniştit.

— Foarte bine! Te rog să mă scri pe mine: Taav Liedo, nr. aparatului de televiziune 3459.

Domnişoara luă notă.

— Mulţumesc, îi spuse Taav. Şi eşi.

Când se întoarse acas, Vony Meninor era plecat. Regretă că nu mai poate repeta cu el erele geologice. Din mijlocul biroului său îi acostă o hârtie piramidală, cu prestanţă de monument. Intinse mâna spre ea. „Nu te supăra, citi el dupăce o desfăcuse, că nu te-am aşteptat. Mi-a fost imposibil să mai rămân. Fapta ta mi-a scos, din pământ, dela amibă până la noi, în şir, toate lighioanele zoologiei şi în singurătate e neplăcut să vezi un astfel de exod, în care ţi se arată colţi de mărimea omului, reptile cu ochii roşii şi pasări rivale avionului. Iţi închipue la ce literatură ai ajunge cu asemenea monştri. Mie mi se arătă puţin. Tu nu te înflori? Vony."

Inutilă întrebare...

In afară de glob necunoscutul întrece orice încercare de a-l cuprinde. Insă, în acelaş timp, te aştepţi sau la un clocot fioros (de ce, e imprecisabil!) sau la un calm pe care noi aici îl ignorăm. Intre polii acestei posibilităţi se mişca aventura lui. Era stupid prin urmare să se sperie ori să se încânte...

Imită inconştient pe Vony Meninor, în plimbare. Şi deşi decretase că preferinţele afective sunt nelogice, simţi totuş, o dimineaţă intimă în gândurile lui.

Silueta gestului făcut acum un pătrar de oră îi păru deodată simbol. Va atinge cu degetul lui cerul, îşi şopti el înveselindu-se. Iar dacă va fi zdrobit? Nu-i nimic. Cutezanţa merită orice pedeapsă.

— Taav, auzi el depe ecran, pe neaşteptate. Recunoscu vocea Gundrei Liedo. O privi.

— Te aşteptăm la cină, zise ea placid şi dispăru.

Taav se înfăţişă, nu peste mult, mamei sale şi remarcând o lipsă întrebă:

— Unde-i Vitşo?

— Pe terasă, se anunţă, de alături, cu glas baritonal, vizatul.

— Vă comunic o veste, care vă va lua pofta de mâncare!

— Noi nu suntem impresionabili, afirmă Vitşo.

— Oricât de teribilă ar fi ştirea?!

— Chiar să fie mai mult decât teribilă, supralicită Vitşo, apărând în uşă.

— Aţi luat la cunoştinţă sborul interplanetar organizat de Zait Ramun?

— Da! Şi? îl întrebă Gundra.

— Se caută un pilot pentru avionul-rachetă. Vitşo înaintă spre masă.

— Nu doriţi cumva să vă permiteţi o călătorie de agrement în eter?! continuă Taav.

— Ideea nu e de aruncat la coş! aviză Vitşo.

— Unde mai adaugi fericita ocazie de a scăpa de sub tirania anilor şi a puterilor telurice, cari, moment cu moment, descamează pe om de forţe, rosti Gundra invitându-i cu mâna să se aşeze.

Ocupară loc toţi trei.

— Aşadar voi sunteţi gata să vă angajaţi? voi să afle Taav.

— Fără discuţie!... Aceasta ţi-i vestea, care nu ne-a luat pofta de mâncare?! se miră Vitşo.

— Nu.

— Atunci?

— Pilotul care s'a angajat pentru experienţa proectată sunt eu.

— Ne pui la încercare Taav? îl sondă Gundra.

— Deloc! Inainte cu douăzeci de minute. m'am anunţat comitetului organizator din strada Uoro. Am fost primul.

— Felicitările mele Taav! Curajul tău îmi dă

accente de mândrie, rosti patern Vitşo. Riscurile îţi pot fi fatale. Insă şi succesul, în care cred, va deschide omenirii poarta la care se bate de mii de ani. Ce zici Gundra? Ai fi crezut?!...

Se întoarseră amândoi spre ea. O aflară uşor aplecată şi cu o imobilitate de statue în expresie.

— Gundra?! Ţie nu-ţi pare bine?... Mai înainte ai încuviinţat?! îi zise Vitşo.

— E adevărat, recunoscu ea. Dar de mine se leagă o bucurie şi o durere.

Tăcură. Un început de tristeţe le căzu fiecăruia în farfurie, în loc de aperitiv.

— Nu pentrucă Taav va călători pe un an, doi, ori mai mulţi, ci fiindcă... Ei nu, abrupse Gundra, dacă te-ai supus acestei misiuni Taav, ratific urările tatălui tău!

— Bravo! sări cu o treaptă mai sus Vitşo. Sacrificiul dă sens existenţii. Te vom aştepta încrezătorii

— Veţi avea ştiri despre mine când voiţi, ţinu să amintească Taav. Rămân în contact permanent, şi vizual şi sonor, cu Vitolul. Zi de zi vă voi transmite jurnalul meu de bord. Va fi interesant, nu? La miliarde şi miliarde de kilometri de aici nu mă voi simţi nici singur, nici departe... Iar dacă se va realiza visul lui Zalt Ramun, veşnicia se va apropia la un paş de noi. Bizar aparat e viteza, Gundra şi Vitşo. Să nu vă supere

că-i zic astfel. Mie îmi pare aparat însă. Unul care devoră timpul şi ucide moartea. E paradoxal?! Inainte de invenţia automobilului, media vieţii omului era 80 de ani. Dela el s'a înzecit, fiindcă în loc de şase kilometri pe oră a făcut şaizeci şi mai mulţi. N'a câştigat omul nimic?! Nu i-a fost lui necesar de zece ori mai puţină durată, decât anterior, pentru a-şi ajunge scopurile? Cine susţine, fără a se trezi ridicul, că un om, în automobil, nu realizează în 60 de ani ceeace pietonul ar reuşi să facă în 600? Dar de atunci! Avionul... Cu două sute de kilometri pe oră... (Calculaţi longevitatea vieţii. Se urcă dela opt sute la câteva mii de anii) Cu cinci sute, cu o mie, cu zece mii şi, progresiv, până la avionul meu rachetă, cu 1,200.000 de kilometri pe secundă. Inmulţiţi acum anii pe cari îi putem trăi! Ii ştiţi citi?! Hahaha! Nu ne apropiem noi de eternitate?!...

— Ce-i ea? Eternitatea? întrebă Viţşo meditativ.

— Putinţa de a vedea într'o clipă totul! Eu mă duc spre ea...

— Eşti cam patetic, aprecie Gundra vesel.

— Hahaha! Pentru tine!... Nu vreu să regreţi niciodată pasul meu? Imi promiţi?

— In calitate de cetăţeană a lumii, da!

— Şi ca mamă?

— La fel.

Taav fu satisfăcut.

— Mai mult, te îndemnăm, se entusiasmă Vitşo. De sute de ani eroismul zăcuse la naftalină. Reapariţia lui ar fi provocat admiraţia noastră, ori dela cine ar fi venit. Fii împăcat...

Cinară discutând despre eventualele rezultate ale experienţei la care se angajase Taav, pasionat. Peisajul ceresc era tabloul de atracţie. Culorile, muzica, senzaţia de sus îi interesa pe ei, în primul rând. Asupra lor emiseră ipoteze peste ipoteze între cari intercalau cutare titlu de carte, teoria vreunui profesor şi impresia lor. Intrară în probleme de fizică. Umplură de calcule o coală de hârtie. Trecură în bibliotecă şi scoaseră din rafturi tratatele de astronomie pe rând, unul aducându-şi aminte de un autor, altul de al doilea. Desfăcură hărţile astronomice. Purtară vârful de creon pe căi virgine. Scormoniră tot ce se scrisese despre Adarlaga. Făcură planuri de civilizare a ei, în cazul când ar fi bună de locuit. O decretară loc de vilegiatură. Stabiliră diferite nomenclaturi în legătură cu ea...

Taav se retrase târziu. In camera sa, îl întâmpină amintirea vizitei făcute de Vony Meninor, ca un ban de bună dispoziţie. Constată că-i lipseşte mutra lui. Prinse manivela aparatului şi învârti sacadat.

— Vony! agrăi Taav.

Îi apăru figura pe ecran.

— E incalificabil procedeul tău Vony!

— ?...

— Te-am rugat să mă aştepţi.

— N'am avut răbdare, pentrucă...

— Ţi-au inundat lighioanele capul!

— Exact! Aşteaptă că ţi-le arăt...

Veni cu o pânză pe care se svârcoleau, sfredeleau şi rânjeau, într'un tumult uluitor, joavenile cuprinse în „hârtia piramidală."

— O expui?

— Nu ţi-o dau ţie suvenire pentru avionul-rachetă. Te duci?

— Probabil. Tu?

— Eu de preferinţă m'aş duce la culcare. Mâne... (Cineva strigă: Vony!... Vony!...) Mâne vin la tine!' (I se repetă numele.)

— Eşti chemat. Te dispensez, în seara asta. Dar să mă cauţi întâi la aparat, dacă mă cercetezi, îi preveni Taav.

Ecranul rămase gol.

Pânza. O ai în fața ta. E albă. Nu-i nici o cută pe ea. Nici o umbră. Nici o linie. Te impresionează lăptos cumva. Nu strident. Moale. Ca o mângăere de puf. Privind-o fix, te apucă de pe la claviculă moliciuni cari se propagă la coate, la podul palmei, la genunchi, anestezic și ești capabil să spui că ți-e somn. Te desculți și te miri că varul e culoarea nopții. O demonstrează pernele. In spuma lor, te crezi albină într'o coajă de nucă lăsată pe apă calmă. Pentruce tocmai albină? Să nu-ți pui o astfel de întrebare grea și filosofică dupăce ți s'au lipit genele, fiindcă adormi cu siguranță. E adevărat? „Banana cerului a căzut în unde", îi spuseră buzele automat... Imposibil, își zise Taav. Când ațipise?!

— Banana cerului a fugit din unde, auzi el într'adevăr.

Era Linù.

Golul de lapte, care îi jucase la culcare rol de serenadă fără muzică, se umpluse de umbre, de linii, de nuanțe, de tonuri, de lumini. Iși duse reflex mâna dreaptă peste ochi, sări depe dormeză, îmbrăcă halatul și se prezentă la chemare.

— Sunt matinală? se grăbi să descopere Linù îndată ce fu stabilită legătura între ei.

— Din contră! E mai nimerit să se afirme că eu sunt postum, se acuză Taav.

— Orice ar fi, în timp sau nu, îmi permit o întrebare...

— Da.

— Ştii despre sborul avionului-rachetă „Zait Ramun?"

— Din „Vitolul serali"

— Ce părere ai despre el?

— Una minunată.

— In plus?

— Trec şi peste superlativul absolut!

— Şi deasupra lui?

— Nu mai poate fi nimici

— Eu am ceva!

— Al cincilea grad de comparaţie?

— O ştire!

— Care?

— Ai auzit cine va fi pilotul avionului?

— Nu, simulă Taav.

— Vony Meninor!

— Hahaha! Hahaha! Hahaha!

— Dece râzi?

— Hahaha! Hahaha!

— S'a transmis la radio eri seară!!

Taav deveni gânditor.

— Imposibil! rosti el serios. Imposibil...

Linù surâse.

— Vezi dacă te ascunzi!... Ai crezut că nu sunt informată!

— Eu n'am ascultat ştirile... Dar Zait Ramun ce opinie are despre oferta mea?

— I-a fost surpriză.

— Şi ţie?

— E dificil să răspunzi... Eu m'am aşteptat din partea ta şi îmi pare bine că nu m'am înşelat.

Linù se întoarse în profil, atrasă de o apariţie. Păru o camee pe care gândurile ar purta-o în reverul hainei unui cult. Fruntea placid arcuită, linia nasului drept, văpaia desenului în care i se conturau buzele, bărbia fragedă şi discretă, contrastau, prin claritatea expresiei, cu părul ei inelar, şi îmbinarea lor impunea o inefabilă exclamaţie interioară. Privirile lui Taav o certificară şi, ca să nu le surprindă Linù, bruscă momentul în paranteza indiferenţii valvular, din mândrie şi cu regretul de a i se fi prezentat prea târziu.

— Bion! vesti ea. Delegatul preocupărilor metafizice! Nu? Sau numai de fizică? Incă nu mi-ai lămurit! îl încunoştinţă ea pe Bion.

Anunţatul veni lângă Linù.

— Resping Taav titlul acordat de sora mea. Eu nu sunt nimic...

— E într'o criză de pesimism! falsifică acidulat ea. Când nu pricepe pentruce avem cinci degete la o mână şi nu cincizeci, cum ar pre-

tinde claviatura pianului şi condiţiile necesare unui progres rapid în virtuozitatea legată de acest instrument cu gură şi dinţi, atunci declară că totul e fără sens.

Descoperit în parte, Bion se apără:

— Să nu admiţi că spune adevărul. Sunt sclavul nenumăratelor semne de întrebare, recunosc, însă nu am trecut niciodată în lanţurile lor.

— Insfârşit, iată o afirmaţie de masculină independenţă, pe care o aşteptam de ani de zile, rosti repede Linù. Nu cumva am iluzii auditive?!

— Dece îl superi Linù?! reproşă Taav.

— Exact, întări Bion.

— Ca să aibă o temă de analizat: cauza că eu îl mânii!

— Pe ea, dacă nu te ofensezi, ţi-o spun numaidecât.

— Te invit.

— Vrei?

— Pentruca să plec de aici . . .

— Hahaha! Ai lovit în plin!

— Nu? spuse jenat Bion.

— Şi în acelaş timp eşti un adversar periculos.

— ???! . . .

— Fiindcă inventezi bombe din nimic! . . . Imi descoperi o lature nouă!

— Dacă e astfel, pentru a nu te obosi cu

descoperirile, vă părăsesc, spuse hotărît Blon şi voi să plece, cum mai încercase la recepţie.

— Stai că ai greşit. Tu ziseşi: pentru a nu te obosi... vă părăsesc. Taav nu s'a plâns de tine. Dece fugi de el?

— Lui îi cer permisiunea de a pleca.

— Dar el nu ţi-o dă, îi spuse Taav. Imi place să discut cu tine.

— Ca s'o dovedeşti vino în vizită la noi.

— Voi fi oaspele tău?

— Numai.

— Accept.

— Linù însă va fi exclusă din convorbirile noastre, ca represalii.

— In calitate de invitat primesc toate dispoziţiile tale domestice.

— Chiar cu riscul de a te plictisi?

— Cu un amfitrion ca tine?!

— Nu? Bănuiam... Auzişi Linù? Aviatorul cosmic vine la mine şi vom diseca singuri ce-i dincolo de spaţiu şi timp.

— Iar cazi în abstracţiuni?! îl apostrofă Linù medicinal.

— E adevărat... Cum? Tu îmi consideri boală predilecţia pentru ele?

— Termenul folosit de tine e prea grav.

— Dar eu vreau să ştiu tot!!!

— Cine ţi-o contestă? E permis. Ţi se pune numai în vedere că există teme în cer şi pe pământ. Pe cele din urmă tu nu le cam observi...

— Cari sunt?

— Veseliile... Jocul... Mişcarea...

— Da. Ai dreptate Linù. M'am depărtat de drum... E vina mea Taav?... Că m'am perdut?...

— Creaţia întotdeauna merge prin ceaţă şi n'are cale bătătorită... De aceea par rătăciţi aleşii ei.

— Nuu? Dă replica! invită Bion pe Linù.

— Poate că ţie nu ţi se potriveşte această manieră aforistică.

In pupilele lui Bion năvăliră avalanşe de gânduri. Se duse în vag.

— Te-ai supărat pe mine? îl întrebă încet Linù.

— Pentru mine nu se nimereşte nici o formulă... Cuvintele tale au temei. M'am convins şi singur înainte de a mi-o arăta tu, spuse el în şoaptă.

Scena trecu într'o tăcere muzicală. Se răspândi încet parfumul corzilor de violoncel în aer şi sufletul muri în vibraţii din ce în ce mai rari, mai scăzute. La capătul lor plecarea lui Bion fu, ca o pauză fatală, irezistibilă.

Dupăce eşi, Linù se adresă către Taav:

— Mă duc să-l împac...

Ecranul se stinse.

Taav se îndreptă spre fereastră.

— Amice aventurier, i se strigă, din spate.

Se învârti ca la comandă.

— Vony!... (Restabili contactul.) Bine că

apăruşi Vony! Am o pisică în sac pentru tine. Ghiceşte!

— Ai renunţat la sbor!

— Fugi!

— Ai comis vreo butadă în legătură cu mine!!

— Sări în apă!!

— Iai ore de scrimă pentru eventuale dueluri cu dinosaurii!!!!

— Ineacă-te, pentrucă tot la prostii îţi umblă mintea!!!

— Desleagă atunci tu gura cu surprize!

— Vony te duc în Adariaga!

— Pe mine???!!!

— Am vorbit cu Zait Ramun şi el a elogiat ideea participării tale.

— Ieftin elogiu!

— Pentrucă îl depreciezi tu!... A spus că e mai mult decât necesar un pictor pentru a prinde cromatica înălţimilor.

— Şi?

— Te-am lăudat unturos.

— Mănâncă-ţi laudele!

— Curajul tău a fost capitolul pe care m'am sbătut să-i colorez cât mai viu. Şi am reuşit. Vony Meninor are epidermă de erou înaintea lui acum.

— Dar numai epidermă.

— Eşti invitat în consecinţă să i te prezinţi.

— Lasă-mă în pace!

— Vrea să te cunoască neapărat.
— In acest caz îi trimit autoportretul.
— Vony tu îţi închipui că glumesc?
— Fără îndoială. Altcum te-ai compromite...
Taav râse.
— Vony! Serios!
— Serios!
— După masă poţi veni cu mine în vizită la Linù Ramun?...
Vony Meninor îşi căscă tăetura migdalată a pleoapelor şi balansă din cap a ezitare.
— Eşti împiedecat? se informă Taav.
— De... Să-mi consult oracolul.
— Scapi ocazia. Pe Linù o cunoşti?
— Din pictura penelului tău verbal. Şi personal am vorbit eri cu ea dupăce am plecat dela tine .
— Pe Selda?
— Din pastelul aprecierilor tale frecvente.
— Pe fratele Linùei?
— Nu-l ştiu nici din cărbune.
— Pe Ala Ramun?
— Mi-ai schiţat-o de câteva ori cu tempera.
— Pe Zait Ramun?
— Il văd reliefat cu guaşa admiraţiei tale şi mi-e familiar din toate buzele.
— Aşadar vii la o expoziţie variată de desene şi vei fi în elementul tău.
— Eşti încrezut bine!
— ???

— S'ar putea să n'ai talent!

— Eu... Modelele nu! Te convingi tu.

— Incerc... Pe la câte ore?

— Cinci.

— Să te iau dela domiciliu?

— Punct.

Se despărțiră.

In Vitol, oraşul cu oameni de sticlă, de fier sau de carton (după impresia fiecărui spectator) Aşteptarea se perimase demult. Şi nu numai instinctele s'au emancipat de sub tutela resorturilor oarbe ci şi nervii au fost asiduu educaţi la şcoala sângelui rece. Pe deasupra strada clipei mişuna în cazul dativ fără a lăsa viduri legate cu dorinţa evadării din ele. Omul e animalul plenitudinilor. Il interesează massa, conţinutul, curentul. In contactul cu ele prosperează ca un elefant de cauciuc în care sufli. Cât nu face un covor pe parchet, un tablou în prânzitor, circulaţia intelectuală şi câte goluri nu umple surâsul: acest simbol al plinătăţii pe care cineva l-a expus pe soclul proverbelor pentruca să arate că e armă superioară tunului. Deşertul, în schimb, pompează mirajul oazei, ori, în cea mai bună situaţie, psihoza ei. E nimerit să se scrie despre ea? Nu.

Dela ora opt şi jumătate dimineaţa până la cinci după amiazi, Taav nu avea să se îngrijească de ingrediente, străveziu dece, şi la ivirea lui Vony Meninor în uşă întrebă surprins:

— Eşti accelerat?!

— Nu, tren de marfă! Am trecut cu zece minute hotarul fixat de tine. Îmi închipui că n'ai anunţat ora vizitei.

— Din pedeapsă ar trebui să-ţi răspund afirmativ.

Vony Meninor îşi dilua faţa, mulţumit.

— Atunci te părăsiam!

— Ar fi fost urît din partea ta. Unde mai laşi adausul unei noi probe de laşitate!

— Pentru mine însă chestiunea are însemnătatea unui accident de toaletă. Şifonat e imposibil să te duci la o expoziţie.

— Numai atât?! E puţin! Iţi aplicam eu călcătorul scuzei.

— Iar pielea mea primea arsura!...

Faţa lui Taav fu electrizată de acel fluid mistic şi cu simptome roşii, care, tradând fără mustrări superioritatea replicei, îţi face gura elipsă şi trăsăturile tristeţii arc ogival trunchiat, pentru a permite oficierea unei rămăşiţe de limbaj ancestral, cu aceeaş silabă în cascadă şi cu valabilitate internaţională, întotdeauna.

— Ţi-e uşor ţie, reluă Vony Meninor prefăcându-se plouat, să fii erou de după paravan!

— Mai cu seamă după unul pitoresc, precum eşti tu, care n'are nici curajul acestui oficiu!

— E, e, e! Ai răbdare până după bătăile. Ca să seduc societatea mă voi metamorfoza într'un panou decorativ de roze cu rouă...

— Detest şi roua şi rozele.

— Atunci de urzici? Ne afişăm cu logică de răsbol, făţiş. Vom mângăla cu frica acidului formic aspiraţiile delicate. Oricum tu trebue să învingi.

— Nu-mi îngădue timpul, Vony, ca să-ţi dau cu paravanul imaginat peste obraz, pentru a-l constata calitatea în primul rând la tine, fiindcă trebuia să fim ajunşi la Zait Ramun. Să mergem, invită Taav.

— Constat că eşti brutal.

— Cum?

— Mă şi simt plesnit.

— Ciudat! Dacă...

— Imi cresc linte roşiatice pe corp!

— ... îţi aruncam alegoric tuberoze ai fi fost afectat. Te temi şi de metafore decadentule.

— Taav!

— Ce-i?

— Să nu mă ofensezi că nu te car în maşina mea până acolo! rată Vony Meninor ascedenţa voit teatrală a pugilatului lor de cuvinte.

Izbucniră în râs, simultan.

— Opreşte că e Seida la volanul maşinii care vine, zise Taav.

— Parcă e o acvarelă facilă arătarea asta.

— Taci! Nu observi că e tristă?!

— Dela o sută de metri e imposibil să-i cunoşti voia cuiva.

— Işi închipue maniacii fanatici ai culorii. pentru cari semenii, în cel mai bun caz, sunt material de conservă în pânză! Stopează, îţi spun.

Vony se execută.

Maşina Seidei apucă la dreapta micşorându-şi viteza şi stătu în dreptul lor.

— Ţi-e atât de alarmată expresia feţii Seida. Ce-i? întrebă Taav.

Vony Meninor înregistră că ochii acvarelei aburiră.

— Bion e mort, ziseră buzele ei obosit.

Inima lui Taav se făcu bombă şi explodă.

— Nu c-he!...

Un sughiţ îi tăie verbul cred, pe care voi să-l rostească în timp ce geamurile sufletului îi ţârâiră infernal.

— Ş... încercă să reia el fără a fi capabil.

Muşchii labiali ai Seidei începură să tremure.

Vony Meninor fu ca o cutie de rezonanță pentru sunetul transitiv: se impresionă. Involuntar.

— L-au și incinerat, îi se comunică.

Taav se chinui a treia oară să vorbească, însă fără succes. Limba lui era groasă, inflexibilă, de piatră.

— A fost victima vreunui accident? întrebă Vony Meninor după un răstimp apăsător.

Genele acvarelei palpitară strivind slăbiciuni lichide.

— E mister... spuse ea comprimat. Inainte de amiazi a plecat, bine dispus, cu Sugor, la câmp...

— Și? îngână Taav.

— Pela douăsprezece Sugor s'a întors singur, abătut, acas... Intrebat de Linù unde-i Bion, el i s'a gudurat la picioare, a început să latre și a plecat afară. Imediat a fost anunțat Zait Ramun și Aia. Toți trei au plecat cu mașina pe urmele cânelui. In dreptul Stâncilor Vânăte, Sugor a părăsit autostrada și în interval de cincisprezece minute, la poalele rocilor de bazalt, prăvălit până aproape de Nivrada, le-a arătat pe Bion, autorul unui spectacol cu sânge, desfigurare și leșin...

Taav auzi în el un vâjâit de sirenă care alerga alambical înfășurându-i tot mai strâns. Ca să înlăture obsesia întrebă:

— Iar Linù?

— Nu ţi-o pot descrie...

— Tu cum ai luat la cunoştinţă moartea?

— Sosisem în vizită...

O maşină claxonă strident venind spre el. Sunetul îi atinse pe Taav ca senzaţia unui sfredel în timpane. Simţi lavă prin vine. In creer îi năpădi un furnicar de gânduri inutile.

— Să mă mai duc la el Seida? întrebă el desorientat.

— Neapărat, îi răspunse ea.

— Dar eu nu, hotărî Vony Meninor. Te duc numai cu maşina până la destinaţie.

— Nu-i nevoe. Mai am câţiva paşi. Intoarce-te cu Seida.

Descinse. Nici nu observă că maşina în care venise se întoarse şi pornise după ceealaltă. Era cald... Şi în plus, în fiecare celulă i se trezise recent un radiator de căldură sufocantă. Păşi simţind că nu el merge. Nu mai putu să cugete. Trotuarul devenise de cremene. Tălpile lui de fier. Cerul se degradă în sur. Casele se întunecară. Emagidul se clătină, la gura străzii, peste acoperişuri, de câteva ori. Inţepeni. I se arătase, ca din deget, negativ. Pricepu şi se întoarse.

A doua zi Taav află pe Linù la fereastră. Intră.

Din oglinda clipelor funebre Bion apăru ca o elegie acum. Veşnicele sale întrebări chinuite

trecuseră într'o aducere aminte tristă. Totuş ivirea lui părea sigură de după fiecare uşă, pentrucă pe retina sufletului continua să trăiască. Iar vocea îl suna pe un disc de ceaţă pe care numai mintea îl aude şi detaliul înşelător era primul strat din pudra uitării pe cutele suferinţii.

In Vitol moartea era un fenomen pe care nimeni nu se hotărîse să-l oprească. Inchiderea ochilor pentru totdeauna făcea ca o intrigă de film şi nu trebuia să sperie, din educaţie împreunată cu convingerea inutilităţii. Dar afectiv problema se aduna într'o aliniere de corzi cărora un arcuş nevăzut le dădea expresie şi intensitate, inevitabil. Cu ele pe vioara melancoliei deschise Taav uşa Linùei, într'o mişcare minoră. Camera se umplu de fluturi şi deşi nu vedea pe nimeni spuse intermitent:

— Am voit să vin eri... precum promisesem... însă... în faţa porţii voastre am renunţat. Iartă-mă...

Răspunsul fu o multiplicare în zeci de direcţii a propoziţiilor lui, pe aripi de ecou interior, după care auzi mătasea unui suspin reflex de două optimi. Incepu să-şi revină. Cernerea luminii se răr treptat, până la oprire.

Pe faţa Linùei rămăseseră două urme.

— Doriam să te întâlnesc, îi mărturisi ea... Convorbirea de alaltăeri proectează o umbră sinistră asupra mea.

— Dece Linù?!...

— Inclin să cred că Bion s'a sinucis din cauza observaţiunilor mele.

Pupilele lui Taav fulgerară.

— Nu Linù. El era destul de matur. Eu cred că a alunecat depe pietre... La despărţirea ultimă îmi spuneai că te duci să-l împaci. Ţi-a reuşit?

— Aproape. Afară de o vagă nemulţumire, care sunt sigură că nu era din cauza mea.

Alte două optimi certificară o rană pe portativul lacrimilor.

— Noaptea, nu sunt capabilă să dorm, continuă ea... M'am convins că moartea cuiva e reverberarea vieţii lui. De eri Bion trăeşte într'adevăr în preocupările mele... Il adun din mii de locuri... Şi din toate m'a uluit o fatalitate: predilecţia lui pentru studiul gravităţii... Ea l-a ucis...

Succedară câteva segmente de pauză...

— Tu când sbori?...

— Nu s'a fixat încă. Inainte de amiazi am luat abia contact cu avionul-rachetă şi mi s'au servit primele instrucţiuni. Sunt simple...

— Taav, exclamă Linù şi tăcu brusc.

— Dai?...

— Dacă îţi adresez o rugăminte mă refuzi? întrebă ea energic.

— La nici un caz!

— Orice ţi-aş cere?!

— Orice!

— Mă iai cu tine?!

— Unde?!

— In Adariaga! Ţin să ştiu şi eu ce este dincolo de scoarţa pământului.

Taav păli.

— Bine Linù, zise el, dar sunt riscuri!

— M'am gândit!

— Şi ce spune Zait Ramun şi Ala?!

— Ei mi-s cea mai dificilă baricadă. Cu toate acestea sunt decisă să trec peste ea. Mai ales că Zait Ramun e convins de succesul încercării. In cazul că tu m'ai admite le-aş comunica plecarea din avion...

Taav fu paralizat de această întorsătură şi fruntea i se încreţi perpendicular.

— Imi răspunzi cu minus?! întrebă Linù.

— Zici că nu ţi-e teamă de nimic?!

— De nimic!

— Hm! Să-ţi spun drept?!

— Da!

— Mie îmi produce plăcere propunerea ta. Insă...

— Insă interpretarea gestului nostru de către glob?!

— Să fie!

— In oceanul vidului eteric ea mai numără?

— E adevărat Linù. Fii deci soaţa mea de călătorie, poate spre moarte, poate spre viaţă!

Restul problemei cu pregătirea zborului interplanetar a fost pentru Taav şi amuzant şi plictisitor. In faza primordială, luase contact cu membri comisiei, fusese examinat şi declarat ales dintr'un grup de nenumăraţi candidaţi ferm decişi să reediteze încercări cari nu demult nu s'au terminat nici, cel puţin, în sarcofag sau în cremator. Din acest moment felul de a exista i s'a schimbat catastrofal. Il asaltară păduri de amatori şi reporteri cinematografici. I se solicitară, oriunde era întâlnit, autografe. Năvăli spre el o ploaie torenţială de scrisori admirative dela poeţi, filosofi, savanţi, studente, elevi, profesori. Trebui să vorbească în faţa microfonului şi să se lase văzut de întreg pământul. Auzi conferinţe despre el la radio. Ziarele îi consacrară pagini elogioase. Bughin Crat, într'un editorial, a încercat să demonstreze că aventura lui Taav echivalează cu descoperirea unei inimi simbolice, care, în caz de succes, va pulsa pe artere noi omenirea de mâne, spre o magnifică fizionomie atât morală cât şi fizică. Pentru „cetăţenii lumii", profeţia el, se va naşte altă literatură, altă cântare alte legi estetice. Fatal va veni şi o înviorare de

vocabular. Intelectul se va modifica mai întâi. Impresiile siderale vor determina o conformaţie deosebită în suflete. Şi pământul se va reforma în dimensiuni pe cari nu se poate nici să ţi le închipui.

Un capitol savuros fură pentru Taav caricaturile figurii sale, primite ca dar din partea lui Vony Meninor, care i le colectase din toate publicaţiile până când a umplut trei albume.

Cu Zalt Ramun şi Liven Graenot avea zilnic conferinţi. I se destăinuiră secrete astronomice şi metode de investigaţie ştiinţifică. Studiă planul avionului-rachetă. Se familiariză cu aparatele din el. Luă la cunoştinţă rostul robotului-fotograf şi robotului-pilot.

Paralel, informă şi pe Linù despre fiecare eveniment, iar, după treizeci de zile exploratoare, clipa decolării, care avea să se producă în faţa omenirii întregi, îi află mai mult decât pregătiţi, pe amândoi. In acest răstimp însă Taav a trăit febril, uitându-se pe sine.

Toamnă. Ca o agonie calmă. Lumina soarelui putea fi calificată de miere sau ceară de stup.

Peisajul vegetal renunţase de jumătate la clorofilă. Numai Nivrada rămase aceeaş. Dar Linù plimbându-se cu Sugor pe ţărmul ei nu remarcă nici un amănunt. O trepidaţie dură, pe care o alimentau două umbre în luptă, îi ţineau legate privirile de arătătoarele ceasului de mână. Vâjâia. Secundele îi intraseră în sânge şi deveniseră palpitaţii.

La orele trei fără un sfert se duse acas şi anunţă pe Ala că se vor întâlni după sbor. I s'a încuviinţat comunicatul.

Maşina lui Taav îi eşi în cale lângă Opera mare şi peste cincizeci de minute Linù fu închisă în avionul-rachetă, cu discreţie de complot.

Aici bătăile inimii se reîntoarseră în secundar. Gândurile Linùei reveniră şi cu ele sosi Vitolul, Zait Ramun, Ala, Seida şi o fiinţă lipsă...

Afară, la vechea aerogară din sudvestul oraşului, începură să vină cei două sute de invitaţi, ca să asiste la plecarea lui Taav.

Aparatele de transmisiune a sborului fură

puse la punct.

Apăru Taav. După el şi Zait Ramun în aceeaşi limuzină cu Liven Graenot. Discutară. Puţin. Taav se îndreptă spre avion. Publicul înmărmuri.

Se deschise o uşă.

Se închise...

Şi în locul rachetei nu se mai văzu nimic.

EPILOG

O frunză de palmier pendulă leneş.

— O vezi? întrebă Linù. Orologiul nostru!

Cerul era de spumă albastră.

— Il simţi? făcu la fel Taav. E plapoma noastră!...

— Oare câte ore sunt?!

— Iar întrebi?!

Linù îşi duse mâna la gură, ca pedeapsă.

— Nu te supăra Taav. Uitasem. Pentru noi nu mai există Timp şi Calendar.

— In orice caz, pentrucă voişi să ştii, îţi spun cât indică arătătorul impresiei mele: suntem înainte de răsăritul soarelui.

— Vai, atunci e târziu! se prefăcu ea. Trebue să ne sculăm!

Sări în sus.

— Tu Taav?!

— Mai stau. N'am dece să mă grăbesc...

— Cum, nu faci baie?!

— Unde?

— In golf!

Taav privi spre mare.

— Ce liniştită e... Imi pare rău s'o turbur, spuse ei.

Pe litoral se înşirau cocotieri şi banani.

— Nici nu ţi-e foame? voi să ştie Linù.

— Aerul are gust de frişcă şi mă satur cu el... Dă-mi mâna!

— In ce scop?

— Vreau să vii lângă mine.

— Şi?

— Să privim . . .

— Spre Vitol?

— Il regreţi Linù?

— Nu Taav. Deloc. Ceeace nu mă împacă e starea Alei şi a lui Zait Ramun. Aparatul de radiotelevizîune ni s'a defectat înainte de aterisarea în Adarlaga şi de atunci câţi ani sunt?

— Doi, trei, cinci, nu-mi dau seama . . .

— Şi ei nu mai au nici o ştire despre noi . . .

— Linù!

— Da!

— Iţi dau un burete.

— Să şterg tristeţea?!

— Mai mult! Aventura din Adarlaga impropriе pentru locuit şi rătăcirile până când am ajuns aici, pe cari nu ţi le mai număr! E bine că am văzut cerul Linù, nu depe pământ, ci plutind în el. Nu-i enorm favorul nostru?! Adu-ţi aminte despre tot ce ai simţit sus şi l-ai comunicat lui Zait Ramun şi prin el întregii lumi părăsite de noi.

Suprafaţa mării se umplu de aur.

— Iţi place peisajul Linù?

— Ca şi ţie.

— Atunci uită ca şi mine explozia de eri a avionului-rachetă... Pământul e interesant. clima dulce, forţe avem. Cu aceste condiţiuni. prin munca noastră, vom pune piatra fundamentală a unei civilizaţii, care se va urca, peste mii de ani, la înălţimea celei din Vitoi!...

— Crezi că va fi posibil?

— Sunt sigur Linù! Omul tinde. Şi atinge lent toate culmile!...

Soarele le surâse ca o pâne caldă.

Se sculă şi Taav. Inspiră adânc şi îşi ridică religios mânile către răsărit.

— Dar cum să ne botezăm noua împărăţie? întrebă Linù. Să-i zicem Vitolia?

— Nu, rosti surprins Taav. Noi suntem rupţi definitiv de lumea veche... Ne trebue o nomenclatură nouă... Să inventăm un nume! De pildă: At...

— E prea scurt!

— Atlan... Atlantida!

Linù aplaudă.

— Accept! Atlantida!!! Leagănul de mâne al culturii! Atlantida! Atlantida!!!...

Linù îi prinse pe Taav de mână şi-l trase spre ţărmul golfului. In scurt timp suprafaţa de oglindă a mării se frânse. Porni un val în larg. După el altul. Sute. Mii. Nenumărate...

Crescură copii la marginea apei, cărora li

se spuse, de mici, o poveste frumoasă, dar neînţeleasă, cu oameni perfecţi, cu maşini de sburat şi cu vapoare miraculoase. Copiii se înmulţiră multiplicând basmul şi, în acelaş timp, învăluindu-l, ca pe un sâmbur luminos, într'o coajă de ceaţă, care se îngroşă pe măsura veacurilor.

Şi mitul, venit din ureche în ureche, trăeşte şi azi, printre noi, în peana unui întemeietor de religie ilustrată cu „alungarea din rai"...

FINE.

ACEASTĂ CARTE S'A TIPĂRIT IN ATELIERELE INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE „HUNIADI", TIMIŞOARA. — CULESUL S'A FĂCUT CU LITERELE „NEUZEIT BORGIS" LA LINOTYPE

PREȚUL: 100 LEI